Carl Olof Rosenius

Samlede skrifter, Bind 10 – Den troende og verden

Oversatt til norsk
Gamle stier · gamlestier.no

Carl Olof Rosenius: *Samlede skrifter, Bind 10 – Den troende og verden*.
Tekstene er frie fordi forfatterne døde for mer enn 70 år siden. Oversettelsene er eget arbeid.
Bibelsitatene er fra Norsk Bibel 88/07.
Boka kan leses, skrives ut og deles fritt. Den nyeste utgaven finnes alltid på gamlestier.no.
Utgave 25. november 2026.

Innhold

Et kristelig liv (I) 1
Et kristelig liv (II) 19
Den hemmelighetsfulle hjertegleden 30
Hustavlen 32
Dere er verdens lys 48
Å skille seg ut fra verden 57
Ta på Guds fulle rustning (I) 62
Ta på Guds fulle rustning (II) 68
Ta på Guds fulle rustning (III) 77
Om Carl Olof Rosenius 93

Et kristelig liv (I)

«Er dere da reist opp med Kristus, så søk det som er der oppe, der Kristus sitter ved Guds høyre hånd. La deres sinn være vendt mot det som er der oppe, ikke mot det som er på jorden. Dere er jo døde, og deres liv er skjult med Kristus i Gud. Når Kristus, vårt liv, åpenbares, da skal også dere åpenbares med ham i herlighet» (Kol 3,1–4).

Disse ordene er så dype og så rike på ånd at det ikke er gitt hvem som helst å forstå dem rett eller få noen kraft og nytte av dem. Likevel har Paulus ment dem til *nytte*, og i seg selv har de en veldig *kraft*.

I disse ordene finner vi *hovedbetingelsen for alt kristelig liv her på jorden*:

At dere er reist opp med Kristus – at dere er døde, og deres liv er skjult med Kristus i Gud – at Kristus er deres liv.

All utvortes fromhet som ikke springer ut av dette, er hykleri og bedrag. Det gjør vår Bibel oss oppmerksom på gang på gang. Likevel lar en like ofte advarselen gå seg forbi. En trøster seg med at en jo for eksempel er helt annerledes enn verden, og øver seg så i gudsfrykt etter beste evne. Men en gang skal det lyde et rop: «Se, brudgommen kommer!»

Da skal mang en from mann blekne og synke i kne – hver den som ikke for alvor hadde brydd seg om det grunnleggende i kristendommen. Med ufeilbar visshet skal han høre dommen: «Bind hender og føtter på ham og kast ham ut i mørket utenfor!» *Jeg* kjenner ham ikke. *Jeg* var ikke hans liv. Han hadde ingen olje på lampen sin, ingen bryllupsklær på!

Hva vil det da si å være *reist opp med Kristus*?

Paulus har selv i kapitlet like før (Kol 2,12) gitt oss et vink som hjelper oss å forstå dette. Der sier han: «I den (dåpen) ble dere også reist opp med ham, *ved troen*.» Nå vet vi jo at Kristus døde og stod opp så helt i vårt sted at vi alle i Guds øyne er døde og har stått opp rettferdige i ham. «Én er død for alle, og derved har de alle dødd,» sier Paulus. «Ham som ikke visste av synd, har Gud gjort til synd for oss.»

Da kan vi med like full rett si: Én har stått opp for alle, altså har alle stått opp – nemlig for Gud. Men det er ikke det som er meningen her. Her er talen om en oppstandelse med Kristus som har skjedd i oss, *ved troen*.

Apostelen har flere steder talt om dette å dø og bli gjort levende igjen, å bli korsfestet, begravet og reist opp med Kristus. I Gal 2,19–20 sier han for eksempel: «For jeg er ved loven død for loven for å leve for Gud. Jeg er korsfestet med

Kristus. Jeg lever ikke lenger selv, men Kristus lever i meg. Det liv jeg nå lever i kjødet, det lever jeg i troen på Guds Sønn, han som elsket meg og ga seg selv for meg.»

Akkurat det samme, bare med andre ord, finner vi i Rom 7,1–6. Der bruker Paulus først et bilde. Han taler om kvinnen som ved mannens død er løst fra loven som bandt henne til ham, og som derfor ikke er ekteskapsbryter om hun blir en annen manns. Så knytter han an til dette og sier: «Mine brødre! Slik døde også dere fra loven ved Kristi legeme, for at dere skal tilhøre en annen, ham som ble reist opp fra de døde, så vi kan bære frukt for Gud.»

Disse to skriftstedene handler i første rekke om at *samvittigheten* blir satt fri fra trelldommens åk som den var spent inn under, og om at den blir vakt opp fra vantroens og egenrettferdighetens død til et liv i troen på Kristus. Men samtidig skjer det en *gjenfødelse av hjertet*, og ved den blir en også «død fra synden».

Om dette har Paulus talt tungtveiende ord i Rom 6. «Vi som er døde fra synden,» sier han for eksempel, «hvordan skulle vi ennå leve i den? … Vi ble altså begravet med ham ved dåpen til døden, for at likesom Kristus ble reist opp fra de døde ved Faderens herlighet, så skal også vi vandre i et nytt liv. … Men døde vi med Kristus, da tror vi at vi også skal leve med ham. For vi vet at etter at Kristus er reist opp fra de døde, dør han ikke mer. Døden har ikke lenger noen makt over ham. For sin død, den døde han én gang for synden, men sitt liv, det lever han for Gud. Slik skal også dere regne dere som døde for synden, men levende for Gud i Kristus Jesus.»

Å være *død med Kristus* og *reist opp med Kristus* rommer altså to ting: Når det gjelder *samvittigheten*, er en *død fra loven*, og når det gjelder det praktiske livet, er en *død fra synden*.

Den som er dette, gir «den kjære loven avskjed», som Luther sier et sted, og sier: Takk for tjenesten! Nå har du ikke mer å gjøre her. Jeg har lært at det er håpløst å ville bestå for deg, men en annen har i mitt sted oppfylt alt du krever. Jeg trenger ikke lenger noen formynder (Gal 4,1–5). Kristus alene skal være den makt som tvinger meg til å gjøre det gode.

På samme måte sier han farvel til synden: Jeg kan ikke tjene deg lenger. Faller jeg for fristelsene dine, faller jeg som i ild eller vann. For tjenesten i synden er jeg tapt for alltid, jeg kan umulig fortsette i den.

«For jeg er ved loven død for loven,» sier Paulus. Hvordan dette går til, utvikler han videre i Rom 7,7–13. «Men da budet kom» (nemlig i samvittigheten), «våknet synden til live» – den vakte all slags begjær i meg – «jeg derimot døde.»

Jeg stred mot begjæret, jeg gråt og ba, men jo mer jeg kjempet mot det, dess sterkere ble det. Jeg ble forferdet over dette og stred enda hardere, men syndet på nytt. Synden viste seg virkelig «overmåte syndig», og jeg var nær ved å fortvile. Jeg ønsket at jeg kunne kjempe og be, men maktet det ikke.

Jeg døde! Jeg formelig segnet under byrden og ble liggende der jeg lå, i nøden min. Jeg ga opp – hva annet kunne jeg gjøre? Jeg trodde jo at alt var forbi. Nå var det bare å ta imot dommen, hvordan den så lød.

Da – mens jeg lå der som den sårede mannen, halvdød og hjelpeløs – kom den barmhjertige samaritan. Han helte olje og vin på sårene mine, løftet meg opp og

førte meg i hus. Jeg hørte evangeliet om «Jesu Kristi legeme», gitt som et offer til syndenes forlatelse. Da brøt livet fram, og det ble himmel på jord.

«Mine brødre! Slik døde også dere fra loven ved Kristi legeme, for at dere skal tilhøre en annen, ham som ble reist opp fra de døde» (Rom 7,4). Da har dere trøsten og håpet, livet og saligheten, rettferdigheten og styrken deres i ham alene. Og da skal det vise seg sant som Paulus sier: «For jeg er ved loven død for loven … Jeg er korsfestet med Kristus. Jeg lever ikke lenger selv, men Kristus lever i meg. Det liv jeg nå lever i kjødet, det lever jeg i troen på Guds Sønn, han som elsket meg» (Gal 2,19–20).

Nå er jeg *reist opp med Kristus ved troen*. Jeg var *død*, men er blitt *levende* igjen. Og mitt liv er Kristus, *Kristus alene*. Det er som om jeg er satt inn i en helt ny verden. I den verden der jeg levde før, var det mine egne gjerninger som gjaldt – til liv eller til død. *Nå* er det ikke lenger mine, men *en annens* gjerninger som gjelder. Før var Kristus bare et *navn*, nå er han en levende virkelighet for hjertet mitt. Han er min frelser, mitt liv og min sang, min trøst og min fred.

I min tidligere verden regnet jeg bare med de *synlige* tingene, og det var mine egne meninger og min egen fornuft jeg tok hensyn til. Nå er det de *usynlige* tingene jeg er opptatt av. Det er i dem jeg har min rikdom og mitt liv.

I det livet jeg levde før, var verden og det verdslige – fornøyelser, rikdom og ære – mitt høyeste gode. Nå må jeg, på grunn av kjødets begjær, regne dem som mine fiender. Min glede, min rikdom og min ære har jeg i Kristus alene. Dette er det som kalles å være *død og reist opp med Kristus*.

Riktignok er troen min ennå ikke fullkommen, og mitt nye sinn er det like lite. Jeg er ennå ikke bare ånd, men ånd og *kjød*. Likevel vil det alltid være dette nye som *hersker* i en kristens liv.

Jeg er ikke så *død fra loven* at den ikke lenger tynger og binder samvittigheten min. Men *bli* under den kan jeg ikke. Stadig må jeg til den ufortjente nåden og hylle meg helt og fullt inn i *den*. Jeg er ikke så *død fra synden og verden* at de ikke lenger frister meg, ja, av og til overrumpler meg og får meg til å falle. Men *bli* i deres tjeneste kan jeg ikke. Stadig på nytt reiser jeg meg og begynner igjen på den rette vandringen.

Selv om alt hos *meg* – min tro og min gudsfrykt – altså er høyst ufullkomment og fullt av mangler og feil, er jeg for Gud helt fullkommen og uten lyte. For enten troen min er sterk eller svak, har jeg *kledd meg i Kristus* (Gal 3,27). *Selv* vet jeg ikke alltid å verdsette Kristi blod slik at jeg av det har en stadig og fullkommen fred, men i *himmelen* blir det alltid verdsatt usigelig høyt. For *Gud* gjelder det sin fulle verdi i hvert øyeblikk her og i all evighet.

Kort sagt: I Guds øyne er vi – så snart vi ved troen har *kledd oss i Kristus* – fullkomment døde fra synden og reist opp rettferdige med ham. Vi er like fri for synd som Kristus var da han stod opp av graven.

Derfor er det «ingen fordømmelse for dem som er i Kristus Jesus» (Rom 8,1). De er «løst fra loven», og der det ikke er noen lov, er det heller ingen overtredelse. Ansvaret overfor loven har deres talsmann og stedfortreder tatt på seg. Derfor blir synden ikke tilregnet dem. De lever i et rike der det hersker en frihet som om det aldri noen gang var gitt noen lov, verken ett eller ti bud.

«En kristen er ikke et menneske som ikke *har* synd,» sier Luther, «men et menneske som ikke får synd *tilregnet*.» Skulle vi dømmes etter loven, ble ikke et eneste menneske frelst. Da kunne vi like godt med en gang slippe enhver tanke på salighet. Men da var også hele Guds evangelium falskt, og Kristus var død forgjeves.

Skriften sier at nettopp det som var *umulig for loven*, fordi den var maktesløs på grunn av kjødet, *det gjorde Gud* da han sendte sin egen Sønn i syndig kjøds lignelse (Rom 8,3). Skriften sier at *Kristus kjøpte oss fri fra lovens forbannelse* ved at han ble en forbannelse for oss (Gal 3,13). Skriften sier at *nå når troen er kommet*, er vi ikke lenger under tuktemesteren (Gal 3,25).

Som sagt før: Dette er grunnen til at synden ikke blir tilregnet de troende om de synder. «Salig er den mann som Herren ikke tilregner synd,» sier Paulus i Rom 4. Det er Davids ord fra Sal 32 han siterer. Merk deg: Han sier ikke «den som ikke *har* synd», men «den som ikke får synd *tilregnet*».

Men ikke nok med det. På den andre siden blir vi tilregnet en *rettferdighet* som vi ikke har i oss selv, en fullkommen og evig rettferdighet, nemlig *Kristi* rettferdighet. «Kristus er lovens ende, til rettferdighet for hver den som tror,» sier Skriften. Og den priser det menneske salig «som Gud tilregner rettferdighet uten gjerninger» (Rom 10,4 og Rom 4,6).

Derfor står vi i Guds øyne ikke bare fri for all synd, men, hva mer er, *fullkomment rettferdige* – ja, vi er *selve rettferdigheten*, sier Paulus (2 Kor 5,21). Nå er det ingenting som hindrer Gud i å elske oss med hele sitt hjertes kjærlighet. Og alt dette fordi vi har *kledd oss i Kristus*. Gud ser ikke på oss slik vi er i oss selv, men i sin elskede Sønn.

«Se nå,» sier Luther, «hvilken ufattelig rikdom *den kristne troen* eier! Alt Kristus har lidt, alle de gjerninger Kristus har gjort, er tilskrevet *den*. Den kan regne med det like fullt som om den selv hadde vunnet det hele.»

Videre sier han: «Ettersom Kristus ved troen er min, og jeg til gjengjeld er hans, kan ingen lov anklage meg mer enn den kan anklage Kristus. Når loven så legger fram sine krav, svarer jeg frimodig: Jeg har jo oppfylt det hele og mer til (gjennom ham som gikk god for meg, *Kristus*). Og selv om jeg ennå har synd i kjødet mitt, har jeg likevel min rettferdighet i Kristus. Han er min, og han gir meg alt han har. Altså er også hans renhet min. Loven kan derfor ikke utrette noe mot meg.

«Men ser jeg på meg selv, får jeg øye på mye urent og ondt. Så langt har loven rett. Loven sier: Du har synder (for Gud). Svarer jeg da *ja*, er jeg fortapt. Svarer jeg *nei*, må jeg ha en grunn å stå på som holder. Hvor skal jeg vel hente dette neiet mitt fra? I mitt eget bryst finner jeg det sannelig ikke, men i *Kristus*. Han kan si *nei* til lovens anklage og si det med rette, for han er hellig og uten synd. Og dette sitt *nei* gir han meg idet han gir meg sin rettferdighet.»

Dette er hva Skriften mener når den sier at vi *ved Kristi legeme er døde fra loven*, at *Kristus er lovens ende, til rettferdighet for hver den som tror*, at det *ikke er noen fordømmelse for dem som er i Kristus Jesus*, og at ingen synd skal tilregnes *dem*. Skulle vi ikke stanse et øyeblikk her og tenke over vår kongelige frihet og våre kongelige rettigheter – gjøre oss klart om alt dette er sant eller ikke?

Det må jo være enten sannhet eller løgn. Er det sannhet, for en underfull og herlig sannhet er det ikke da! Og sannhet er det – så sant som Guds ord ikke kan lyve. Sannhet er det, uansett hva djevelen, de gjerningsrettferdige og min egen fornuft måtte si om det. Sannhet er det, selv om jeg i øyeblikket ikke kjenner noe til det.

Ja, her vil vi stanse og glede og fryde oss over at Herren, vår *Immanuel*, har opprettet et slikt rike på jorden – et rike der Gud ikke ser på syndere som syndere, men som hellige, rettferdige og rene. Slik er det å være *reist opp med Kristus* til et nytt liv og ha fått plass med ham i *himmelen*.

Det andre underfulle og herlige ved å være *reist opp med Kristus* er at vi også er *døde fra synden* og i oppstandelsen har fått en ny, hellig natur. Vi er «født av Gud», slik at «Guds sæd blir i» oss, og vi har fått «del i guddommelig natur» (1 Joh 3,9 og 2 Pet 1,4). Derfor kan vi, som Johannes sier, ikke «gjøre synd». Men «dersom vi sier at vi ikke *har* synd, da bedrar vi oss selv» (1 Joh 1,8).

Vil vi nekte for at en kristen, overlatt til seg selv og til å bli siktet av Satan, kan bli bytte for et så voldsomt begjær at han snubler og faller i synd, så fornekter vi det Skriften har sagt med de tydeligste ord og eksempler.

Men det som er så særegent og samtidig så vakkert å legge merke til, er at en virkelig levende kristen ikke kan *bli i synden*. Faller han i synd, faller han som i ild eller vann. Det er elementer han ikke kan leve i, men som han så fort som mulig søker bort fra igjen. Den som er født av Gud, kan ikke synde, for *Guds sæd blir i ham*.

Men vi må merke oss at dette bare gjelder *påviselig* og *åpenbar* synd. Ellers var det mange Guds barn vi lett kunne komme til å frakjenne livet. For også blant dem som oppriktig vil lyde Guds bud, er det ulikt syn på mange ting. Det den ene ser på som synd, kan den andre ikke se noe galt i. Se Rom 14.

Dessuten kan sinnet for en tid bli besmittet og blikket vendt bort uten at Guds Ånd av den grunn har veket helt bort. Blir en kristen bundet av loven og ser bare på seg selv – noe som ofte skjer – da vil alltid en eller annen synd binde ham som trell, uten at troens veke av den grunn er helt slokket. Men når troens fulle fred vender tilbake, vender også kraften til å seire over synden tilbake.

Den derimot som ikke har fått den tro som seirer over verden, men fortsatt er trell under en eller annen synd – kanskje under pinefull uro og angst – han har ennå ikke opplevd å bli reist opp med Kristus. For «alt det som er født av Gud, seirer over verden».

Kort sagt: Også i de troendes liv er det mye svakhet og mye kamp. Men alt kommer an på hva som seirer til slutt og beholder seieren. Alt kommer an på hva en holder med og forsvarer: troen eller trelldommen, rettferdigheten eller synden.

Vi har nå sett hva det vil si å være *død og reist opp med Kristus*. Og med det har vi fått innsikt i hvor mye som ligger i ordet: «Salig og hellig er den som har del i den første oppstandelsen!»

Både *salig* og *hellig*! Og *først* salig, *deretter* hellig! Er ikke *det* å være *salig*: å leve i et rike der ingen synd blir tilregnet en, et rike der en aldri mer skal stå til ansvar for loven eller dømmes etter loven, men til enhver tid og for evig være

rettferdig for Gud ved en annens rettferdighet, nemlig *Kristi*! Og er ikke *det* å være *hellig*: å ha en ånd som ikke lenger kan tjene synden! Er ikke dette å være kommet – som gjennom død og oppstandelse – til en ny verden, et nytt liv, et underfullt herlig liv?

Men her støter vi mot den muren av innvendinger som fornuften og følelsene reiser. Spør jeg mitt arme hjerte hva det mener om dette, og hvor mye det kjenner av det, så har jeg i samme øyeblikk mistet det hele. Da begynner jeg straks å protestere og si: Innbilning, dårskap, den største urimelighet! Jeg har aldri sett Kristi rettferdighet! Og Den Hellige Ånd skulle bo i meg? Kristus skulle være mitt liv? Da var det ikke mye bevendt med hans makt. Da er mitt liv med Gud altfor skjult.

Ja, nettopp *skjult*. Det er jo det apostelen sier at det må være: «Dere er jo døde, og deres liv er skjult med Kristus i Gud. Når Kristus, vårt liv, åpenbares, da skal også dere åpenbares med ham i herlighet» (Kol 3,3–4).

Vårt liv i Gud er *skjult* – skjult med *Kristus*. Kristus er vårt liv, men Kristus er skjult, derfor er også vårt liv skjult. Slik sier Paulus det her. Og det blir bekreftet av alle de helliges erfaring. Men *vi* – vi vil ikke bøye oss for det. Vi sier gjerne: Var det et virkelig liv med Kristus i Gud, ville det vel ikke være så skjult. Det måtte da skinne mer igjennom, bli sett, kjent og erkjent litt mer.

Vel – la oss se hvordan det henger sammen.

Det er sant at «den som tror på Guds Sønn, har vitnesbyrdet i seg selv» (1 Joh 5,10), og at «Ånden selv vitner sammen med vår ånd at vi er Guds barn» (Rom 8,16). Det er sant at Johannes i sitt første brev gang på gang sier: Vi *vet* – vi vet at vi er av Gud, at vi er Guds barn, at Gud blir i oss.

Det er sant at den som ikke vet med seg selv om noen omvendelse, han bedrar seg selv om han mener likevel å kunne leve det skjulte livet med Kristus i Gud. Det gjelder den som aldri har prøvd å slite som trell under loven og derfor heller aldri har opplevd å bli satt fri i Kristus, men ennå er ett med verden, om enn ikke i dens grovere form.

Han bedrar seg selv om han forstår dette bibelordet slik at livet i Kristus ikke skulle ha noen bestemte kjennetegn, ingen særlig kraft og ingen særlige ytringer utad. Det Skriften sier om «Åndens frukt», som det gode treet skal kjennes på, står fast. Men at det åndelige livet likevel er så underlig skjult, har disse grunnene:

For det første: Vår falne, forblindede fornuft verken akter på Åndens gjerning og Åndens frukt eller har noen dypere forståelse av dem. Vi vil bokstavelig talt liksom gripe om selve livet. Eller vi er ikke fornøyd med den Åndens frukt som Skriften nevner, men vil selv bestemme hvordan det åndelige livet skal gi seg til kjenne.

Når Skriften for eksempel nevner *kjærlighet*, *glede*, *fred* osv. som den fremste Åndens frukt, vil adskillige si til det: Ja, riktignok ble det tent en ny kjærlighet i hjertet mitt da jeg tok imot syndenes forlatelse. Jeg fikk en fred og en glede som jeg ikke hadde kjent før. Men hva er vel det verdt? Det er jo så svakt og så skiftende alt sammen. Kjærlighet, glede, fred, langmodighet osv. burde fylle hjertet mitt på en helt annen måte.

Det hender også at vi slett ikke ser på det som Skriften kaller frukt, men leter ut i det blå etter noe annet og høyere, uten egentlig å være klar over *hva* det skulle være. Eller vi vil kjenne vårt indre liv gjennom følelsene, og kjenner vi ingenting, tror vi at livet mangler.

For det andre: Vårt liv i Gud er dypest skjult når Gud ikke bare tar fra oss enhver følelse av troens liv og kraft, men også lar synd og skrøpelighet overvelde oss. Han tillater Satan å sikte oss på det forferdeligste og friste og plage oss med syndige tanker og syndig begjær, så vi til og med av og til gir etter og faller. Peter fornekter sin Herre, banner, sverger og lyver, Paulus og Barnabas strides osv. Når slikt hender oss – hvor er da vårt liv med Kristus i Gud? Det er sannelig skjult.

Til dette kommer at Gud lar mange slags motgang møte oss. Han lar ulykker og lidelser ramme oss, ja, skylle over hodene våre som en brusende flom.

Mot en from og rettskaffen mann som Job går naturkrefter, mennesker og åndsmakter sammen på én gang. Røvere, storm og lyn tar fra ham alt han eier, til og med barna hans. Satan river og sliter i legemet hans, hustruen spotter troen hans, vennene legger nye steiner til byrden hans, og hans eget hjerte raser mot Gud, så han forbanner den dagen han ble født. Hvor er nå den høyt benådede mannen som det ikke fantes maken til på jorden? Hvor er nå den særlige yndest han skulle stå i hos Gud?

Men av alt det onde som dekker og skjuler vår herlighet, er likevel ingenting å sammenligne med *synden*. Ytre lidelser er gylne lidelser sammenlignet med *den*. Forholdsvis fort kan en lære at de er et farsris – at den Herren elsker, den tukter han. Men *synden* – den kaster for alvor mørke skygger over vårt liv med Gud.

Ukuelig syndig begjær, kulde og død, frykt for at Gud i sin rettferdige vrede har overlatt oss til oss selv, og at hans Ånd har veket fra oss – alt dette er som drepende hogg som går gjennom marg og bein. Da hjelper som regel ingenting annet enn å slippe enhver tanke på sitt eget nådeliv og bare se hen til den evige, uforanderlige Gud, om ikke han skulle kunne hjelpe og frelse.

Når det så lysner igjen, kan vi se at under det tykke mørket skjulte det seg ikke bare Guds farshjerte, uforandret, og vår rettferdighet i Kristus, uforminsket, men også et sant og levende, kjempende trosliv i hjertet vårt. Gud fører sine hellige underlig. Han skjuler livet under døden, rettferdigheten under synden, nåden under vreden, ja, himmelen under helvete. Å forstå dette er «visdom blant de fullkomne», Guds høyeste visdom, og den er nødvendig om vi skal kunne holde ut med en slik Herre.

Vårt liv i Gud er likevel ikke bare skjult for oss selv, men også for andre. Menneskene omkring oss tar ofte anstøt av feilene og svakheten vår. At *verden* tar anstøt, til og med av det gode som finnes hos oss, er gitt. Men det kan også skje med en kristen. Han ser med bekymring hvor ussel tilstanden er blant de troende: Her er det læren, der er det livet som er galt. Her er det innbyrdes uenighet og splittelse, der er det frafall og fornektelse. Og han spør forundret: Er dette Guds folk?

Luther sier om dette i fortalen til Åpenbaringsboken: «Dette: ‹Jeg tror på den hellige, allmenne kirke›, er en *trosartikkel* like mye som de andre leddene i vår bekjennelse. Derfor er den hellige kirke skjult for all fornuft og usynlig, om en så tok alle verdens briller til hjelp. Djevelen kan i den grad dekke over den med partier og annet utilbørlig at du rett og slett tar anstøt av den. Og Gud kan skjule den så godt under alle slags skrøpeligheter og feil at du blir ført bak lyset og bedømmer den feil. Den vil ikke *ses*, den vil *tros*. Men troen er ‹overbevisning om ting en ikke ser› (Hebr 11,1).

«Den hellige kirke sier med sin Herre: ‹Salig er den som ikke tar anstøt av meg.› Også den enkelte kristnes hellighet er skjult for ham selv. Han ser bare urenhet og vanart. Og du, selvkloke menneske, vil se kristenheten med din blinde fornuft og dine urene øyne! Kort sagt: Vår hellighet er i himmelen, der Kristus er, og ikke i verden for alle menneskers øyne.»

Men selv om det ikke er noe særskilt som skremmer og trykker – hvor ufattelig er det ikke likevel at vi i Kristus skulle eie et så herlig liv som det Ordet beskriver, en slik rettferdighet, ære og yndest hos Gud. For det er i alle tilfeller *usynlig*.

Og menneskeslekten har nå en gang den egenartede naturen at den bare ser på «det som er for øynene». Med en slik natur lever vi midt i den tallløse, brokete mengden av synlige ting. Og det som er hjertets dyreste skatt, *det alene* kan ikke ses. Dette kan til tider bli en virkelig prøvelse for oss. Derfor må vi prege dypt inn i hjertet vårt det Ordet sier: at det *skal* være skjult, skjult med Kristus i Gud.

La oss tenke på Johannes' ord: «Som han (Kristus) var (gammel svensk oversettelse), slik er også vi i denne verden» (1 Joh 4,17). Hvor underlig skjult var ikke Kristus i denne verden! Faderens enbårne, avglansen av Guds herlighet og avtrykket av hans vesen – hvor stille og ubemerket ferdes han ikke i skikkelse som en av oss! Hvor skjult var ikke herligheten hans i «syndig kjøds lignelse»!

Likevel kunne troen med god grunn være trygg. Englene sang i det høye da han ble født. Han gjorde undergjerninger som ingen annen enn Gud kunne gjøre. Han fikk ære og herlighet av Gud Fader da røsten lød til ham fra den aller høyeste herlighet: «Dette er min Sønn, den elskede, som jeg har behag i.»

Han hadde alle profetienes kjennetegn. «Men,» sa han, «til dom er jeg kommet til denne verden, for at de som ikke ser, skal se, og de som ser, skal bli blinde» (Joh 9,39).

Den stolte vantroen, som stadig vil se tegn, skulle straffes med blindhet. Og etter Faderens vilje skulle Kristus i ett og alt bli lik sine brødre og bære byrdene deres. Derfor var han på jorden «foraktet og forlatt av mennesker, en smertenes mann, vel kjent med sykdom … som en som folk skjuler sitt åsyn for».

Hvor urimelig for all fornuft er ikke dette: Guds Sønn – født i en stall og lagt i en krybbe, vokst opp i en by med et slikt rykte at en Natanael undrende spør: «Kan det komme noe godt fra Nasaret?» Guds Sønn – fattigere enn fuglene under himmelen, uten et sted der han kunne legge hodet sitt til hvile! Guds Sønn – foraktet, forfulgt, bundet og pisket, hånet og spyttet på av rå soldater!

Guds Sønn – hengt på et tre mellom røvere, utenfor byen, mens bødlene ropte hånlig til ham: «Frels deg selv, er du Guds Sønn!» Guds Sønn, som roper i angst

at Gud har forlatt ham, og som dør og blir lagt i en grav! *Hvor* åpenbarer det seg i alt dette guddommelig majestet, skapermakt og herlighet? Kan en tenke seg noe mer urimelig enn at denne var Guds Sønn?

Likevel stod han opp av graven til den tid han hadde sagt på forhånd. Han viste seg i førti dager for disiplene sine og andre – ved en bestemt anledning til og med for fem hundre på én gang – og ble tatt opp til himmelen mens mange så på. Altså skjulte det seg guddommelig majestet under hans ringe ytre skikkelse.

Og «som han var, slik er også vi i denne verden». Som hodet, slik også lemmene. Som brudgommen, slik også bruden. Ynkelig og ringe var brudgommen å se til, ynkelig og ringe tar bruden seg ut. Men under hennes ringhet skal det skjule seg guddommelig herlighet, under hennes fattigdom himmelsk rikdom, under hennes svakhet og synd en evig rettferdighet.

Det gjelder bare å ikke la seg forvirre av det en *føler* og *ser*. Det kan da neppe synes mer urimelig *nå* at *vi* skal være *Guds barn*, enn det *den gang* syntes at *Jesus* skulle være *Guds Sønn*.

Skulle vi da ikke være fornøyd med å leve det skjulte livet her nede, slik han gjorde, han som er vårt hode? Vi har jo tross alt Guds ord for at vi ved troen på ham er hans barn, rettferdige og rene for ham. Det skal vi tro – tro det så fullt og fast som om vi allerede var i himmelen – selv om vi ikke kjenner det minste av det i hjertet vårt.

Grunnen til at vi her må leve det skjulte livet, er i første rekke at Kristi rike skal være et *troens rike*. De som vil følge den korsfestede, må være fornøyd med å vandre som i tåke og ofte i lang tid verken se eller kjenne det minste av Guds nåde.

Jesus var i ørkenen i førti dager, fastet, sultet og ble fristet av djevelen med hans frekke: «Er du Guds Sønn –». Slik skal også *vi*, foruten ørkenens tomhet og tørke i sjelen, fra tid til annen oppleve djevelens fristelser og innskytelser så sterkt at det roper fra dypet av hjertet vårt: *Er du nå et Guds barn*?

Ofte går en kristen så lenge i denne tunge, kvelende luften av synd og tungsinn at han for fullt alvor tror han er den usleste og mest ulykkelige synder på jorden. Og likevel er han i virkeligheten det kjæreste barn, kledd i en slik rettferdighet og renhet i Kristus at Gud og englene smiler mot ham.

Men tro ikke at han selv ser og føler det slik. Derfor må vi prente dypt inn i hjertet det Ordet sier: Her i tiden skal vårt liv med Gud være skjult. Men når Kristus, vårt liv, åpenbares, da skal også vi åpenbares med ham i herlighet.

Det er på bakgrunn av talen om dette skjulte livet at apostelen så formaner: «*Søk det som er der oppe!*» Når dere er døde og reist opp med Kristus og dermed satt inn i en helt ny verden, der dere lever et nytt, åndelig liv, og der Kristus er *alt og i alle* for dere, så søk heretter bare det som er der oppe, der Kristus sitter ved Guds høyre hånd. Der brudgommen er, vil jo bruden være. Der hodet er, skal også lemmene være. Der Kristus er, skal de troendes hjerter være.

Dere er jo døde! Kristus er ikke bare deres liv og deres glede og drar hjertene deres mot himmelen. Ved den nye fødselen av Guds Ånd har dere også fått en ny natur, som er så død fra synden og verden at dere aldri mer kan leve i dem. Og deres rette liv, livet i Gud, er skjult. Det kan ikke nytes fullt ut her. Dere

er pilegrimer og vandringsmenn på jorden, på vei gjennom et fremmed, ja, fiendtlig land.

Det gode dere får nyte på jorden, må dere derfor se på slik pilegrimen ser på et nattherberge som er bedre enn vanlig. Han avbryter ikke reisen og slår seg ned i herberget. Målet for reisen hans er et annet. *Søk det som er der oppe, der Kristus er – la ikke sinnet være vendt mot det som er på jorden.*

La deg aldri mer lokke til å prøve å skape deg et paradis på jorden! Det er et bedrag av fantasien når en kristen som en gang har funnet sin glede i Gud, mener han kan finne en større glede i noe av det livet her kan by ham. Skjer det, lider troslivet hans under det.

Vil du derfor leve et fredfylt og lykkelig liv på jorden, så la bare sinn og hu være mer vendt mot himmelen. For så lenge du lever det sanne livet i Gud, vil all jordisk glede og lykke føre deg både i *frykt* og i *fare*:

I *frykt* så sant Åndens liv blir i deg. For da får du ingen ro så lenge du har større glede i noe annet enn i Gud. Arbeide og leve her nede må du. Eie og bruke de jordiske tingene må du. Men bare med legemet – *hjertet* skal være i himmelen, der Kristus er. Det krever brudgommen din, som har krav på hele din kjærlighet.

Gir Gud deg noe godt, så ta imot det med takk, men også med frykt for at hjertet ditt skal bli bundet til det. Et godt utkomme, rikdom, bekvemmelighet, anseelse og ære, eller åndelige gaver som innsikt og erfaring, en hederlig vandel og menneskers tillit – alt slikt er dyrebare gaver fra Gud, som du gjerne må takke ham for. Men samtidig må du omgås dem med frykt, så ingen av Guds *gaver* stjeler hjertet ditt fra *Gud*.

Når en kristen altså under alle forhold må ha sin høyeste glede og lykke i Gud, er det knapt umaken verdt å søke noen lykke på jorden. Finner jeg den, betyr det en fare – og finner jeg den ikke, øker det bare smerten min.

Blir noe jordisk en større glede og lykke for hjertet mitt enn den lykken og gleden jeg eier i Gud, fører det jo til evig ulykke for meg. Kan derimot gleden over de jordiske tingene ikke måle seg med gleden jeg eier i Gud, må en gi Prætorius rett når han sier: «De kristnes største lykke er å ikke ha noen lykke her på jorden.»

Med den som for alvor har himmelen som mål, må det da komme dit at han elsker fattigdom mer enn rikdom, ringeakt mer enn ære, lidelse mer enn nytelse, ja, døden mer enn livet.

Dette må vel med rette kalles å være «*død*» – korsfestet med Kristus. Det er en stilling som i aller høyeste grad er mot kjødets vilje! Derfor er det klart at den som skal leve på slike vilkår, først må være reist opp med Kristus.

Han må ikke bare leve det naturlige livet, men være født av Gud, ha sin glede i Gud, ja, bære himmelriket med seg i hjertet. Kristus må være vårt liv, vår skatt og vår glede. Ellers blir det uutholdelig – ja, umulig – alltid å ha sinnet vendt mot det som er der oppe, og ikke mot det som er på jorden.

Sier en det med munnen, lyver en i hjertet. Så lenge en ikke har sin glede i Herren og sitt liv i Gud, vil en uten unntak trakte etter det som er på jorden: ære, nytelse og rikdom. Riktignok har også en virkelig kristen et jordisk, fordervet

kjød, fullt av syndige lidenskaper og ond lyst. Men han er likevel *korsfestet med Kristus*.

Asaf bekjenner i Sal 73 at hjertet hans ble bittert da han så at det gikk de ugudelige vel, mens han selv «ble plaget hele dagen» og hver morgen kom med ny tukt. «Men», legger han til, «jeg blir alltid hos deg. *Når jeg bare har deg*, begjærer jeg ikke noe på jorden. Om enn mitt kjød og mitt hjerte svikter, så er Gud mitt hjertes klippe og min del for evig.»

På denne bakgrunnen advarer apostelen nå de troende mot alle slags synder og laster som hersker på jorden blant vantroens barn, og som er *det gamle menneskets lemmer* også hos dem selv. Når han i v. 5 oppfordrer dem til å *døde sine jordiske lemmer*, mener han ikke legemets lemmer, men det samme som han i v. 9 kaller «*det gamle mennesket med dets gjerninger*». Det vil si selve syndefordervelsen, den naturen vi har arvet fra Adam, med dens lidenskaper og lyster.

Apostelens ord om dette lyder slik:

«*Så død da deres jordiske lemmer: utukt, urenhet, syndig lidenskap, ond lyst og pengegriskhet, som er avgudsdyrkelse. På grunn av disse tingene kommer Guds vrede over vantroens barn. Blant dem vandret også dere før, da dere levde i disse tingene. Men nå skal dere legge av alt slikt: vrede, hissighet, ondskap, spott, skammelig snakk fra deres munn.*» (Kol 3,5–9)

De kristne er tydeligvis ikke en samling fullkomne vesener, når de fortsatt kan trenge en slik formaning! De som er «reist opp med Kristus» og kalles «Guds utvalgte, hellige og elskede», blir her oppfordret til å legge av og døde så grufulle ting at en aldri skulle tro de kunne finnes hos de hellige.

Jeg forstår at det må være en feiltakelse å tro at de ved hjelp av Guds Ånd i *seg selv* er blitt hellige, rene og syndfrie. Jeg forstår at de ikke bare fortsatt har et ondt kjød med lidenskaper og lyster, men også står i fare for å falle i de groveste synder og laster.

Jeg forstår at Luther har rett når han sier i en preken over Sal 51: «Det er en like grunnløs og oppspunnet påstand å si om et menneske at det er hellig, som å si om Gud at han har falt i synd. Det er en stor misforståelse å tro at for eksempel Peter og Paulus var syndfrie. I seg selv var de syndere som alle andre mennesker. Gud alene er hellig.

«Men når vi og alle andre troende med oss kalles hellige, er det fordi Kristus har helliget seg selv for oss og gitt oss sin hellighet. Røveren på korset, han som angret, er i Kristus like hellig som Sankt Peter. At Peter og Paulus har gjort større gjerninger enn røveren og vi andre, betyr ingenting i denne sammenhengen. Begge er av naturen syndere, men i Kristus hellige.»

Her ser vi hvordan disse to egenskapene, som strider mot hverandre, forenes. De troende i Kolossæ var syndere som trengte å bli advart mot så forferdelige ting som dem apostelen nevner. Og likevel var de på samme tid Guds utvalgte, hellige og elskede!

Du som skjuler ansiktet i skam og mener at ingen kristen kan være en så elendig synder som du: Løft hodet – det er mange som har det som du – og slå fast for deg selv at du likevel kan høre med blant Guds utvalgte, hellige og elskede.

At du merker synden i kjødet ditt, har ingenting å si så lenge du ikke har ro til å bli i synden. Skjer det ulykkelige at du faller, søker du straks oppreisning i troen på Kristus og fortsetter den avbrutte vandringen. Så lenge du gjør dette, er du i Kristus, og da rammes du ikke av Guds vrede.

Hør hva apostelen sier om dette:

«*For det er jo på grunn av disse ting* (nemlig syndene som er nevnt i v. 5) *at Guds vrede kommer over vantroens barn*» (Ef 5,6). Altså bare over *vantroens* barn. *Troens* barn går fri for Guds vrede. De er ikke under loven, men under nåden. Fri for synd er de ikke, men de har en forlatelse for synden som gjelder evig. Men så er det riktignok også den forskjellen at vantroens barn lever og trives i synden som fisken i vannet. Det gjør ikke de troende.

«*Blant dem vandret også dere før, da dere levde i disse tingene*.» Den gang var synden deres rette element. De lot seg lede av kjødet og vandret derfor fritt og uhindret i synden. Men *nå* er de døde fra synden. Deres liv og deres lyst er rettferdighet og fred og glede i Den Hellige Ånd.

At de likevel trenger å høre formaningen om stadig å ta livet av legemets gjerninger ved Ånden, kommer av at troslivet i et menneske ikke er som et urverk som går jevnt av seg selv når det en gang er stilt og trukket opp. Paulus sier til de troende i Korint: «Jeg har jo forlovet dere med én mann, for å fremstille en ren jomfru for Kristus. Men jeg frykter for at likesom slangen dåret Eva med sin list, *slik skal også deres tanker bli fordervet og vendt bort fra den enkle og rene troskap mot Kristus*» (2 Kor 11,2–3).

Denne «rene jomfruen» er de som i *samvittigheten* er døde fra *loven*, sin gamle herre, og som i *hjerte* og *livsførsel* er døde fra *synden* og ikke vil vite av noe annet enn Jesus Kristus, og ham korsfestet. Dette er «den enkle og rene troskap mot Kristus».

Og likevel er apostelen redd for at også deres tanker skal bli fordervet og vendt bort fra Kristus. Med mange av dem han skrev til, hadde det for øvrig allerede skjedd. Det var kommet så langt at en blant dem kunne leve med sin fars kone uten at det plaget de andre eller voldte dem sorg.

På samme måte kan et rent sinn ta skade i dag. Djevelen sover ikke. Han har god tid og mange midler. Når *Evas* rene sinn kunne dras bort fra lydigheten mot Gud, må ingen føle seg trygg. Derfor er det nødvendig både å advare og formane, og at hver enkelt tar formaningsordet til hjertet.

«*Så død da deres jordiske lemmer: utukt, urenhet, syndig lidenskap, ond lyst og pengegriskhet, som er avgudsdyrkelse*.»

Innerst inne hører alle syndene som nevnes her, inn under de to grunnsyndene *utukt* og *pengegriskhet*. De skiller seg fra hverandre ved at den første er grov og vederstyggelig og vekker skyldfølelse og angst i menneskers sinn, mens bare få vil erkjenne den siste som synd.

Men også når det gjelder utukt, kan fristeren listig vri og vende på det slik at synden i fristelsens stund virker helt ufarlig, ja, faktisk uskyldig. For en kristen er nettopp dette et tydelig faresignal. Når en synd som du i klare stunder, når dømmekraften din er skarp, har slik avsky for at du gyser bare ved tanken, nå virker helt ubetydelig og unnskyldelig, da vet du at fristelsens time er kommet.

Da gjelder det å flykte eller falle. Flykte så fort som mulig – eller falle i fiendens vold.

Begynner du å veie for og mot, er slaget tapt på forhånd. At Eva lot seg inn i samtale med slangen og *så* på den forbudte frukten, ble for henne veien til fall. I denne striden seirer en heller ved flukt enn ved kamp!

Selvsagt er det ikke meningen din å falle. Du vil bare prøve hvor nær kanten du kan gå uten å styrte i dypet! Vokt deg! Det er en innskytelse fra djevelen, et bedrag fra ditt allerede bestukne sinn. Er du våken og uhildet, prøver du heller å holde deg så langt fra kanten som mulig.

Som regel gjelder det at den som vil unngå synden, må begynne med å flykte fra fristelsen. Flykt fra enhver anledning, enhver tanke og så langt det er mulig, ethvert sted og ethvert forhold som kan føre i fristelse. «Om ditt høyre øye frister deg til fall», sier Jesus, «da riv det ut og kast det fra deg! For det er bedre for deg at du mister ett av dine lemmer enn at hele ditt legeme blir kastet i helvete» (Matt 5,29).

Selv det som i seg selv er uskyldig, må du flykte fra hvis det på grunn av synden er blitt en fristelse for deg. Om det er deg like kjært som et av øynene dine, og like bittert å gi avkall på som å rive ut øyet, så gjør det likevel! Det er bedre for deg med en kort tids lidelse her, når du ved den kan bevare samvittighetsfreden i livet og sjelen din for evigheten, enn en kort tids glede i synden, fulgt av samvittighetskval og i evigheten helvetes ild!

For å vekke de troendes avsky for denne synden i alle dens stadier – fra bare tanker og hemmelig begjær til grov og åpenlys utøvelse – og minne dem om hvor viktig det er å være på vakt, kan en knapt tenke seg noe bedre enn det Paulus skriver til menigheten i Korint i 1 Kor 6,15–20. Det skal derfor siteres her:

«*Vet dere ikke at deres legemer er Kristi lemmer? Skal jeg ta Kristi lemmer og gjøre dem til en horkvinnes lemmer? Langt derifra! Eller vet dere ikke at den som holder seg til en horkvinne, er ett legeme med henne? For det er sagt: De to skal være ett kjød. Men den som holder seg til Herren, er én ånd med ham. Fly hor! All synd som et menneske ellers kan gjøre, er utenfor legemet. Men den som driver hor, synder mot sitt eget legeme. Eller vet dere ikke at deres legeme er et tempel for Den Hellige Ånd som bor i dere, og som dere har fått fra Gud? Dere tilhører ikke lenger dere selv. Dere er dyrt kjøpt! La da legemet være til ære for Gud!*»

Prent apostelens ord godt inn i deg! Dere er *dyrt kjøpt*, kjøpt og betalt med Kristi blod. *Dere tilhører ikke lenger dere selv.* Derfor kan dere ikke gjøre som dere vil, verken med legemet eller sjelen. Tror dere på Kristus, er legemet deres et tempel for Den Hellige Ånd. *Skal dere da ta Kristi lemmer og gjøre dem til en horkvinnes lemmer?*

«*Vet dere ikke at dere er Guds tempel, og at Guds Ånd bor i dere?*» sier Paulus i det samme brevet. «*Dersom noen ødelegger Guds tempel, da skal Gud ødelegge ham. For Guds tempel er hellig, og det er dere*» (1 Kor 3,16–17).

At denne synden er *avskyelig*, er lett å innse. Men å tro at den er *tilgitt* – det er vanskelig. Derfor virker den som oftest drepende ved at den driver mennesker til fortvilelsens rand. Til å begynne med går de og bærer på synden og dommen i stillhet. De håper på seier, og først *da* vil de tro. Men siden kraften til seier

umulig kan vinnes på denne veien, synker de dypere i synden – og dermed dypere og dypere i fortvilelsen.

De strever en tid, som en druknende som arbeider og fekter i vannet, synker, kommer opp noen ganger, men synker igjen og til slutt ikke kommer opp mer. Når en gang på gang har fått tilgivelse, men stadig på ny finner den samme synden hos seg selv, blir det vanskelig å tro at det fortsatt er tilgivelse for den. Derfor må den som særlig ligger under for denne synden, ha en tro som for all fornuft er en dårskap, en helt usannsynlig, hårdnakket tro, om han skal bli berget.

For når du har prøvd *alt*, skal du erkjenne at her hjelper verken regler eller avsky for synden, verken bønn eller kamp. Her hjelper bare den underfulle troen som midt i synden kan kaste seg i armene på Gud, han som er vred, og overvinne ham med *blodet* alene, det som rant til soning for synd.

Og enda mer: Når du for alvor finner hvile i at synden, hvor stor den enn er, er tatt fra deg og lagt på Guds Lam, da er det dette framfor noe annet som kan sprenge djevelens lenker og gjøre deg *fri*. Gleden i Herren er din styrke.

Men en slik tro, en slik glede i Herren, får du ikke bare ved å *ville* tro. Det finnes midler du må bruke: evangeliets ord, privat skriftemål, brødres forbønn, nattverden – og ikke å forglemme bønn til Gud om troens gave. Likevel avhenger frelsen din til syvende og sist av Guds *barmhjertighet*. Alle ytre midler til sammen hjelper deg ikke. Det skal du også ha lært.

Den andre grunnsynden Paulus nevnte, var *pengegriskhet*. Den har så mye lettere spill fordi den ikke har noe særlig avskrekkende ved seg. Tvert imot kan en finne en hel rekke unnskyldninger for den. En kristen som er i ferd med å bli fanget av denne synden, vet det som regel ikke selv. Enten det gjelder selve *begjæret* eller *det* han begjærer, ser det helt uskyldig ut.

Å «sørge for seg selv og familien sin» er jo ikke bare lovlig, men rett og slett hans plikt. Og det som trengs til det – penger, jord, buskap, hus og hjem, mat og klær – er alt sammen gaver fra Gud, som vi har grunn til å takke ham for. Hvem kan da med rette bebreide ham strevet hans?

Det er bare *graden* av dette strevet som viser faren. Og gradene er mange – hvem kan her med sikkerhet si hva som er pengegriskhet, og hva som ikke er det! Den kristne som ikke skal bli fanget i snaren og bli en *Demas*, må være våken og oppriktig. Han må ikke spøke med faren, men gjøre seg klart hva pengegriskheten er, og hva den virker.

Du trøster deg med at det bare er uskyldige ting du holder på med. Men hør: Når Jesus taler om hva som hindrer mennesker i å nyte Guds rikes gleder, er det bare uskyldige ting han nevner: Jeg har kjøpt en åker, jeg har kjøpt okser, jeg har giftet meg. Ingenting av dette har vel noen gang vært ondt i seg selv. Men at disse uskyldige tingene får en slik makt over hjertet at det mister sansen for de himmelske gledene, det verken kan eller vil en forstå.

Når Jesus videre taler om hva som kveler den gode sæden i et hjerte der den alt hadde vokst opp, nevner han bare disse tre tingene: *timelige bekymringer, nytelser og rikdommens bedrag* (Matt 13,22; Luk 8,14). Han nevner ingen grove synder eller store forbrytelser som årsak til at mennesket mister sin sjel. Bare

dette ene: at *ordets verk i hjertet blir kvalt*. Ut fra dette kan vi fastslå når en helt lovlig omsorg for de jordiske tingene ikke bare går over til pengegriskhet, men til og med fører til døden.

Her er det noe høyst merkelig. En oppriktig kristen kjenner med uro at han er bundet av omsorgen for jordiske ting. Kan jeg fortsatt eie livet i Gud? spør han da. Når blir disse jordiske tingene til død for meg?

Legg da merke til Jesu svar: *Når de kveler den gode sæden i hjertet ditt*, da blir de til død for deg.

Men hvordan og når skjer det at sæden blir kvalt?

Den gode sæden er Guds ord. Men slik ordets innhold er dobbelt, *lov* og *evangelium*, slik er også virkningen i hjertet dobbel. *Loven* virker erkjennelse av synd og driver synderen til Kristus. *Evangeliet* virker liv, fred og glede i Kristus. Lov og evangelium sammen gjør at en kristen ikke kan leve som han lyster, men stadig blir tuktet og holdt i tømme av Ånden og stadig trenger Guds nåde. Kort sagt: *omvendelse, tro og helliggjørelse* – det er det ordet virker i hjertet.

Da er det heller ikke vanskelig å forstå hva det vil si at timelige bekymringer, rikdom og nytelse kveler den gode sæden. Er du fattig, sluker den daglige bekymringen og det daglige slitet deg helt. Er du rik, legger rikdommens gleder helt beslag på tankene og tiden din. Hjertet ditt blir så fylt av de jordiske tingene at omsorgen for å bevare Guds nåde og vennskap blir helt skjøvet ut. Og det varer ikke lenge før ordet mister kraften til å virke i hjertet ditt som før.

Synden gjør deg ikke lenger bekymret og engstelig. Den er lett som en fjær, du merker knapt at du har den. Det er så mye annet du er opptatt av. Din jordiske lykke og din jordiske glede gir ikke plass for bekymring av åndelig art. Både det ene og det andre, som åpenbart er synd, og som før uroet deg, får nå passere fritt. Du begynner til og med så smått å forsvare og unnskylde det.

Slik er lovens verk i hjertet ditt kvalt. Men når loven har mistet sin kraft, og synden ikke lenger tynger eller uroer deg – hva er da *troen*? Hva er da *Kristus* og *evangeliet* for deg? Ikke annet enn en gammel lekse du har lært utenat, som munnen kan fremsi, men som ikke har noen virkning på hjertet.

For der loven ikke knuser og dreper, kan evangeliet ikke gi liv og kraft. Fortsetter du likevel som om ingenting var hendt, og fremdeles roser deg av evangeliet, da havner du i det forferdelige hykleriet som fullbyrder forherdelsen og slukker den siste gnisten av nådens verk i hjertet ditt.

Hvor mange sørgelige eksempler ser en ikke på dette! En håndverker, for eksempel – eller en forretningsmann – er blitt omvendt. Han har funnet frelsen i Kristus og gleden og lykken i ham. For Kristi skyld har han også sagt farvel til de gamle verdslige gledene, og likeså til alle knep og lignende han kunne ha brukt i forretningen.

Men snart ser det ut til at det går tilbake for ham økonomisk. I tillit til Herren holder han ut en tid, men til slutt tenker han som så: Nei, det går ikke lenger på denne måten. Jeg har kone og barn å forsørge. Jeg må i det minste i det ytre innrette meg slik at jeg kan vinne tilbake de gamle kundene mine. Eller: Jeg må starte et nytt foretak ved siden av det jeg har.

Og snart fylles både hjem og hjerte med så mye verdslig at det ikke blir plass igjen for de åndelige tingene. De åndelige bøkene blir gjemt bort. De åndelige vennene har han knapt tid til å snakke med. Snart har han ikke engang søndagen fri til å nære og pleie sjelen sin. Den samme mannen som før så ofte talte om synden sin med sorg og om nåden med glede, har nå ikke mer å si om dette.

Prøver en oppriktig venn med forsiktige ord å advare ham, vil han enten avvise advarselen med en bitende bemerkning eller i sitt stille sinn ta anstøt av den. Verdens aktelse, verdens vennskap og omgang med verden blir viktigere og viktigere for ham. Verdens barn synes han nå er langt å foretrekke framfor de åndelige vennene som før var ham så kjære. «Trangsynte og dømmesyke» kaller han dem.

Den gode sæden er kvalt. Så sørgelig sanne viste Paulus' ord seg å være: «*De som vil bli rike, faller i fristelser og snarer og mange slags dumme og skadelige lyster, som senker menneskene ned i undergang og fortapelse. For pengekjærhet er en rot til alt ondt. I sin lyst etter penger har noen fart vill i troen og har gjennomboret seg selv med mange piner*» (1 Tim 6,9–10).

«*Mange piner*» påfører de seg selv, de som vil bli rike. Og det bitreste kommer når de ved dødens komme får øynene opp for hvor troløst de har behandlet den Frelseren som har kalt dem til å være arvinger til de himmelske rikdommene. Dem går de glipp av ved egen skyld. Nå må de også forlate de jordiske, og som Judas med sølvpengene sine går de med grenseløs fortvilelse inn i evigheten.

Det er med god grunn apostelen sier: «*Og nå, dere rike! Gråt og klag over all den ulykke som kommer over dere! Rikdommen deres er råtnet, og klærne deres er blitt møllspiste. Deres gull og sølv er rustet bort, og rusten på det skal bli et vitnesbyrd mot dere, og den skal fortære deres kjød som ild*» (Jak 5,1–3).

Lykkeligst er de som har lært å nøye seg med lite, som passer sin jordiske gjerning med troskap og flid for Herrens skyld og tar det Herren gir. «*Har vi mat og klær*», sier Paulus, «*skal vi la oss nøye med det*» (1 Tim 6,8). For «*gudsfrykt med nøysomhet er en stor vinning*» (1 Tim 6,6). Og den vise Salomo sier: «*En trofast mann får rik velsignelse. Men den som løper etter å bli rik, han blir ikke ustraffet*» (Ordsp 28,20).

Også fattigdom har en egen evne til å kvele den gode sæden. Men de *største* tistlene skyter opp der rikdom og velstand *plutselig* kommer i stedet for fattigdom.

En ung mann var blitt omvendt. Han levde fromt og gudfryktig så lenge han, som ordtaket sier, ikke hadde mer enn «én drakt og én Gud». Men et rikt giftermål og en godt betalt stilling førte ham inn i en helt ny verden – og snart var han ikke til å kjenne igjen.

En nidkjær og varmhjertet prest levde en tid under nokså trange kår. Men tro mot sitt kall arbeidet han tidlig og sent for sjelers frelse. Så fikk han et annet og større embete. Nå var framtiden hans trygget – og snart var han ikke den samme vekteren på Sions murer som før. På prekestolen beholdt han hyrderøsten lengst. Men i den daglige omgangen med mennesker var det ikke lenger den samme iver og varme, kjærlighet, ydmykhet og gudsfrykt som før.

Han hadde gjort lykke, og lykken hadde dåret hjertet hans. For nye åndelige erfaringer var det nå verken tid eller rom. Derfor ble også prekenene hans etter hvert mer og mer gjentakelser, bygd på erfaringer og betraktninger fra tidligere tider. Med omsorgen for den enkelte tok han det heller ikke så nøye som før.

Flere slike eksempler fra virkeligheten kunne nevnes. Men dette får være nok til å vise hvordan det går til at timelige bekymringer og rikdommens bedrag kveler den gode sæden – og nok til å understreke apostelens formaning: «*Så død da deres jordiske lemmer: utukt, urenhet … og pengegriskhet, som er avgudsdyrkelse*.»

Syndene apostelen regner opp lenger nede i teksten – vrede, hissighet, ondskap, spott, skammelig snakk fra vår munn – virker ikke like tiltrekkende på kjødet. Derfor skal vi når det gjelder disse, bare nevne Jesu advarsel: «*Våk og be for at dere ikke må komme i fristelse! Ånden er villig, men kjødet er skrøpelig*» (Matt 26,41). Selv om dette er synder enhver kristen helt av seg selv vil vokte seg for, er formaningen ikke overflødig. Hvor lett skjer det ikke, særlig for den som har et heftig sinn, at han blir fristet til vrede, utålmodighet og harde ord!

Da kan han på et øyeblikk med tungen sin påføre sår som ikke leges i en fart. «Slik er det også med tungen. Den er et lite lem, men taler likevel store ord. Se, en liten ild, hvor stor en skog den setter i brann! Også tungen er en ild. Som en verden av urettferdighet står tungen blant våre lemmer» (Jak 3,5–6). Derfor sier David: «*Bli harm, men synd ikke! Tenk etter i hjertet på deres leie og vær stille*» (Sal 4,5).

Når vreden vil bryte løs, så ta det med ro og tenk etter! Tenk på deres egen store skyld og på hvordan Gud har tilgitt dere og fortsatt tilgir dere. Noe bedre middel til å dempe et menneskes vrede finnes ikke. Be dessuten et Fadervår, og da helt særlig bønnen: «*Og forlat oss vår skyld, som vi òg forlater våre skyldnere*.» Når hjertet slik blir beveget til mildhet, ikke bare av Guds trusler og vrede, men av Guds store barmhjertighet – da tar vi ved Ånden livet av legemets gjerninger.

Når dere blir fristet til løgn, så stans og tenk etter! Gjør dere først klart at dere har den hellige Gud som tilhører og vitne. Tenk på Ananias og Safira (Apg 5,1–11). Men tenk også på at dere er Guds barn, og at synder som disse «ikke engang må nevnes blant dere» – dere som «har avkledd dere det gamle mennesket med dets gjerninger, og har ikledd dere det nye mennesket, det som blir fornyet til kunnskap etter sin Skapers bilde» (Kol 3,9–10).

Å kjenne Gud og ham som Gud har utsendt, å vite hva Gud i sin nåde har gitt oss, og ved troen leve og ånde i det – og så ved Guds nåde mer og mer formes og dannes til likhet med ham, til et liv i «inderlig barmhjertighet, godhet, ydmykhet, beskjedenhet og tålmodighet» – det er å være *ikledd det nye mennesket*. «Her er ikke greker eller jøde, omskåret eller uomskåret, barbar, skyter, trell, fri – *Kristus er alt og i alle*» (Kol 3,11).

Det vil si: Her er det det samme hvilken kristen retning du tilhører, og under hvilke forhold du lever livet ditt. Det som gjelder, er at Kristus er blitt alt for hjertet ditt: din eneste *visdom*, din eneste *rettferdighet*, din *helliggjørelse* og din *forløsning*.

La det ikke bare være med forstanden og munnen at du erkjenner ham som dette. Før ikke din egen sjel bak lyset, men undersøk om det ved Guds nåde er blitt en levende virkelighet for deg – en virkelighet som også gir seg uttrykk i det du sier og gjør. Da har du *det* som alt kristelig liv går opp i, som i en høyere enhet. Det gi Gud oss i nåde!

Et kristelig liv (II)

«Dere er Guds utvalgte, hellige og elskede! Ikle dere da inderlig barmhjertighet, godhet, ydmykhet, saktmodighet og tålmodighet, så dere tåler hverandre og tilgir hverandre dersom en skulle ha noe å anklage en annen for. Likesom Kristus har tilgitt dere, skal også dere tilgi hverandre.

«Men over alt dette, ikle dere kjærligheten, som er fullkommenhetens sambånd. La Kristi fred råde i hjertene deres! Til den ble dere jo kalt i det ene legeme. Og vær takknemlige!» (Kol 3,12–15).

Apostelens formaning er så faderlig øm og mild. Han legger fram de skjønneste grunner, gir de troende de herligste navn og formaner dem til de vakreste dyder. «Guds *utvalgte*, *hellige* og *elskede*» kaller han dem.

Ja, sier du, det kunne vel passe på jomfru Maria, på Peter og Paulus og den kjære Johannes. Men det kan ikke være sagt om elendige syndere som oss.

Visst kan det se urimelig ut for fornuften. Men legg merke til hva slags mennesker apostelen skriver dette til. Det er de samme som han i v. 5 og 8 så alvorlig formaner til å døde og legge av synder som utukt og pengegriskhet, vrede, hissighet, ondskap og spott. Hadde de vært hellige i den betydningen vi oftest gir ordet, ville en slik formaning vært helt overflødig.

Kan vi da aldri for alvor lære at vår hellighet ikke er i oss, men i *Kristus*? Skriften gjør *alle* mennesker til syndere. Og vår *hellighet* forklarer den slik: Kristus «helliget seg for oss» (Joh 17,19) da han kom for å gjøre Faderens vilje i vårt sted (Hebr 10,7–9).

«Ved denne viljen er vi blitt helliget ved at Jesu Kristi legeme ble ofret én gang for alle» (Hebr 10,10). «For med ett offer har han for alltid gjort dem fullkomne *som blir helliget*» (Hebr 10,14). Men den helliggjørelsen som siden skal virkes i oss ved Ånden, er ennå ikke fullført. Dem *som blir helliget*, heter det jo.

Hvordan vi kan være Guds «elskede» og «utvalgte», gir Skriften også svar på. Det er i «*Den Elskede*» vi eier Guds nåde (Ef 1,6). Det er i *Kristus* vi er utvalgt før verdens grunnvoll ble lagt (Ef 1,4). «I kraft av Guds nådes utvelgelse» (Rom 11,5) har Gud fra evighet bestemt at intet menneske skal kunne vinne hans nåde og velvilje på annen måte enn gjennom hans elskede Sønn. Det går ingen vei fra Gud til oss eller fra oss til Gud uten gjennom «*mennesket Kristus Jesus*» (1 Tim 2,5).

Derfor: «Den som har Sønnen, har livet. Den som ikke har Guds Sønn, har ikke livet» – for «dette liv er i hans Sønn» (1 Joh 5,11–12).

Går det ikke fram av dette, så klart en kan ønske, at *hver* den som har søkt og funnet frelse i Kristus og slik har «ikledd seg Kristus» (Gal 3,27) – altså også du og jeg – hører med til «Guds utvalgte, hellige og elskede»? Og det enda vi er så fulle av synd at vi trenger de samme formaningene som Paulus her retter til de troende i Kolossæ.

Det er altså ikke *vår* fortjeneste og ingen ros for oss at vi er rettferdige, hellige og elskede. Det er helt og fullt *Kristi* fortjeneste og *Kristi* ære. Da er det også vår største og helligste plikt å tro og bekjenne at vi er hellige – hellige for Gud og elsket av ham – hvor vanhellige og ufullkomne vi enn er i oss selv. Gjør vi ikke det, nekter vi at det er i Kristus vår hellighet er. Da trer vi fram for selv å svare til lovens krav, og da er vi evig fortapt.

Luther treffer midt i blinken når han i denne sammenhengen sier: «Den som ikke frimodig vil bekjenne at han er hellig, rettferdig og et Guds barn, men stadig ser på syndene sine og klager over at han er en synder, han bærer seg at som om han ville si: Jeg tror ikke at Jesus er død for mine synder. Jeg tror ikke at Guds Sønns blod renser eller kan rense meg fra min synd. Jeg tror overhodet ikke ett eneste ord av alle Skriftens vitnesbyrd om Kristus. Men hvilken tyrker eller hedning ville vel tenke eller tale så skammelig?»

Ja, det er så. Et menneske kan ha kommet så langt at det dømmer seg selv og søker all sin trøst og rettferdighet i Kristus, og likevel gå bundet i vantro, sukke og klage og bare se på sin egen uverdighet. Da er det ikke bare seg selv et slikt menneske akter ringe. Da er det Kristus, forsoningsblodet, evangeliet og dåpen det tråkker under fot og forakter – kort sagt alle Guds vitnesbyrd om sin Sønn, både *Åndens*, *vannets* og *blodets* (1 Joh 5,8).

Det er jo ikke vår egen fromhet vi taler om her. Heller ikke vår natur, som er full av synd og ugjenkallelig fordømt. Vi taler om hva Kristus har gjort, hva han har vunnet og gitt oss – om den Guds nåde som er like mye større enn alle våre gjerninger som himmelen er høyere enn jorden.

Synes du det er altfor urimelig og altfor stort at du og jeg, syndere som vi er, skulle være Guds *utvalgte*, *hellige* og *elskede*? Så glem ikke at det tross alt er han som har *skapt oss*.

Kan du dessuten tro at Gud elsket verden så høyt at han ga sin Sønn, at Guds Sønn ble vår bror og kjøpte oss til Gud med sitt blod – og det er i seg selv langt større enn at han nå tilregner *oss* det – så kan du på den måten begynne så smått å tro og ta til deg *noe* av dette underfulle og store. Det er jo skrevet for at det skulle tas imot i tro, Gud til ære og sjelen til gagn, styrke og forfriskning.

Likevel vil det alltid bare være den minste delen av det vi kan tro. Vår tro består ofte bare i at sjelen lengselsfullt strekker seg etter noe den *aner* foran seg, og lengter etter å nå det. Men jo mer tro, desto større styrke. For glede i Herren er vår styrke (Neh 8,10).

Det bildet av en kristen som er gitt så langt, viser ham slik han ser ut i Guds øyne. Nå skal vi se ham slik han bør være sett med menneskers øyne.

Som Guds «*utvalgte*, *hellige* og *elskede*» blir vi nå formant til å leve livet vårt blant mennesker slik det svarer til den høye stillingen vi har for Gud. «Ikle

dere da,» sier Paulus, «*inderlig barmhjertighet, godhet, ydmykhet, saktmodighet og tålmodighet*.»

Det er et meget talende bilde apostelen bruker. Når han taler om disse kristelige dydene som noe vi skal *ikle oss*, vil han si at de ikke er selve hjertet og livet i det nye mennesket, men bare dets ansikt og pryd utad. Likevel har de stor betydning. Apostelen formaner med stort alvor til å vandre slik det sømmer seg for hellige. Han vil si: Når dere er reist opp med Kristus, så «la lyset deres skinne for menneskene, så de kan se de gode gjerningene dere gjør og prise deres Far i himmelen» (Matt 5,16).

I Ef 4,1 formaner Paulus på samme måte til å «*vandre slik det er verdig for det kall dere er kalt med*».

Det som passer for verdens barn og faller helt naturlig blant dem, kan være i aller høyeste grad upassende og unaturlig for *Guds* barn. Egoisme, hovmod, skryt, krangel og strid, tomt snakk og så videre er alminnelig i verden, og ingen blir forbauset over å finne det der. Men for lysets barn ville det være høyst usømmelig. Det sømmer seg ikke for kongsbarn å gå kledd som tiggerbarn. Når dere er Guds utvalgte, hellige og elskede, så kle dere slik det sømmer seg for slike.

Vi vil se litt på selve drakten vi skal ikle oss. *Inderlig barmhjertighet* er det første som nevnes. Den som har et hjerte fylt av barmhjertighet, forbarmer seg gjerne. Han tilgir den som feiler, og rekker en hjelpende hånd til den som er i nød. Barmhjertighet er det motsatte av det kalde, selviske sinnet som bare ser på sin egen *rett*. Barmhjertighet hører til Guds innerste vesen, og de troendes hjerter har fått del i den.

Sin inderlige barmhjertighet gir Gud uttrykk for ved flere anledninger, for eksempel når han sier i Jer 31,20: «Er da Efra'im min dyrebare sønn og mitt kjæreste barn, siden jeg fortsatt kommer ham i hu, enda jeg så ofte har talt imot ham? Derfor røres mitt hjerte av medynk med ham, jeg må forbarme meg over ham, sier Herren.»

Det er denne Guds barmhjertighet som skal speile seg i barna hans. «*Vær barmhjertige*,» sier Jesus, «*likesom også deres Far er barmhjertig*» (Luk 6,36) – «*for at dere kan være barn av deres Far i himmelen*. For han lar sin sol gå opp over onde og gode, og lar det regne over rettferdige og urettferdige» (Matt 5,45).

Det neste som nevnes, er *godhet*. Bare for denne egenskapens skyld er mange blitt dratt til Gud og hans folk. Det ingen preken maktet, kunne ekte godhet ofte utrette. Guds barn burde være de vennligste og mest velvillige menneskene på jorden. Jesu Kristi liv her nede lyste av godhet. Han gikk omkring og «gjorde vel og helbredet alle» (Apg 10,38).

Den høyeste visdom og de mest klingende ord gjør ingen nytte når et kaldt og uvennlig vesen samtidig irriterer og støter fra seg. Hvor trist det er å møte slikt! De som har den dyreste av all kunnskap å dele med andre, burde svøpe den inn i det mest elskelige og vennlige vesen.

Den tredje delen av drakten er *ydmykhet*. Alle vil forstå at den henger nøye sammen med dem vi alt har nevnt. Drevet av «inderlig barmhjertighet» må en kristen ofte si et advarende og vekkende ord til sin neste. Og det vil i seg selv

nødvendigvis bli tolket som åndelig hovmod. Derfor er også verdens vanligste beskyldning mot de troende at de er hovmodige – enda ingen har en dypere og mer smertelig erkjennelse av sin egen ringhet enn nettopp de kristne.

Men når selve *innholdet* i det vi sier – hvis vi skal tale sant – nødvendigvis må være slik at det ser ut som hovmod for verden, da er det så mye mer nødvendig at det blir båret fram på en måte som viser det motsatte. Vi må ikke bare *eie* ydmykhet i *hjertet*, men også *ikle oss* den.

Vokser hovmod og selvbehag fram i hjertet vårt og får bre seg fritt der inne, vil et dypt fall eller noe lignende ikke la vente lenge på seg. For «*Gud står de stolte imot*». «Dere alle må ikle dere ydmykhet mot hverandre!» (1 Pet 5,5). «Akt hverandre i ydmykhet høyere enn dere selv!» (Fil 2,3). «Vær ikke selvkloke!» (Rom 12,16).

Det fjerde vi skal ikle oss, er *saktmodighet*, og det femte er *tålmodighet*. Med *saktmodighet* menes at en ikke så lett lar seg egge til vrede. Med *tålmodighet* menes at en ikke til slutt blir så trett av å tilgi at en ikke vil ha noe mer å gjøre med det mennesket som setter tålmodigheten på prøve.

Dette siste utdyper Paulus nærmere når han legger til: «*så dere tåler hverandre og tilgir hverandre dersom en skulle ha noe å anklage en annen for. Likesom Kristus har tilgitt dere, skal også dere tilgi hverandre*.»

For en gyllen regel for alt samliv på kristen grunn! For et paradis på jorden – i hjemmet og blant naboer – om denne regelen ble fulgt! Ingen annen egenskap hos Gud er så dyrebar for oss som at han *tilgir*, stadig tilgir oss *alle våre synder*. Og likevel er det ingenting der vi har større mulighet til å ligne ham, enn i denne stadige tilgivelsen.

Derfor har også Herren lært oss å be: «*Forlat oss vår skyld, som vi òg forlater våre skyldnere*» (Matt 6,12). Og ved flere anledninger har han uttrykkelig understreket at vi bare har hans tilgivelse så lenge vi selv vil tilgi andre. Det samme sier Paulus her: «*Likesom Kristus har tilgitt dere, skal også dere tilgi hverandre*.»

Den som erkjenner sin egen uhyre skyld og tør tro at alt er tilgitt, tilgir også gjerne sin neste det han måtte ha forbrutt mot ham. Vil han ikke det, kan han heller ikke vente noen tilgivelse hos Gud (se Matt 18,21–35).

Å tilgi nesten er ikke noe vi står fritt til å gjøre eller la være etter eget behag. Vil *vi* ha Guds tilgivelse, må vi også gi vår neste *vår*. Og det ikke når han i ett og alt er som han bør være mot oss, men nettopp når han har syndet mot oss. «Dersom en skulle ha noe å anklage en annen for» – så *tilgi*!

Det er dette vi er kalt til. Som Guds barn har vi fått et nytt og hellig kall til å gjøre noe helt nytt – noe vi ikke ville gjort av naturen. Det er lett nok å vise inderlig barmhjertighet mot sitt eget barn, for eksempel. Men de som hører Kristus til, skal vise inderlig barmhjertighet mot *alle*.

Det er lett nok å være god mot de gode og ydmyk når en blir rost. Men å vise godhet der en bare får utakk for det, og å være ydmyk når andre snakker nedsettende om en – det er noe av det en kristen er kalt til. Slik er ikke et menneske av naturen.

«*Men over alt dette, ikle dere kjærligheten, som er fullkommenhetens sambånd.*»

Summen av alt dette er *kjærligheten*. Den rommer i seg alle de andre Åndens frukter, alle de andre kristelige dydene. «*Den som elsker sin neste, har oppfylt loven*» (Rom 13,8). Budene sammenfattes alle i dette: «*Du skal elske din neste som deg selv.*» «*Kjærligheten gjør ikke nesten noe ondt. Derfor er kjærligheten lovens oppfyllelse*» (Rom 13,9–10).

Kjærligheten gjør bare godt, aldri ondt. «Kjærligheten er tålmodig, er velvillig. Kjærligheten misunner ikke. Kjærligheten skryter ikke, den blåser seg ikke opp. Den gjør ikke noe usømmelig, søker ikke sitt eget, blir ikke bitter, gjemmer ikke på det onde. Den gleder seg ikke over urett, men gleder seg ved sannhet. Den utholder alt, tror alt, håper alt, tåler alt» (1 Kor 13,4–7).

Kort sagt: Kronen på hele den vakre drakten som apostelen her viser oss, er *kjærligheten*. Den er det gylne beltet som samler og holder sammen alt det andre som pryder en kristen. Den er «fullkommenhetens sambånd».

I denne vakre drakten skal «Guds utvalgte, hellige og elskede» ferdes her nede. Og likevel er ikke dette høytidsklærne de skal stå i for kongens ansikt (Sak 3). Til det kreves en helt annen og fullkommen kledning – en kledning som er vasket i Lammets blod. Dette er hverdagsdrakten, den vi skal ha på oss når vi omgås mennesker.

Ikke engang de helliges største hellighet gjelder for Gud. Ikke engang himmelen er ren i hans øyne. «Han stoler ikke engang på tjenerne sine, og han finner feil hos sine engler» (Job 4,18).

For Gud gjelder bare Kristi rettferdighets kledning. Med den må han selv til slutt dekke over selv det beste og mest velmente av det vi gjør. Det kan være godt nok blant mennesker, men ikke for Gud, vil han si. «*Jeg, jeg er den som utsletter dine misgjerninger for min skyld*» (Jes 43,25). «*Se, jeg tar din misgjerning bort fra deg og kler deg i høytidsklær*» (Sak 3,4).

Her vil kanskje noen si: Ja, det er nettopp det jeg alltid har hevdet. Vårt liv og vår vandel kan ikke bestå for Gud – derfor er det heller ingen grunn til å gjøre så mye ut av den saken! Men om en slik person, samtidig som han taler om *troen* og *nåden*, gir kjødet frihet til å leve som det lyster – siden vi jo likevel aldri kan bli annet enn skyldnere for Gud – så tyder ikke det akkurat på at Guds Ånd bor i hjertet hans.

La det være at vi aldri blir annet enn skyldnere. Og la det være at et verdslig menneske med et mildt og blidt gemytt ofte kan ha mer saktmodighet, godhet og tålmodighet enn en kristen med et mer heftig temperament. Det må likevel bli et *nytt forhold* når Guds Ånd med *nåde og fred* får rom i et menneskes hjerte. Der Den Hellige Ånd bor, der *virker* den også.

Det vil i det minste vise seg ved at en kristen som blir overrumplet av sitt heftige sinn, blir knust og elendig over det, erkjenner feilen sin og ber både Gud og mennesker om tilgivelse. Der Den Hellige Ånd bor, vil det i det minste være en lengsel og en streben etter å gjøre det gode, selv om det skjer under mye svakhet, mye møye og mye kamp.

Greinen som bærer frukt, blir *renset* (Joh 15,2). Den som ikke bærer frukt, blir verken renset eller beskåret. Den får vokse fritt, men skal til gjengjeld til slutt

kastes i ilden og brennes! Måtte Gud hjelpe hver og en av oss til å være ærlige mot oss selv!

Men nå vil kanskje en annen si: Dette er nettopp det jeg har tenkt. Og det bekrefter bare at jeg verken for Gud eller mennesker er slik apostelen beskriver her. Jeg ulykkelige menneske! Det er ikke «inderlig barmhjertighet, godhet, saktmodighet og tålmodighet», men bare ondskap som fyller hjertet mitt. Jeg er utålmodig, heftig, hovmodig og bitter. Altså kan jeg ikke høre med til «Guds utvalgte, hellige og elskede». Og jo mer jeg ber Gud om nåde og hjelp til å bli annerledes, desto verre blir jeg.

Du *tror* altså ikke, skjønner jeg. Du har ikke fred med Gud, du er ikke fri og salig i Kristus?

Hvordan skulle jeg kunne tro, når jeg ser så klart at jeg ikke er som jeg bør være – når jeg ikke finner noen troens frukt i livet mitt?

Den siste bemerkningen viser hvor feilen ligger. Og den viser hvor overmåte viktig den setningen er som apostelen innleder formaningen sin med. «*Er dere da reist opp med Kristus*,» sier han (Kol 3,1). *Du* er ennå en trell under loven. Du er ikke «død fra loven» (Rom 7,4) og reist opp i Kristi rettferdighet. Du er ikke fri og salig i troen. Hvordan skulle du da kunne bære troens frukt? Troens frukt er bare det som gror fram av troen på og gleden over nådens overstrømmende rikdom.

Altså må vi tilbake til evangeliets dårskap igjen – «dårskap» for fornuften. Og til deg må det sies, enda det lyder som en gåte: *Det er umulig at du kan bli bedre før du gir opp enhver tanke om å forbedre deg!*

For et forferdelig kjetteri! Det er jo bokstavelig talt å åpne døren på vidt gap for synden! Men hør det igjen: Du kan umulig bli bedre før du gir opp enhver tanke om å forbedre deg selv. Gi opp ditt strev, din bønn og din kamp, og vend deg et helt annet sted – til en *annens* arbeid, bønn og kamp, renhet og fromhet. Ta imot alt han har vunnet, som *ditt*. Slik *han* sto i *ditt* sted i alt han gjorde og i alt han led, får du rose deg av det som om *du* hadde stått i *hans*.

Evangeliets tale er ikke ment som spøk. Det taler ikke bare for å behage eller for å klinge vakkert i menneskers ører. Evangeliet vil bli adlydt like så vel som loven, om sjelen skal bli frelst.

Og evangeliets bud er dette: *Legg ned ditt arbeid*, ellers blir du evig ulykkelig. La deg overbevise om at du er en *fortapt* synder, og at det er *som synder* du må bli frelst. Når du så er blitt salig og hellig ved nåden alene og fri og glad i hjertet ditt, da – og først da – kan det være tale om troens frukt.

I denne rekkefølgen må det skje. Men det vil ikke alle forstå. De lar seg villede av at det står i Guds ord at vi skal våke og be og stride, og mener at dette passer like godt til enhver tid. Vi vil derfor belyse det som er sagt her, med en helt enkel lignelse:

Er ikke god vin og kraftig mat vanligvis vel egnet til å gi legemlige krefter tilbake til en som føler seg matt og svak?

Men får et menneske feber, blir det også svakt og matt og ute av stand til å arbeide. Vil det da styrke seg med kraftig kost, vil legen uten tvil si: Du gjør alt som står i din makt for å forkorte livet ditt. Du er svak – men jeg skal gi deg noe

som får deg til å føle deg enda svakere. Bare du blir kvitt feberen, skal det nok bli råd til å komme til krefter igjen. Ikke med kraftige retter med en gang. Helt langsomt og litt etter litt skal kreftene vinnes tilbake.

Dette er et meget treffende bilde. Den som bare arbeider med syndene sine og forsøkene sine på å bli bedre, ligger åndelig talt i feberhete. Loven brenner i samvittigheten og skaper jag og uro i sinnet. Dermed blir en helt ute av stand til for eksempel å vise ydmykhet, mildhet og saktmodighet. Tvert imot blir en ofte en plage både for seg selv og for andre, utålmodig, irritabel og hensynsløs. «*Synden benyttet seg av budet*» (Rom 7,8). All kraft er borte – jeg er *død*.

For et menneske i denne stillingen er loven, den i seg selv så gode og hellige loven, det samme som den kraftige kosten og den gode vinen er for den febersyke. Bud og regler, arbeid, bønn og kamp – som er så nødvendige for den troende – øker nå bare den åndelige nøden og står i veien for hjelpen.

Annerledes blir det om han får øynene opp for at «Herren lot den skyld som lå på oss alle, ramme *ham*» – Jesus (Jes 53,6) – og for at nettopp det som var umulig for loven, er oppfylt så helt og fullt at synden aldri mer skal tilregnes, selv om den skal fortsette å forfølge ham like til graven.

Får han på et så rent evangelisk grunnlag virkelig fred med Gud, da legger syndens brusende bølger seg straks. I stedet kommer en stille og mild, glad og enfoldig ånd, som synes at både Gud og mennesker er så ufortjent gode. Da forstår han også hva som ligger i uttrykket «troens frukt» eller «Åndens frukt».

Det er altså ikke *kraft* og *styrke* du trenger først. Noe annet må gå foran. Troens nåde og fred må bli den herskende makt i hjertet ditt. Derfor står også den oppfordringen Paulus retter til de troende i v. 15, i nærmeste sammenheng med formaningene foran. Han sier:

«*La Kristi fred råde i hjertene deres! Til den ble dere jo kalt i det ene legeme. Og vær takknemlige!*»

Den første betingelsen for sann helliggjørelse er at Kristi fred råder i hjertet. Denne freden er dessuten selve himmelriket på jorden, paradiset i jammerdalen, et daglig gjestebud. Den er *Guds rike* inne i oss. For «*Guds rike består … i rettferdighet og fred og glede i Den Hellige Ånd*» (Rom 14,17). Målet med Kristi forsoning var først og fremst at vi skulle ha fred med Gud. «*Straffen lå på ham, for at vi skulle ha fred*» (Jes 53,5). «*Da vi nå er rettferdiggjort av tro*,» sier Paulus, «*har vi fred med Gud ved vår Herre Jesus Kristus*» (Rom 5,1).

Burde ikke da Kristi fred råde i hjertet til hver eneste kristen? Eller stemmer det ikke som Skriften sier, at når vi er rettferdiggjort av tro, har vi *fred med Gud*? Skriften kan ikke rokkes. Hvordan kan det da ha seg at denne freden i virkeligheten er en så sjelden gjest blant oss? Hvorfor kjenner de troende ofte mer til ufred og angst enn til trygghet og fred?

Om det bare er den *følbare* freden en kristen mangler, er det mer smertelig enn farlig. Det er da tross alt Kristus og evangeliet han har blikket rettet mot. Han makter bare ikke å gripe det slik at det gir liv og fred.

Kan han si til Gud: «Men jeg blir alltid hos deg. Om enn mitt kjød og mitt hjerte svikter, så er Gud mitt hjertes klippe og min del for evig» (Sal 73,23.26), da er den ufreden han kjenner, ikke til døden, men for Guds herlighets skyld. Den

kan komme av at Gud skjuler seg for ham som et ledd i oppdragelsen hans. Eller den kan ha rent legemlige årsaker, sykdom og lignende, som slett ikke angår det åndelige livet.

Men den som ikke er *forankret i ordet*, er i fare. Han lar bare tankene fly hit og dit og ser på syndene sine, pliktene sine og sine forgjeves forsøk på selv å finne en utvei. Han sitter fast i en vantro og et trellesinn som kan føre til døden om han ikke snart får hjelp mot det.

Hva bør en slik da gjøre?

For det første bør han holde opp med alt det han mener han selv bør gjøre. Han bør la Gud dømme hans vantro og selvrettferdighet og innse at han dermed håner den kjære Frelseren for alt det Frelseren så rikelig har gjort og lidt for oss, og har gitt og lovt oss i ordet og sakramentene.

Han bør gjøre seg klart at han kretser om seg selv, syndene sine og følelsene sine – som om syndene hans veide tyngre enn Kristi rettferdighet, og som om hans tanker, følelser og meninger hadde større vekt enn det Gud har sagt. Han bør gjøre seg klart at han leter ut i det blå etter svar på hjertets spørsmål, mens Herren har lagt svaret ned i sitt ord og sine sakramenter.

Men, sier du, jeg *vil* virkelig tro på Guds ord, jeg *vil* tro på Kristus alene og hans fullbrakte verk – og likevel får jeg ingen kraft, intet liv og ingen fred!

Er det virkelig slik at du *vil* tro, og søker du troens gave ved å *høre evangeliet*, da har det ingen nød. Det du da mangler, er bare den følbare fornemmelsen av Guds nåde. Og det er *den* du vil ha – det er *den* du kaller liv og fred.

Men det finnes et liv og en fred i *troen på ordet* som er en langt dyrere gave. En fred som kan si: Om all slags ondt raser i mitt kjød, og om følelsene mine er som et bølgende, brusende hav, så har likevel det du, Herre Jesus, har gjort og sagt, langt større vekt. På det vil jeg hvile til det onde er over.

Kan du slik holde ut med Herren, lik den kanaaneiske kvinnen, da vil han til slutt åpenbare seg for deg og gi deg også den følbare freden.

Dette er den troen og den freden Paulus taler om når han sier: «*Da vi nå er rettferdiggjort av tro, har vi fred med Gud ved vår Herre Jesus Kristus*.» Guds fred er avhengig av troen. Slik troen er, slik er freden. Søk aldri bare freden, men søk nåde til å tro – tro på Guds ord alene – så følger freden av seg selv. «Vi er rettferdiggjort av tro.» Men «*troen kommer av forkynnelsen som en hører*» (Rom 10,17).

Er det derfor fred med Gud du mangler, så sett deg ikke ned for å tenke og gruble. Fortap deg ikke i spekulasjoner og formodninger om hvordan det står til med sjelen din, og hvordan det henger sammen med Guds nåde mot deg. Ta deg heller ikke fore å arbeide med hjertet ditt for å få det til å tenke rett om Gud.

Nei, hør og les evangeliet, og fordyp deg i det mens du ber Gud om et åpent sinn og om troens gave. Får du bare øynene opp for Guds herlighet slik du møter den i ordet, da skal du få fred, usigelig fred.

La oss se videre i Rom 5 hva som nevnes som grunnlaget for troen og freden.

Det som oftest forstyrrer vår fred og gir oss de tyngste anfektelsene, er for det første vår *synd*, for det andre *tvilen på vår egen oppriktighet og på om omvendelsen vår er ekte*. Men Paulus sier: «*Vi ble forlikt med Gud ved hans Sønns død, da vi var fiender*» (Rom 5,10).

«*Da vi var fiender*» – altså ikke den dagen vi ble omvendt og ble Guds venner. «*Ved hans Sønns død*» – altså ikke ved vår omvendelse, anger og tro. Hele verden – altså også *jeg*, hvordan jeg ellers er – ble forlikt med Gud ved hans Sønns død.

Kan jeg bare tro dette – altså tro på en nåde som er der *før jeg tror den* – og tro at jeg er rettferdig og salig i samme øyeblikk som hjertet griper Guds nåde, eller i det minste lengter etter å kunne gripe den. For en underfull og salig fred kan ikke dette gi meg når jeg blir anfektet av tanken på om omvendelsen min nå også er rett!

Men i samme kapittel bruker Paulus om mulig enda sterkere uttrykk om dette evige grunnlaget for freden når han sier:

«*Derfor, likesom synden kom inn i verden ved ett menneske, og døden på grunn av synden – altså, likesom én manns overtredelse ble til fordømmelse for alle mennesker, slik blir også én manns rettferdige gjerning til livsens rettferdiggjørelse for alle mennesker – de mange skal stilles fram som rettferdige ved den enes lydighet. – Men med nådegaven er det ikke som med fallet. For er de mange døde på grunn av den enes fall, så er mye mer Guds nåde og nådens gave i det ene mennesket Jesus Kristus, blitt overmåte rik for de mange. For om døden kom til å herske ved den ene, fordi denne ene falt, hvor mye mer skal da de som mottar nådens og rettferdighetsgavens overstrømmende rikdom, leve og herske ved den ene, Jesus Kristus*» (Rom 5,12–19).

Det er Guds evige fredstanker om oss, Guds evige beslutning om vår frelse, som blir åpenbart for oss her. Og her blir din og min rettferdighet ikke engang nevnt. Her blir vi skjøvet helt til side. Her tales det bare om en *annens* lydighet, en *annens* rettferdighet, som skal være en rettferdighetsgave til oss. Likesom vi uten egen skyld fikk synden og døden i arv ved det ene menneskets ulydighet, skal vi like ufortjent få liv og rettferdighet ved den enes rettferdige gjerning. Ja, det skal bli «*overmåte rik*» for oss.

Dette er så usigelig herlig og stort. Det er som en sum av evangeliets innhold. Men straks melder det seg et spørsmål, en engstelig innvending: Det Jesus har gjort, er fullkomment gjort – men *jeg* er jo ikke slik Guds hellige vilje krever. Jeg er full av synd og urenhet. Jeg elsker ikke Gud, jeg kjenner ingen virkelig anger, og med bønnen min står det heller ikke til som det bør. Da kan jeg jo ikke ta til meg en slik nåde og ta imot en så stor gave!

Så hør den forklaringen v. 20 gir. Der sier Paulus: «*Men loven kom til for at fallet skulle bli stort. Men der synden ble stor, ble nåden enda større!*»

Gud har altså villet at den synden som under alle omstendigheter er i oss, skulle bruse opp og flyte over ved loven. Og hvordan det går til at ikke bare tårer og anger, men *selve synden* flyter over og blir vakt til live ved budet, det taler Paulus om i samme brev, kap. 7, v. 8–13: «*Synden benyttet seg av budet og vakte alle slags begjær i meg*» og så videre.

«Det er rett og slett slik bestemt,» sier Luther, «at den som vil bli rettferdig og from, han må først bli urettferdig, en synder. Den som vil bli frisk, rettskaffen, from og gudfryktig, ja, en sann, troende kristen, han må først være syk, dåraktig, djevelsk, forvendt, en kjetter, en vantro, en tyrker. Det vil si: Han må komme til erkjennelse av at han av naturen har et hjerte like vantro og like fylt av synd og djevelskap som en tyrker eller en kjetter.»

Men til denne erkjennelsen kommer jeg ikke så lenge synden ligger stille og uvirksom der inne i hjertet. Derfor må den egges og vekkes til live ved budet. Paulus sier i samme kapittel at «*da budet kom, våknet synden til live*» (Rom 7,9).

Da kjenner jeg synden, angrer den, stønner og klager, går i rette med meg selv og dømmer meg selv. Hadde synden bare kunnet holdes i ro, ville jeg – med hjertet like fullt av slangegift som nå – vært stolt, selvsikker og fornøyd med meg selv. Nå derimot blir jeg bøyd og ydmyk, elendig, ussel, fattig, naken og blind.

«Det er den uforanderlige Guds hensikt,» sier Luther videre, «at han av dårskap vil la vise mennesker stå fram, av ondskap fromme, av synd rettferdige, av et vrangt og forvendt sinn et oppriktig, av et djevelsk vesen gudfryktige. Med dette menes at et menneske kjenner den onde sæden og Satans vesen og verk i sitt hjerte og roper til ham som er kommet for å ‹gjøre ende på djevelens gjerninger› (1 Joh 3,8), nemlig Guds Sønn.

«Spør du nå hvordan dette skal gå til, er svaret kort og godt dette: Du kan ikke bli den i Gud eller Kristus som du gjerne ville være, uten at du først blir den i deg selv som han vil at du skal være. Men nå vil han at du i din egen bevissthet skal være det du i virkeligheten er, nemlig *en synder*. Du *er* og heter et ‹vredens barn› (Ef 2,3) – annet navn, tittel og verdighet har du ikke. Er du kommet til erkjennelse av dette, så er du i Guds øyne den du ville være: hellig og from, oppriktig, rettskaffen, troende og så videre.» Så langt Luther.

Men det er ikke nok at du *en gang*, i begynnelsen av ditt kristenliv, har følt deg som en synder. Så lenge du *er* en synder – og det vil si så lenge du er på jorden – må du også k*jenne* deg som en synder, om du med hjertets tro skal ha din rettferdighet i Kristus. Men siden du ikke kan kjenne synden så lenge den er i ro, må loven stadig angripe den, vekke den og avsløre den.

Dels trenger loven alltid inn i samvittigheten, og virkningen er alltid den samme: Den gjør ikke bare kjent den synden som *er* der, men vekker også «alle slags begjær». Dels må Herren av og til, med en helt bestemt hensikt, handle slik Paulus gjorde da han en gang overga et menneske «til Satan til kjødets ødeleggelse, for at hans ånd kan bli frelst på den Herre Jesu dag» (1 Kor 5,5).

Da Jesus lot Satan sikte Peter, og Peter tre ganger fornektet sin Herre, var det fordi Peter trengte en slik erfaring. På samme måte må Herren av og til overlate oss til fordervelsen i vår egen rettferdighet, for at ånden skal finne frelse og ro i Kristi rettferdighet alene, lære ydmykhet og gudsfrykt og slik bli bevart til salighet.

Men dette hører med til de *skjulte* ting. Det er den visdommen «vi taler blant de fullkomne» (1 Kor 2,6). Det er noe av dette som får Paulus til å si at «*vårt liv er skjult med Kristus i Gud*» (Kol 3,3). Og Luther sier i samme sammenheng om Gud at «han fører oss slik at vi ofte til slutt ikke vet hvem som er en kristen».

Men skulle ikke troen føre med seg forløsning fra synden? spør du.

Jo, visselig fører troen med seg forløsning fra synden. Attpåtil en *tredobbel* forløsning:

For det første blir vi fri fra *syndens skyld og dom*. Vi blir ført over i det riket der ingen synd mer skal tilregnes oss.

For det andre blir vi fri fra *syndens makt og herredømme*. Vi får et sinn som er enig med Ånden når den dømmer synd i livet vårt. Derfor kan vi ikke lenger tjene synden fritt som før.

For det tredje blir vi løst fra mange *laster og syndige vaner*. Den som stjal, stjeler ikke mer. Den som bannet, banner ikke mer. Den som var bundet av drikk, holder seg edru.

Men det finnes andre synder som i mer egentlig forstand er ett med vårt kjød og blod. Det er synder vi aldri her i tiden blir fri for fristelsen til, og vi kan aldri føle oss trygge for at de ikke overrumpler oss.

De er som farlige villdyr vi må frykte så lenge vi lever på jorden, og vi må våke og be om at det må lykkes oss å holde dem i bånd. Og den som glemmer eller ikke vil tro at villdyret i ham fremdeles lever, vil snart få erfare det når det plutselig og uventet begynner å rase.

Derfor er det både nyttig og nødvendig – for at jeg skal kunne bli i troen og bevare freden – at jeg slår fast for meg selv, klart og bestemt, at jeg *er* og *blir* en synder, og at villdyret i meg lever og alltid vil prøve å slite seg løs.

Men jeg må også slå fast at jeg lever i et rike der det på forhånd er avgjort at ingen av syndene som bor i meg, skal fordømme meg – ikke engang om de overrumpler meg i fristelsens stund. Ja, de blir ikke engang tilregnet meg. Når spørsmålet gjelder min nådestand og mitt forhold til Gud, lever jeg i Guds barns herlige frihet, så fri «som om det aldri noen gang hadde eksistert noen lov, verken ett eller ti bud» (Luther).

Jeg lever i et nåderike som er like høyt hevet over alle gjerninger som himmelen er høyt over jorden. Like lite som noen av jordens ujevnheter når opp til himmelen og forandrer noe der, like lite forandrer min stadig skiftende fromhet noe i Guds nåde. Nåden er alltid den samme – i mine sterkeste og i mine svakeste øyeblikk, i den stunden jeg er fromest, og på fallets onde dag.

Min følelse og min fornuft sier *nei* – dette kan ikke være riktig. Det må være vranglære. Men er ikke dette sant, finnes det ikke ett sant ord i hele Kristi evangelium. «Er rettferdighet å få ved loven, da er altså Kristus død uten grunn» (Gal 2,21). Og da ville Paulus ha ført falsk lære når han skriver at likesom synden og døden kom inn i verden ved ett menneske, slik blir også ved den enes – Jesu Kristi – *rettferdige gjerning* livsens rettferdiggjørelse for alle mennesker.

Her er vi nettopp ved det som er grunnlaget for at *Guds fred kan råde i hjertet*. Er det ikke en salig, ufattelig herlig fred i å vite dette: Likesom vi fikk synden, døden og djevelens raseri over oss ved *en annens fall*, så har vi også fått rettferdigheten, livet og himmelen ved *en annen*, like ufortjent og like sikkert? Og ikke bare slik at det ene akkurat veier opp det andre. Nei, «hvor mye mer», står det, skal «de som mottar nådens og rettferdighetsgavens overstrømmende rikdom, leve og herske ved den ene, Jesus Kristus».

For en underfull, salig fred det er å vite at alle lovens bud og krav, som så ofte ligger tungt på hjertet vårt, bare har ett mål – vel å merke når spørsmålet gjelder den nåden vi står i hos Gud: at *fallet skal bli stort*. Og at vi derfor, når synden har vist seg i sin grenseløse syndighet, er nærmere frelsen enn når synden er skjult og i ro.

«*Da vi nå er rettferdiggjort av tro, har vi fred med Gud ved vår Herre Jesus Kristus*» (Rom 5,1). Det er den freden de kristne kan rose seg av. Med *den* kan de trosse selv den anfektelsen som *synden* volder.

Mange andre årsaker til ufred og nød kan nevnes: ulykker, lidelser, forfølgelser, fattigdom, sykdom og mer. Men alt slikt regner ikke en kristen for så mye, bare han kan tro at Gud er hans venn, hans kjærlige Far. For det første har han da i dette vennskapet med Gud en skatt og en lykke som veier tusen ganger mer enn alle jordens ulykker. For det andre vet han at når hans kjærlige Far sender ham sorger, er det til hans eget beste.

Om dette taler Paulus videre i kapitlet og sier: «*Ikke bare det, men vi roser oss også av trengslene. For vi vet at trengselen virker tålmodighet, tålmodigheten virker et prøvet sinn, og det prøvede sinn håp. Og håpet gjør ikke til skamme*» (Rom 5,3–5).

De ekte perlene blir ikke dannet i den friske muslingen, men i den syke. Slik er det også med disse vakre perlene: *tålmodighet, et prøvet sinn, håp*. De vinnes bare gjennom trengsler. Når vi derfor ber Gud om disse kostelige gavene, og Gud vil høre bønnen vår, så sender han oss trengsler.

Om de gode dagene er til gagn for vårt åndelige liv, kan være et spørsmål. Men trengselen er alltid til nytte, så lenge vi blir i troen. «Med Guds trær er det slik at de tørker inn i vakre, solfylte dager, men grønnes og trives i storm og regn.» Derfor roser vi oss også av trengslene.

Men er ikke disse velsignede fruktene av trengselen trøst nok for oss, legger Paulus til noe som nødvendigvis må være nok for oss i all evighet. «*Ja, ikke bare det*,» sier han, «*men vi roser oss også av Gud ved vår Herre Jesus Kristus. Ved ham har vi fått forlikelsen*» (Rom 5,11).

Vi roser oss av hele den guddommelige majestet – av at Gud er vår egen kjære Far og venn, og at vi er hans egne, hans barn og venner. Det er egentlig dette som er gudsfredens dype hemmelighet. Å eie Guds nåde og vennskap og ha håp om en salig evighet i himmelen er en lykke så stor at jordiske trengsler, lidelser og tap – ja, om det så gjaldt selve livet – ikke engang er å regne som tapet av en krone når en kan vinne en *million*.

Derfor har en kristen egentlig ikke et eneste øyeblikk grunn til å være uten fred. Synden, vårt verste onde, er sonet så helt og fullt at det alltid er en brist i troen vår når ikke gleden over Kristus og nåden er større enn smerten og sorgen over synden.

Det er altså ikke mer enn rimelig at vi alltid, slik apostelen formaner oss, lar «*Kristi fred* råde i hjertene» våre. *Råde* – det vil si fylle hjertene våre, så den langt veier opp alt vi kan møte av trengsler på jorden.

Det som er sagt her, skal vi belyse videre med en helt enkel lignelse. Vi gir den overskriften:

Den hemmelighetsfulle hjertegleden

I et verdslig blad kunne en for flere år siden lese følgende:

To unge engelskmenn kom en dag til en by i Frankrike. Der oppsøkte de et bestemt gjestgiveri og tok inn for å bo en tid.

Verten på gjestgiveriet var en stor gnier som på alle måter prøvde å tjene på gjestene sine. Han skjønte at det var viktig for de unge mennene å bo nettopp i hans hus, og dessuten klaget de aldri over betalingen. Derfor satte han høyeste pris på alt, både husrom og kost. Og så rundhåndede og så villige til å betale det han forlangte, var de, at verten virkelig måtte undre seg. Hvor høyt han enn skrudde opp prisene, fant han dem alltid like glade og muntre.

Etter noen uker lot de verten forstå at de gjerne ville bli boende en tid til, men at de var plaget av støyen fra gaten. Derfor ba de om lov til å sette opp et sommerhus bak i gården på egen bekostning, der det var mer ro. Det gikk verten gjerne med på. Desto lenger kunne han tjene på dem.

Huset ble bygd. Da de hadde bodd i det en tid, sa de en dag til verten at de tenkte å legge ut på en reise og gjerne ville gjøre opp med ham først, siden det ikke var sikkert at de kom tilbake. Også nå betalte de villig det som ble forlangt. Og da de dro, sa de: «Ser De oss ikke igjen innen tre dager, kan De regne med at vi ikke kommer tilbake. Da er huset vi har satt opp der ute, Deres.»

Verten ventet spent på om herrene skulle komme tilbake. Men de tre dagene gikk, og de viste seg ikke. Da gikk han inn i det lille huset deres og fant et brev på bordet, adressert til ham selv. Han åpnet det og leste:

«De har sikkert undret Dem over den godtroenheten vi har vist ved å la oss flå så villig og glad den tiden vi har bodd hos Dem. Nå skal vi røpe grunnen for Dem. Bryter De opp gulvet her inne, vil De finne en tom grav. Der har vi nemlig tatt opp en kiste full av gull- og sølvmynter. Vår far gravde den ned den gangen han eide stedet her, en gang da fiendtlige hærer truet byen. Og når vi kunne hente millioner her, var det jo ikke noe merkelig i at vi med glede kunne gi ut noen hundre.»

Dette er et treffende bilde på Guds fred i de troendes hjerter. De har en «skjult skatt» som er så stor at alle tap og alle lidelser bare er småting å regne mot det de til enhver tid har i behold. Jesus sier: «Himlenes rike er likt en skatt som var skjult i en åker. En mann fant den, og gjemte den igjen. I sin glede gikk han så bort og solgte alt han eide, og kjøpte åkeren» (Matt 13,44).

Himmelriket – det er de troendes store, men skjulte skatt: en evig nåde, frihet fra syndens skyld, en evig rettferdighet i Kristus, barnekår hos Gud, arverett til himmelen og en fars kjærlige omsorg i stort og smått. Denne skatten er hemmeligheten bak de troendes underfulle fred. Og for en skam er det ikke for den som kan rose seg av en slik skatt, om han likevel lar småting forstyrre freden sin!

«*La Kristi fred råde i hjertene deres! Til den ble dere jo kalt.*»

Hustavlen

Kol 3,18–4,1.

Kolosserbrevets tredje kapittel begynner med å tale om vår åndelige oppstandelse og det skjulte livet med Kristus i Gud. Det slutter med å tale om hjemmet og familielivet – om forholdet mellom mann og hustru, barn og foreldre, husbondsfolk og tjenere.

Allerede ved denne rekkefølgen har apostelen vist hva den sanne gudsfrykten er til for og hva den betyr: Hjertets skjulte liv med Gud skal gi seg utslag og vise sin kraft i et kristent liv utad blant mennesker, i alle hverdagens forskjellige forhold. Mange vil mene at gudsfrykt er noe som bare hører kirken, søndagen og den daglige andakten til. Men det er nettopp i hverdagslivet, i den daglige omgangen med mennesker, at den enkelte kristne skal bruke det lyset og det mål av nåde og kraft han har fått.

Det er dette apostelen formaner til i avsnittet vi har nevnt. Da forstår vi samtidig hva som ligger i verset like foran: «Alt dere gjør, i ord eller gjerning, gjør det alt i Herren Jesu navn» (Kol 3,17).

Alt dere gjør – i *ord* eller *gjerning*, stod det. Da blir det som Luther sier: «En kristens gjerninger har ikke noe bestemt navn og ikke noe bestemt sted.» De kan bestå i hva som helst som faller seg i den enkeltes kall og stand. Herren har vist dem som vil tjene ham, nettopp til hverdagslivets enkle plikter og krav. Ingen behøver å gå ut av huset sitt for å få anledning til å vise sin lydighet mot Herren i gjerning.

Men én ting er et så mektig hinder for å utøve denne tjenesten som Gud har behag i, at nesten enhver formaning til den er forgjeves. Det er dette at *disse gjerningene ikke har noen anseelse i det hele tatt for våre forblindede øyne*. Kanskje mange som leser dette, til og med vil synes at emnet knapt nok fortjener å komme med her. All denne talen om ekteskapet, om mann og hustru, barn og tjenere er for lite åndelig, mener man.

Men kjære deg! Da var jo ikke engang Gud i himmelen åndelig nok. Han har ikke bare innstiftet ekteskapet, men også selv skapt alt som brukes for eksempel på kjøkkenet og i kjelleren. Ja, Gud måtte være for verdslig, han som har skapt hele den synlige verden.

Synes vi at ektefellers plikter mot hverandre ikke er åndelige nok, så la oss huske at vår Herre Jesus, Guds Sønn, ikke bare gjorde sitt første under i et

bryllup. I sin herlige bergpreken, den første lengre talen vi har fra hans hellige munn, taler han også om forholdet mellom ektefeller (Matt 5,31–32).

Synes vi at pliktene i hjemmet har liten betydning, og ser vi oss om etter noe annet å gjøre som skulle være helligere og mer til behag for Gud? La oss da huske at verdien av enhver gjerning bare kan bedømmes etter om Gud har befalt den eller ikke.

«Om jeg på Guds befaling bøyde meg etter et halmstrå, ville det være en større og helligere gjerning enn om jeg gikk ut og omvendte hele verden uten at Gud hadde bedt meg om det,» sier Luther. «Om Gud en dag besøkte deg med noen av englene sine og befalte deg noe så enkelt som å feie et gulv, ville du ikke vite hvordan du skulle bære deg at av bare glede. Og hvorfor? Var det da en så stor og betydningsfull gjerning? Nei, ikke i seg selv, men ene og alene fordi Gud hadde befalt deg det.»

Nå *har* Gud virkelig gitt befaling om slike uanselige gjerninger, ved at han har ordnet hvordan ektefeller, barn og foreldre, tjenere og husbondsfolk skal forholde seg til hverandre. Legger vi merke til dette, blir det jo nøyaktig det samme som om Gud stod ved vår side og bad oss om det han nevner her. Da ville vi vite sikkert at vi også med så små og uanselige gjerninger gjorde noe som Gud har behag i, og vi ville glede oss ved tanken på det.

Mennesker har med utrolige offer og utrolig strev dratt på pilegrimsferd til hellige steder, eller de har pint og plaget seg selv på det grusomste, bare fordi de mente å gjøre en gjerning Gud hadde behag i! Nå kan *vi* på langt rimeligere vilkår og på langt sikrere grunn virkelig eie den lykken å vite at gjerningene våre behager Gud. For det Gud selv har befalt, må han nødvendigvis se med velvilje på.

Vi vil her bare se på de livsforholdene som er nevnt i dette kapittelet. I ett av dem finner du sikkert deg selv, og her får du vite av Paulus hva Herren krever av *deg* i det.

Apostelen begynner med ekteskapet, fordi det er kilden som alle andre livsforhold springer ut fra. Dessuten nevner apostlene alltid hustruens plikter først, fordi kvinnen etter Guds ordning skal være den som underordner seg.

Paulus sier her:

«Dere hustruer: Underordne dere under deres egne menn, som det sømmer seg i Herren» (Kol 3,18).

Apostelen kunne ha nevnt mange andre plikter: vennlighet, troskap, omsorg for hjemmet og så videre. Men han nevner bare det som er hustruens *særlige* plikt: å underordne seg. Dette var også det eneste Gud Herren la på kvinnen i begynnelsen av menneskeslekten, da han sa: «Til din mann skal din attrå stå, og han skal råde over deg» (1 Mos 3,16). Mannen kan siden alltid legge fram sine mer spesielle ønsker og krav. Derfor kan apostelen si det så kort: *Dere skal underordne dere!*

Men her vil straks mang en hustru spørre: Skal da mannen få lov til å råde og regjere som han selv finner for godt?

Nei, langt ifra! Også han har sine regler å rette seg etter. Men om han ikke retter seg etter dem, så legg merke til den begrunnelsen apostelen gir for at

hustruene skal underordne seg: «Som det sømmer seg i Herren,» sier han. Det er ikke for mannens skyld hustruen skal underordne seg, men for Herrens – enten mannen oppfyller sine plikter eller ikke.

Apostelen Peter sier at vi skal underordne oss under en rent menneskelig ordning for Herrens skyld (1 Pet 2,13). Hvor mye mer da under en guddommelig ordning som denne! Ordene «som det sømmer seg i Herren» har en dobbel betydning. En hustru skal, som alt sagt, underordne seg mannen for *Herrens skyld*, og på en måte som stemmer med *Herrens ord*.

Dette betyr på den andre siden at når hustruen underordner seg mannen for *Herrens* skyld, vil hun aldri strekke lydigheten mot ham så langt at hun blir ulydig mot Gud. Stiller mannen krav som strider mot Guds bud, gjelder den alminnelige regelen: «En skal lyde Gud mer enn mennesker» (Apg 5,29). En av oldkirkens teologer, Gregor, sier: «Hustruen skal være til behag for sin mann på en slik måte at hun ikke blir til mishag for sin Skaper.»

Men bortsett fra dette ene tilfellet skal hustruen underordne seg mannen – det sier Skriften uttrykkelig. «Dere hustruer: Underordne dere under deres egne menn som under Herren. For mannen er kvinnens hode, likesom også Kristus er menighetens hode – han som er sitt legemes frelser. Men likesom menigheten underordner seg under Kristus, så skal også hustruene underordne seg under sine menn i alle ting.» Det er Paulus' ord i Ef 5,22–24. Enhver som leser dem, legge seg dem på hjertet!

Det apostelen Peter skriver om hustruenes klesdrakt, må forstås på en måte som stemmer med skiftende tider, med den enkeltes stilling og rang og med kvinnens alminnelige plikt til å underordne seg mannen. Luther viser i denne sammenhengen til dronning Ester, som smykket seg med den kongelige drakten bare for å gjøre sin mann til lags og for sin høye rangs skyld.

Med dette i tankene forstår vi apostelens vakre ord: «Deres pryd skal ikke være den utvortes – hårfletninger og påhengte gullsmykker eller fine klær, men hjertets skjulte menneske, med den uforgjengelige prydelse – en mild og stille ånd, som er dyrebar for Gud. For slik smykket de hellige kvinnene seg i tidligere tider, de som satte sitt håp til Gud. De underordnet seg under sine menn. Slik var Sara lydig mot Abraham og kalte ham herre» (1 Pet 3,3–6).

Til dette siste vil kanskje en eller annen kristen hustru si: Ja, gjerne skulle jeg være en Sara for min mann, hvis bare *han* var en Abraham. Men når en som jeg har en vantro mann – skal en så likevel underordne seg ham?

Hør hva apostelen Peter svarer på det. I versene foran det vi siterte, sier han: «Likeså skal dere koner underordne dere under deres egne menn, for at også de som er vantro mot Ordet, kan bli vunnet uten ord ved konens livsførsel, når de ser deres rene liv i gudsfrykt» (1 Pet 3,1–2).

Apostelen taler her om kvinner som har hedninger til menn. Det var ikke uvanlig i de tider da evangeliet ble forkynt for første gang, og den ene av to hedenske ektefeller ofte ble omvendt. Selv om altså en åndelig opplyst, kristen kvinne har en hedning til mann, skal hun likevel underordne seg ham, sier Peter.

Gid hver kristen hustru ville merke seg dette! Er *du* omvendt, men ikke din mann, og er *du* kanskje til og med mer begavet og praktisk dyktig enn han, så har du likevel plikt til å underordne deg ham – så lenge han ikke krever noe av deg som åpenbart er synd.

Hvor gudløs og grov må ikke en hedensk ektemann ha vært i vesen og tale! Og likevel befaler apostelen at en kristen hustru skal underordne seg ham. Får hun ikke lov til å vitne for mannen sin med ord, vil han at hun skal gjøre det ved sin kristne ydmykhet, mildhet, vennlighet, troskap og så videre. Da kan det hende at øyeblikket kommer da mannen, overvunnet av ydmykhetens og kjærlighetens smeltende makt, stanser for ordet, tenker seg om og sier: De kristne er gode mennesker, det ser jeg på min hustru. Gud hjelpe også meg til å bli en kristen!

Det fortelles om Monika, Augustins mor, at hun forstod å omgås sin hedenske mann på en slik måte at han aldri gjorde henne noe vondt. Kvinnene i nabolaget kunne aldri riktig gjøre mennene sine til lags og måtte jevnlig ta imot både skjellsord og slag. De klaget over dette til Monika og spurte undrende hvordan hun bar seg at. Mannen hennes hadde jo et så hissig og vanskelig sinn, og likevel var hun aldri blitt mishandlet av ham.

Monika svarte: «Jeg er redd dere selv gir mennene deres grunn til det. Om dere føyde dere mer etter dem, ikke gav tverre og uvillige svar, men tålmodig bar over med dem og prøvde å blidgjøre dem med vennlige ord, ville de nok også behandle dere bedre. Dette er det jeg pleier å gjøre: Knurrer mannen min, ber jeg for ham. Bruser han opp, tar jeg det med ro og taler vennlig til ham. På den måten har jeg ikke bare stilnet vreden hans, men også fått ham så langt at han har vendt seg til Gud og nå er en kristen.»

Måtte hver kristen hustru legge seg dette på hjertet! Det kan nok koste for kjøtt og blod, som gjerne vil sette seg opp mot Guds ordning og si: Skal det da alltid være jeg som skal underordne meg? Men der Kristi Ånd bor, må kjødet på korset. Og ånden bør glede seg over å få vite hvordan og i hva vi skal tjene, så vi kan vite sikkert at tjenesten vår er til behag for Gud.

Om *ektemannens* plikter, som vi nå skal gå over til, sier Paulus:

«Dere menn: Elsk deres hustruer, og vær ikke bitre mot dem» (Kol 3,19).

Som grunnlaget for hustruens plikter er viljen til å *underordne seg* under mannen, slik er grunnlaget for mannens plikter *kjærligheten*. Bare kjærligheten er til stede, følger alt annet av seg selv – som det heter i 1 Kor 13: «Kjærligheten er tålmodig, er velvillig … Den utholder alt, tror alt, håper alt, tåler alt» (1 Kor 13,4.7).

Vi vil her særlig samle oppmerksomheten om Paulus' høytidelige framstilling av mannens forhold til hustruen i Ef 5. Han sier der:

«Dere menn: Elsk deres hustruer, likesom også Kristus elsket menigheten og gav seg selv for den. – Slik skylder også mennene å elske sine hustruer som sine egne legemer. Den som elsker sin hustru, elsker seg selv. Ingen har noen gang hatet sitt eget kjød, men han nærer og varmer det, slik også Kristus gjør med menigheten» (Ef 5,25.28–29).

For et herlig bilde! For en ære for kjærligheten i ekteskapet at Kristi kjærlighet blir brukt som bilde på den!

De tydeligste trekkene i Kristi kjærlighet til menigheten er disse:

For det første: Han elsker *ufortjent*, uten noen fortjeneste og verdighet hos oss, bare for Faderens evige utvelgelses skyld (Ef 1,4). Slik skal også mannen elske sin hustru for Faderens viljes skyld. Han skal ikke se på om hun har større eller mindre fullkommenheter, men elske henne ene og alene fordi Faderen har gitt ham henne, og hun er hans hustru. Den kjærligheten som avhenger av et menneskes egenskaper, er en overfladisk, flyktig og vaklende kjærlighet. Hadde Kristi kjærlighet vært av det slaget, ville han ikke ha gått i døden for oss.

Nei, at Gud har gitt deg denne kvinnen til hustru, ført henne til deg og sagt: Hun skal være din, henne skal du elske og holde deg til – det betyr tusen ganger mer enn alle de vakreste egenskaper en kvinne kan ha.

For det andre: Kristi kjærlighet gjorde *ham* og *menigheten* til *ett*. «For vi er lemmer på hans legeme,» sier apostelen (Ef 5,30). Slik skal, sier han videre, også ektefeller være ett: «De to skal være ett kjød» (Ef 5,31). Men dette skjer ikke ved kjærligheten alene. Måten Gud skapte kvinnen på, er grunnlaget for det.

I 1 Mos 2 fortelles det først hvordan Gud formet kvinnen av et av Adams ribben, og hvordan Adams første ord da han så henne, var: «Denne gang er det ben av mine ben og kjøtt av mitt kjøtt» (1 Mos 2,23). Og like etter taler Gud om foreningen i ekteskapet og sier: «Derfor skal mannen forlate sin far og sin mor og forbli hos sin hustru, *og de skal være ett kjød*» (1 Mos 2,24).

Slik legger også Jesus ut ordene, da han i Matt 19 minner fariseerne om denne innstiftelsen av Gud og sier: «Så er de ikke lenger to, men ett kjød» (Matt 19,6). På dette bygger det apostelen sier her, at mennene skal elske sine hustruer som det de i virkeligheten er: *sine egne legemer*.

For det tredje: Kristi kjærlighet var *en kjærlighet som ofret seg*. «Kristus elsket menigheten og *gav seg selv for den*.» Dessuten sørger han ikke bare for det den daglig trenger, men gir den også den gleden og vederkvegelsen den behøver. Slik skal mannen gjøre alt, ikke bare for å forsørge hustruen sin, men også for å gi henne den vederkvegelsen og hyggen hun har krav på – noe kjærligheten alltid vil gjøre uten å bli bedt om det.

Kort sagt: Alle mannens plikter kan sammenfattes i *kjærligheten*.

Men her vil kanskje noen si: Kjærligheten lar seg jo ikke tvinge. Det jeg elsker, det elsker jeg, selv om noen forbød meg det. Det jeg ikke elsker, kan jeg ikke tvinge meg selv til å elske, selv om Gud stod foran meg med dradd sverd og bød meg gjøre det. Med hvilken rett kan da apostelen formane til kjærlighet?

Til dette svarer vi: Det er bare de kristne vi taler om her. En kristen er, som det heter i begynnelsen av kapittelet, *reist opp med Kristus*, og *Kristus* er hans liv (Kol 3,1.4). Takket være fellesskapet med Kristus har han derfor veier og midler til å få det han trenger, som andre ikke har adgang til. «Alt er mulig for den som tror,» sier Jesus (Mark 9,23).

Han kan få den kjærligheten han trenger, også der det var umulig for menneskets naturlige evne å elske. Kjærligheten avhenger av hjertet, ikke av hvordan den man elsker, er. Derfor ser vi også at selv det mest foraktelige blir elsket.

Mangler en kristen kjærlighet, så *taler han med Gud om det*. Kjærlighet til ektefellen er en Guds gave som vi nok trenger å be om. Dernest prøver han å *se ektefellen sin i ordets lys*. Og først og sist gjelder det at han selv *blir fornyet i sitt forhold til Gud*. Da følger også kjærligheten til ektefellen med.

Troende ektefolk har ofte med undring snakket om dette merkelige, men herlige forholdet: Kjærligheten deres til hverandre henger så nøye sammen med kjærligheten deres til Gud at den første blir slik den siste er. Blir de åndelig kalde og døde, blir også kjærligheten i ekteskapet kald. Ønsker de da at kjærligheten til hverandre skal bli fornyet, trenger de bare å søke fornyelse i troen og i kjærligheten til Gud.

Av dette ser vi hva det vil si at kjærligheten i ekteskapet er en *hellig* kjærlighet som har sitt opphav i Gud. Men alt som er hellig, vil djevelen prøve å forstyrre. Han tåler ikke at det fremdeles finnes et paradis på jorden, slik kristne ektefolks kjærlighet er. Derfor lar han ikke noen anledning gå fra seg til å angripe den. Og da blir det nødvendig stadig å se på hverandre i lyset av Guds ord og innstiftelse.

Om dette sier Luther i en utleggelse av Matt 5,27–30:

«Kjøtt og blod er slik at det fort blir lei av det det har, og strekker seg etter noe annet. Og djevelen blåser til ilden, så en bare ser hustruens mangler og feil og er blind for det som er godt og verdt å rose. Da varer det ikke lenge før enhver annen kvinne synes både penere og bedre enn ens egen hustru. Det sterkeste vernet mot dette er å se på sin ektefelle på rett måte, i lyset av Guds ord. Da skal en mann elske og akte hustruen sin som en guddommelig gave og en dyrebar skjenk.

«Og så han en annen kvinne – selv om hun var vakrere å se på enn hans egen – skulle han tenke: Om hun så var den vakreste kvinnen på jorden, har likevel min hustru der hjemme en pryd, en skjønnhet for Gud, som jeg aldri vil finne hos noen annen. For det finnes ingen annen som jeg med god samvittighet kan si om det jeg kan si om *henne*: Denne kvinnen har Gud selv gitt meg og lagt i min favn, og jeg vet at det i høy grad behager både ham og englene hans at jeg holder meg nettopp til henne i kjærlighet og troskap.»

«Vær ikke bitre mot dem,» sier apostelen videre. «Dere menn: Elsk deres hustruer, og vær ikke bitre mot dem.»

Gud har gitt *dere* å herske og hustruene å underordne seg, det er sant. Men tro ikke at dere derfor fritt kan la vreden løpe av med dere eller være vrangvillige og harde mot hustruene deres. Hold dere selv i tømme! Apostelen Peter sier: «Så skal også dere ektemenn leve med forstand sammen med deres koner som det svakere kar. Og vis dem ære, for også de er medarvinger til livets nåde – for at bønnene deres ikke skal hindres» (1 Pet 3,7).

Når kvinnen er «det svakere kar», hvordan kan da mannen vente at hun skal være så fullkommen at hun ikke har noen feil han må finne seg i? Han bør derfor bruke makten sin med forstand og aldri glemme at de begge er like for Gud – også kvinnen er medarving til livets nåde. Hun har plikt til å underordne seg, det er sant, og du har rett til å befale. Men bruk makten din slik at du ikke skader det svakere karet og gjør henne likegyldig og sløv overfor deg.

«Vil du ha en god kniv,» sier Luther, «så skal du ikke hogge i stein med den.» Du kan svare at kniven er *din* – du kan bruke den som du selv finner for godt. Det er sant! Men er det til nytte for deg selv at du hogger i hva som helst med den?

Verken mann eller kvinne må glemme at hele lykken i ekteskapet deres beror på at kjærligheten mellom dem blir bevart. Eller trenger kanskje ikke hustruen å elske? Ville det være godt om hun bare underordnet seg mannen slik en *trell* gjør? Kjærligheten er jo den luften lykken i ekteskapet må leve og ånde i.

En kristen hustru må alltid søke nåde hos Gud til å elske mannen sin, uansett hvordan han er mot henne. Men hvor lett blir hun ikke fristet til det motsatte hvis mannen ikke opptrer mildt og forstandig, og i mangt og mye jevner ut med kjærlighet det som hans rett til å kreve og befale gjør ujevnt.

«For at bønnene deres ikke skal hindres,» sier apostelen. Omgås du ikke hustruen din med mildhet og forstand, men er utålmodig og pirrelig, så kjærligheten blir forstyrret, da kan dere ikke be: «Forlat oss vår skyld, som vi òg forlater våre skyldnere» (Matt 6,12). Og hvor grundig er ikke da lykken i samlivet forstyrret!

Som vi ser, er det ektefeller som daglig trenger å be og pleier å gjøre det, apostelen taler om her. Dessuten er det kristne ektefolks høyeste lykke å kunne be *sammen* til sin himmelske Far. Denne lykken blir de hindret i av utålmodighet og hardhet. Og nå kommer vi til hovedvilkåret for at all kjærlighet og lykke skal bli bevart, nemlig *den stadige tilgivelsen*. Tilgivelse og atter tilgivelse er det syndere trenger.

Disse pliktene – mannens plikt til å elske en ufullkommen hustru og hustruens plikt til å underordne seg en ufullkommen mann – kan vi ikke vente at uomvendte mennesker skal oppfylle. I det minste har en ingen garanti for et lykkelig ekteskap hvis ikke begge ektefellene er sanne og levende kristne.

Og selv om de er det, vil det likevel komme fristelser og vanskeligheter. Men det kan rådes bot på alt når Guds Ånd er deres vekter, deres tuktemester og deres trøster. Det er derfor sant som det er sagt: Er sann kristendom ikke nødvendig for noe annet, så er den i det minste nødvendig for et lykkelig ekteskap.

Her blir vi ført til å skyte inn noen ord om et spørsmål som kristne ofte har vært uenige om: *Bør en kristen i det hele tatt gifte seg med en som ikke er omvendt*?

Ser vi etter i Guds ord om det finnes noen direkte forskrift om dette, finner vi i Det gamle testamente forbudet mot å blande seg med *hedninger*, som gjaldt for Israel. Dette ligner nok i visse henseender spørsmålet vårt, men er i andre henseender en helt annen sak.

Nærmere saken kommer vi når det sies om den fromme Sets etterkommere at «Guds sønner så at menneskenes døtre var vakre, og de tok seg koner, hvem de hadde lyst til», og at Herren i den anledning sa: «Min Ånd skal ikke til evig tid gå i rette med menneskene. I sin villfarelse er de kjød» (1 Mos 6,2–3).

I Det nye testamente finner vi bare dette: Har en som selv er kristen, en vantro ektefelle, og denne er villig til å fortsette samlivet, må den troende ikke skille seg fra den vantro (1 Kor 7,12–13). Noe direkte svar på spørsmålet ovenfor finner vi ikke i Bibelen.

Paulus' ord i 2 Kor 6,14–16 handler ikke direkte og bare om dette forholdet, men veier likevel tungt i vektskålen. «Dra ikke i fremmed åk med vantro!» sier han. «For hva delaktighet har rettferd med lovløshet? Eller hva samfunn har lys med mørke? Og hva samklang er det mellom Kristus og Belial? Eller hva samfunn har en troende med en vantro?»

Uansett hvor stor vekt en vil legge på disse bibelordene, vil vi likevel knytte noen merknader til dem:

Hvor ofte hører en ikke kristne klage over hvor tungt det er å måtte omgås vantro mennesker bare en eneste dag, når stilling og arbeid fører det med seg. Hvordan kan da en levende kristen for alvor tenke seg å være knyttet til en vantro hele livet, i et så nært fellesskap som ekteskapet er?

Aldri å kunne tale fortrolig med den en elsker, om livets kjæreste og dypeste spørsmål. Aldri å kunne bøye kne og gå sammen i bønn til Gud. Dag og natt å være bundet til en som bare ved å være til stede er et hinder for alt som er hellig – selv om han utad er aldri så medgjørlig. Skulle ikke enhver kristen som ser sunt og fornuftig på tingene, inderlig be om å bli spart for å knytte livet sitt til en vantro!

På denne bakgrunnen har mange villet trekke i tvil om de som i det hele tatt reiser spørsmålet om en bør gifte seg med en vantro, har en ekte kristendom. Men vi må huske at saken alltid ser annerledes ut for det mennesket som står midt i den, enn når vi som her nøkternt veier for og mot.

Kjærligheten «håper alt». Den som elsker, vil alltid se den han elsker som ganske nær Guds rike: Han kommer helt sikkert til å bli en kristen – kanskje skal nettopp *jeg* være middelet til det – ja, kanskje blir jeg skyld i hans evige død om jeg sier nei!

En vantro som elsker en troende, vil også alltid «omvende seg» til en viss grad. Dette, sammen med det vi nevnte ovenfor, har fanget mang en enfoldig kristen og har noen ganger fått de sørgeligste følger. Riktignok har det hendt at den troendes håp er blitt oppfylt. Men oftere er en vanskelig ektefelle blitt en hard, men nyttig tukt for den troende. «Gud kan selv skaden tvinge å tjene oss til gagn.»

Men også den uomvendte har sine forhåpninger. Og ofte – dessverre – er resultatet blitt at kjødet hos *de to* har seiret over ånden hos *den ene*.

Blir det likevel giftermål tross advarslene, hva skal en da si? Ja, hva kan en si annet enn dette: Nå må Gud styre. Bær korset ditt med tålmodighet, og be Gud om for alt i verden å frelse din sjel!

Vi vil også ta opp et annet spørsmål i samme sammenheng. Mang en ung kristen sier: Selv om det ikke er tale om en vantro, er jeg likevel usikker på om den jeg elsker, også er den Gud har bestemt for meg. Hvordan skal jeg da få vite Guds vilje?

Her har vi et godt råd å gi. Lever du med din frelser, så legg saken fram for ham i alvorlig bønn. Be om at han må legge alt til rette for at dere kan bli forent, dersom den du tenker på, er den *han* har bestemt for *deg*. Og be om at han ellers må legge så avgjørende hindringer i veien at det blir umulig for dere å bli forent.

Si til din Gud: «Trofaste Gud! Hør ikke på hva mitt arme hjerte ønsker og vil, men la din hellige vilje skje.» Legger det seg siden ingen hindringer i veien, kan du ta det avgjørende skrittet og være helt viss på at Guds vilje er skjedd.

Men hvordan det? Kan det ikke likevel være min egen vilje jeg har fulgt?

Hva mente du da med den bønnen du ba? Ba du den ikke nettopp for at Gud med sin makt skulle hindre at noe skjedde som ikke var etter hans vilje? Regnet du ikke da med at Herren har makt til å hindre at din egen vilje skjer?

Tror du ikke at det var hans egen vilje Gud helst ville fremme, så mye mer som du også ba ham om det? Å ikke regne med dette er vantro. Like sikkert som du vet med deg selv at du ville at Guds vilje skulle skje, like sikkert kan du vite at det som nå er skjedd, er av Gud.

Vi går nå over til å tale om *barnas* plikter:

«*Dere barn: Vær lydige mot deres foreldre i alle ting, for det er til behag for Herren.*»

Her begrunner apostelen formaningen sin på en måte han ikke har gjort med de andre.

Det skulle da i alminnelighet være til behag for Herren at vi gjør det han befaler! Hvorfor da denne merknaden særskilt til barna?

Han har bare villet understreke at Herren har gitt dette en særlig betydning og har et særlig velbehag i at barn ærer og akter og adlyder foreldrene sine. Slik har også Luther sett det. Han minner om at Gud har lagt særlig vekt på det *fjerde bud* ved å knytte et eget løfte til det: «– så dine dager må bli mange i det landet Herren din Gud gir deg» (2 Mos 20,12).

Det kan være mange grunner til at Gud slik har gitt barnas forhold til foreldrene en særlig betydning, og han kjenner dem best selv. Men noen av dem kan vi peke på.

For det første har Gud satt foreldrene som de første og nærmeste til å utøve hans myndighet over barna. Derfor har han også i loven gitt dem den første plassen nest etter seg selv. Han krever at vi ikke bare skal *elske* dem – det skylder vi alle mennesker – men også *ære* dem. Det er noe langt større, og det rommer, som Luther sier, «underdanighet, ydmykhet og ærbødighet, som mot en *skjult majestet*».

For det andre er det ingen på jorden vi har så mye å takke for som foreldrene våre. De har gitt oss livet. De har fulgt oss med den ømmeste omsorg og kjærlighet. Når Gud for alvor vil beskrive sitt hjertelag mot oss, sammenligner han seg selv med en far eller en mor.

Ingen som har en far eller mor, trenger derfor å være i uvisshet om hva Gud ønsker og krever nettopp av ham. Ja, han kan vite sikkert at når han bare ærer sin far og mor i lydighet mot Herrens bud, gjør han de rette gode gjerningene. Dem ser Herren på med inderlig velbehag, og dem har han lovt å lønne særskilt, mens det motsatte nødvendigvis må føre en særskilt forbannelse med seg.

At dette likevel blir aktet så lite, kommer av den makten djevelen har over sinnet. Han gjør oss så blinde og døve for *Herrens ord* at vi i far og mor bare ser et skrøpelig, feilende *menneske*. Vi ser ikke den «skjulte majestet» Luther taler om, som består i at de er satt til foreldre *av Gud*, og at vi derfor skylder å ære dem.

Like lett glemmer vi alle de velgjerningene de har vist oss, og alle de lidelsene og offrene de har tatt på seg for vår skyld.

I barnas forhold til foreldrene ligger det så mye herlig og stort at, som Luther sier, «den som ikke har far og mor i live, med god grunn kunne ønske at Gud ville vise ham en stokk eller stein han kunne se på som far og mor, bare for å ha noen han kunne vise ærbødighet og kjærlighet». Hvor mye mer da vi, som har å gjøre med levende mennesker som virkelig er far og mor, eller som er satt i *deres* sted for oss!

Gud har altså lagt særlig vekt på det *fjerde bud*. Når det likevel er vår felles skade og skam at vi har så vanskelig for å se og erkjenne våre plikter mot foreldrene, bør vi desto mer tenke over hva Bibelen sier om det. I Siraks bok, kapittel 3, taler en gammel og erfaren far til barna sine og sier:

«*Kjære barn! Hør på meg, deres far, og gjør slik at dere kan bli frelst. For Herren har villet at en far skal æres av barna sine, og han har stadfestet den retten en mor har over sønnene sine. Den som ærer sin far, soner synder, og den som hedrer sin mor, er som en som samler seg store skatter. Den som ærer sin far, skal få glede av sine egne barn, og den dagen han ber, skal han bli bønnhørt. Den som hedrer sin far, skal leve lenge, og den som er lydig mot Herren, skal gi sin mor hvile. Den som frykter Herren, ærer sin far og tjener foreldrene sine som herrer.*

«*Hedre din far i gjerning og ord, så velsignelse fra ham kan komme over deg. For farens velsignelse gir barnas hus fast grunn, men morens forbannelse river grunnvollene opp. Søk ikke ære ved at din far blir vanæret, for din fars vanære er ingen ære for deg. Et menneskes ære kommer av farens ære, og en mor i vanry er til skam for barna.*

«*Kjære barn! Hjelp din far når han blir gammel, og gjør ham ikke sorg så lenge han lever. Og om han mister forstanden, så vær overbærende med ham, og vanær ham ikke fordi du selv står i din fulle kraft. For barmhjertighet mot en far skal ikke bli glemt, og den skal bli deg til oppreisning for dine synder.*»

Deretter taler Paulus om foreldrenes plikter:

«*Dere fedre: Gjør ikke barna deres bitre, slik at de mister motet.*»

Det er overdreven og urimelig strenghet i oppdragelsen apostelen sikter til her. Det viser begrunnelsen han gir: «slik at de mister motet». Han tenker på stadig irriterende smågnål over hver bagatell, eller grov og ubehersket skjenn og straff, slik at barnet mister motet, gir opp å gjøre foreldrene til lags og blir trassig og hardt.

Vil du ikke ødelegge og sløve sinnet til barnet du er glad i, og gjøre det uimottakelig for alle gode inntrykk av straff og formaning, må du omgås barnesinnet varsomt. Ja, du må vokte som din øyesten dets kjærlighet til foreldrene og dets følsomhet for hvordan de er stemt mot det.

Mange foreldre går så strengt til verks mot et mindre onde at de selv blir årsak til et større. En far eller mor må ikke behandle barnet sitt vilkårlig og planløst, etter tilfeldige luner og innfall, men utøve sin makt over det rolig, besindig og jevnt. De bør for eksempel ikke straks gripe inn mot hvert feiltrinn barnet gjør, men skjelne nøye mellom forseelser som skjer av ubetenksomhet, og forsettlig ondskap, ulydighet, trass og løgn. Det første bør man bære over med tusen

ganger og bare møte med milde påminnelser. Det siste krever derimot alvorlig og veloverveid straff.

Særlig er *løgnen* en fryktelig slangesæd, og den må aldri bli sett gjennom fingrene med. Den er mor til en hel mengde andre synder av verste slag og ødelegger hele menneskets vesen.

Dette gir oss grunn til også å si litt om den motsatte ytterligheten. Mens noen gjør barna likegyldige og sløve ved en planløs og overdreven strenghet, er det andre som ikke vil bruke tukt i det hele tatt.

De nøyer seg med å formane barna eller prøve å forhandle seg fram til enighet med dem, og de trøster seg med at alt blir godt bare barna får bedre forstand. Eller – enda bedre – de venter på at Guds nåde skal skape hjertet om. De sier: Riset virker ikke på hjertet, og en korrekt oppførsel i det ytre vil lett bli en hindring for Åndens verk.

Andre sier: Straff og tvang er gammeldags som oppdragelsesmidler. Eller: Jeg kjenner barn som har fått den strengeste oppdragelse og er blitt sorgbarn, og andre som aldri har kjent til tukt og er blitt fortreffelige mennesker. Det er trist når ellers opplyste og forstandige mennesker nå mot verdens kveld får det for seg at de vil finne opp en bedre måte å oppdra menneskebarna på enn den Gud selv har brukt fra tidenes begynnelse, og som han i sitt ord har lært oss å bruke.

Etter denne nye metoden skal straff og tvang være avskaffet. I all denne *friheten* skal barna ved hjelp av sin *forstand* lære å skjønne hva som er best og riktigst. Men gir den nye metoden virkelig bedre resultater enn den gamle? Skulle *vi* være klokere enn Gud?

Man taler om barnets *hjerte* og om den *forstanden* som etter hvert skal utvikles hos det. Men hør! Det er noe annet som først av alt må bøyes og brytes, og det er *viljen*. Hos alle menneskebarn viser den seg som *egen*vilje og *egen*rådighet.

Når Gud senere søker å bøye et menneskes vilje, er det ikke likegyldig om det fra barndommen av har vært vant til at viljen ble bøyd og brutt, eller ikke. Har det ikke vært det, vil viljen heller ikke kunne bøyes nå. Mennesket vil rase og fortvile, knuses og forkorte sitt liv, bare fordi det ikke var vant til at viljen ble brutt.

Kort sagt: Vil noen selv bestemme på dette punktet, skal han vite at Skriften uttrykkelig sier: «*Tukt din sønn, for det er ennå håp*» (Ordsp 19,18), og: «*Den som sparer sitt ris, hater sin sønn. Men den som elsker ham, tukter ham tidlig*» (Ordsp 13,24).

Den sier også at Herren selv gjør det samme: «*For den Herren elsker, den tukter han, og han hudstryker hver sønn som han tar seg av*» (Hebr 12,6). La oss ikke tro at vi er klokere enn Gud. Mang en far og mor har bittert – men for sent – måttet angre at de var selvkloke eller forsømmelige på dette punktet. Barnet som ikke fikk tukt i tide, har ofte senere tuktet foreldrene mer enn nok.

Der det ikke er tukt, blir det heller ingen aktelse. Og der det ikke er aktelse, blir det heller ingen kjærlighet. Foreldrenes godhet blir møtt med forakt. En rolig, forstandig og veloverveid tukt hjelper barna til å få aktelse for foreldrene og kjærlighet til dem.

Likevel er det bare en liten del av den kristne barneoppdragelsen å tukte barnet med forstand. Det viktigste vil alltid være at kristne foreldre tidlig sår Guds ords sæd i det følsomme barnesinnet.

Herren sier: «*Og du skal innprente dem* (de budene jeg pålegger deg i dag) *i dine barn. Du skal tale om dem når du sitter i ditt hus, når du går på veien, når du legger deg, og når du står opp*» (5 Mos 6,7). Vi skal altså ikke bare lære barna å lese Guds ord selv, men også tale med dem om det på en kjærlig og inntrengende måte.

Når de viktigste av Bibelens beretninger og andre hovedpunkter i kristendommen blir plantet inn i barnets åpne og mottakelige sinn på en alvorlig, men samtidig livlig og fortellende måte, er en god sæd lagt i jorden. Den sæden gir løfte om høst i framtiden, selv om det skulle ta tid før den første spiren blir synlig.

Det er også nødvendig at foreldrene med hele sin vandel og livsførsel understreker det de har lært barna med ord. Mang en far og mor har hatt hjertekval ved tanken på at de kanskje selv ved et syndig og slurvete liv er skyld i at barna nå viser åpen forakt for Guds ord.

Men foruden den hellige læren og det gode eksemplet har foreldrene enda et viktig middel å bruke når det gjelder barnas timelige og evige vel, nemlig *forbønnen*. Den beste lære blir bare en død og virkningsløs kunnskap, og våre kjære barn går til grunne mellom hendene på oss, om ikke Gud skaper liv ved sin Ånd.

Dessuten kan intet menneskeøye følge menneskebarnet på alle dets veier, og ingen menneskelig omsorg kan bevare det fra det onde. Før eller senere må barna ut av hjemmet, sendes ut som lam blant ulver. Hvem skal da være deres faderlige vokter og vern, om ikke han som er en far større enn alt som heter far?

Det er også til velsignelse for barna at vi ikke bare ber *for* dem, men *med* dem, og at vi av og til lar dem høre den forbønnen som blir båret fram for dem. Scriver forteller hvilket inntrykk det gjorde på ham når han hørte sin mor ligge og be for barna sine i nattens stille timer, og når hun da også nevnte ham ved navn.

Ja, det kan komme så langt at forbønnen blir det siste og eneste middelet foreldrene har igjen når det gjelder barna. All den møye de har hatt, synes å være forgjeves. Tross alt det Guds ord, all den ømme formaningen og varme forbønnen barna fikk i hjemmet, forsvant de likevel ut i verdens tomme og rastløse virvar, og sorgen over det gnager i foreldrenes hjerter natt og dag.

Det eneste de da kan gjøre i søvnløse netter, og det eneste de kan finne hvile og trøst i, er å *be*. Og skulle Guds barn kunne rope til ham dag og natt uten at han gjør noe særskilt som svar på bønnen deres?

Da *Monika*, Augustins mor, en gang gråtende klaget sin nød for biskop Ambrosius mens sønnen ennå var hedning, svarte han: «Skulle et slikt tårenes barn kunne gå fortapt!» – –

Først har apostelen pekt på de plikter *ektefolk* har mot hverandre, og deretter på *barnas* og *foreldrenes* plikter. Nå vender han seg til tjenerne i huset og sier:

«*Dere tjenere: Vær lydige mot deres jordiske herrer i alle ting, ikke med øyentjeneste for å gjøre mennesker til lags, men av et oppriktig hjerte, i ærefrykt for Herren. Det dere gjør, gjør det av hjertet, som for Herren og ikke for mennesker. For dere vet*

at dere skal få arven til vederlag av Herren. Det er Herren Kristus dere tjener. For den som gjør urett, skal få igjen for den uretten han gjorde, og det blir ikke gjort forskjell på folk.»

Det er til mennesker som er *født på ny*, apostelen taler. Ingen andre kunne han med rette stille «arven» i utsikt. Ingen andre ville finne noen oppmuntring i tanken på at det er Kristus de tjener.

Det er vel også i de lavere samfunnslagene Herren har sine beste og mest elskelige barn. Ikke mange rike, mektige og fornemme fulgte kallet. Jakob sier: «Har ikke Gud utvalgt dem som er fattige i denne verden, til å være rike i troen og arvinger til det riket han har lovt dem som elsker ham?» (Jak 2,5).

Av dette kan vi forstå at i et og samme hjem eller arbeidssted er en fattig og ringe tjener som kjenner og elsker sin frelser, høyere aktet for Gud enn et vantro husbondsfolk. Ja, i Kristus er han like stor som de største Guds menn som har levd på jorden.

Når Skriften pålegger tjenerne å underordne seg ethvert husbondsfolk, selv det mest ufullkomne, og i alminnelighet omtaler deres stand som en *ringe* stand, må vi derfor ikke misforstå dette og mene at de er ringere enn andre. Vår stilling er nemlig dobbel. *For Gud er vi alle like*. Men overfor mennesker, når det gjelder vår plass i samfunnet, har Gud gjort den forskjell at én skal være herre og en annen tjener, én skal befale og en annen adlyde. Derfor sier Paulus her først:

«*Dere tjenere: Vær lydige mot deres jordiske herrer i alle ting.*»

Det er en tjeners kall. *Det* er de gode gjerningene Gud framfor noe annet krever av *ham*. I alt som ikke strider mot Guds bud og hans egen samvittighet, skal han være lydig mot dem som er satt over ham, enten de er høye eller lave, onde eller gode, troende eller vantro. Apostelen Peter sier: «*Dere tjenere: underordne dere under herrene deres og vis dem respekt – ikke bare de gode og rimelige, men også de vrange. For dette finner nåde, om noen av samvittighet for Gud tåler sorger når han lider urettferdig*» (1 Pet 2,18–19).

Om virkelig troende unge mennesker i tjenende stilling la seg dette på hjertet, ville det ikke bare bli til velsignelse for dem selv, men også et velsignet middel til å fremme Guds og evangeliets ære.

Fra enkelte trakter kan man, Gud være lovet, høre at også mennesker som ellers ikke har noe til overs for levende kristendom, gjerne vil ha troende tjenestefolk, fordi de er kjent for å være de beste. Ble dette enda mer alminnelig, skulle Kristi rike vokse og sjeler bli frelst. Når en troende tjener stadfester dette i sitt daglige arbeid, taler det bedre enn mange ord til alle i huset.

I samme retning går det Paulus skriver til Titus: «*Tjenere skal du formane til å være lydige mot sine egne herrer i alle ting, og rette seg etter dem uten å si imot. De må ikke stikke noe til seg, men vise all god troskap, så de i alt kan være en pryd for Guds, vår frelsers lære*» (Tit 2,9–10).

Legg merke til hva som skal være drivkraften bak all god troskap: *at de i alt kan være en pryd for Guds, vår frelsers lære*.

Den samme formaningen – og den samme begrunnelsen – finner vi i 1 Tim 6,1–2: «Så mange som er under åket og er treller, skal akte sine herrer all ære verd, for at Guds navn og læren ikke må bli spottet. De som har troende

herrer, skal ikke vise dem mindre ære fordi de er brødre. I stedet må de desto villigere tjene dem, fordi de som nyter godt av tjenesten, er troende og elsket.»

Det vil si: Selv om den troende husbonden omgås tjeneren som en bror, må tjeneren ikke glemme hva han skylder ham, slik at den ordningen Gud har fastsatt, fortsatt kan stå ved makt.

Tjenere skal rette seg etter det husbondsfolket ønsker, og ikke handle etter eget hode og egne vaner. Slik må det ha vært blant de troende i Israel, siden David kunne overføre dette forholdet på de helliges forhold til Gud. Dermed viser han også indirekte hvordan en tro tjener skal være. Han sier så vakkert i Sal 123: «Se, likesom tjeneres øyne følger sine herrers hånd, likesom en tjenestepikes øyne følger sin frues hånd, slik følger våre øyne Herren vår Gud» (Sal 123,2).

Apostelen fortsetter: «*Ikke med øyentjeneste for å gjøre mennesker til lags, men av et oppriktig hjerte, i ærefrykt for Herren.*»

Øyentjeneste vil si at tjeneren er flittig, tro og omhyggelig med arbeidet sitt når herren hans er til stede, men forsømmelig, utro og skjødesløs når han ikke er der. Dere skal tjene, sier Paulus, «i ærefrykt for Herren», han som alltid og overalt ser gjerningene deres, hører hva dere sier, og vil lønne dere etter det.

«*Det dere gjør, gjør det av hjertet, som for Herren og ikke for mennesker.*» Meningen er ikke bare at vi skal tjene *som om* vi tjente Herren, men at det virkelig er *Herren* vi tjener når vi tjener dem som er satt over oss, fordi han har befalt det. «*For dere vet at dere skal få arven til vederlag av Herren. Det er Herren Kristus dere tjener.*»

Dette siste er grunnlaget både for tjenernes *plikter* og for deres *frimodighet i tjenesten*: «Det er Herren Kristus dere tjener.» Tenk om vi for alvor fikk se dette! Men blikket vårt er så tåket at det ikke kan fange et så herlig syn. Djevelen har dåret sinnet vårt, så det ikke kan fatte hvor stort det er som Herren har sagt.

For fornuften er det riktignok en dårskap. Det er jo mennesker – helt vanlige mennesker – og ikke Herren jeg tjener. Ja, egentlig tjener jeg hester og kyr og sauer!

Det er helt riktig. Men hvem har befalt deg *det*? Er det ikke husbonden din? Tjener du da ikke *ham* når du steller dyrene hans? Man tjener jo den man utfører befalingen til.

Men da spør vi igjen: Hvem har befalt deg å tjene og adlyde husbonden din? Er det ikke din Herre i himmelen? Tjener du da ikke *ham* når du tjener husbonden din? Man tjener jo den man utfører befalingen til.

Av dette kan vi hente mange verdifulle lærdommer som er nyttige for alle i tjenende stilling.

For det første: Når det er Gud som har befalt deg å tjene og adlyde dem som er satt over deg, er det for deg ikke noe spørsmål om hvordan de er, eller i hvilken grad de oppfyller *sin* plikt. *Din* plikt er den samme uansett, for *det er Kristus du tjener*.

Og dernest: Er du en kristen og vil gjerne gjøre noen gode gjerninger, men de daglige pliktene legger så helt beslag på tiden din at du synes du mangler anledning til det? Da skal du tenke på at nettopp i denne travle og – som du synes – unyttige tjenesten gjør du de beste gjerninger noen kan gjøre. Når du for

Herrens skyld bøyer deg under det ubehagelige tjenesten fører med seg, og er ydmyk, tålmodig, lydig og tro, er det *Kristus* du tjener. Det er en sannhet troende tjenere ikke kan minne seg selv om for ofte.

Men tjenerne skal også få lønn av Herren, ja, mer enn det: De skal *arve*. Paulus vil si: Dere er ikke arvinger i det huset der dere tjener. Men tjener dere av *et oppriktig hjerte* og *for Herrens skyld* – og det kan ingen gjøre uten å være *et troens barn* – så vil Herren til gjengjeld gi dere arven i himmelen. Det er ikke noe dere selv har fortjent, men en arv som en annen har arbeidet for, som dere skal få. På den måten er troende tjenere alltid sikret en god lønn.

Dette bør *de* særlig huske på som i tillegg må lide for sin troskap mot Herren. Peter sier: «*For dette finner nåde, om noen av samvittighet for Gud tåler sorger når han lider urettferdig*.»

Og han sier videre: «*For hvilken ros fortjener dere vel om dere finner dere i straff når dere har syndet? Men om dere tåler lidelse når dere har gjort godt, da finner det nåde hos Gud. For til dette ble dere kalt, fordi også Kristus led for dere, og etterlot dere et eksempel, for at dere skal følge i hans fotspor, han som ikke gjorde synd, og det ble ikke funnet svik i hans munn, han som ikke skjelte igjen når han ble utskjelt og ikke truet når han led, men overlot det til ham som dømmer rettferdig*» (1 Pet 2,19–23).

Til slutt sier *Paulus*: «*For den som gjør urett, skal få igjen for den uretten han gjorde, og det blir ikke gjort forskjell på folk*.»

Noen er ikke villige og lydige av hjertet. De gir nok sin tilslutning til det vi her har lagt fram, men i praksis handler de stikk i strid med det – og vel å merke med forsett, uten noen tanke på å bli bedre.

Den som er slik, skal før eller senere, i tiden eller i evigheten, få igjen av Herren for den uretten han gjorde. Uten at det blir gjort forskjell på folk, skal han høste den sæden han selv har sådd. Men den som erkjenner feilene sine, angrer og bekjenner dem for Gud og for husbondsfolket sitt, kan alltid regne med barmhjertighet.

Helt kort taler Paulus til sist om husbondsfolkets plikter:

«*Dere herrer: Gjør det som rett og rimelig er mot deres tjenere, for dere vet at også dere har en herre i himlene*.»

Alle dere som står i en overordnet stilling: Makten deres har dere fått av Gud. Den standen dere står i, er villet av ham. Dere har også lov til å bruke den til egen nytte og bekvemmelighet. Men – *alt under ansvar for Gud!* Dere må ikke bruke makten etter eget forgodtbefinnende, men alltid slik at dere gjør *det som rett og rimelig er* mot dem som står under dere. Det vil si: ikke bare det som vanlig menneskelig rettferdighetssans og landets lover krever, men også det Guds høye, åndelige lov krever.

I Guds lov er det som «*rett og rimelig er*», uttrykt i ordene: «*Du skal elske din neste som deg selv*» (3 Mos 19,18). Et slikt bud krever at husbondsfolket behandler tjenerne sine som sine egne barn, eller slik de selv ville ønske å bli behandlet om de var i tjenernes sted.

Da vil du snart oppdage at det ikke er nok å gi tjeneren din en passende lønn og god og rikelig kost, være rimelig i kravene til ham og bære over med hans mangler og feil. Du bør også tenke på hans udødelige sjel, gi ham tid og anled-

ning til å lese Guds ord, og tale fortrolig med ham om hans sjels frelse når det byr seg en anledning. Kort sagt: *Vær for ham i fars og mors sted.*

Men hvor fjernt ligger ikke dette for menneskene i vår tid! Måtte Gud hjelpe hver kristen til å bli seg sitt ansvar bevisst også på dette punktet! «*For dere vet at også dere har en herre i himlene*.» Og denne samme Herren er de fattiges og farløses vern og hjelper. En dag skal han kreve oss til regnskap for hvordan vi har behandlet dem, og han skal gjøre det uten hensyn til rang og stand. –

Med dette avslutter vi dette rike og mektige kapittelet. Må Gud, vår himmelske Far, for sin Sønns, Jesu Kristi, skyld gi oss sin Hellige Ånd, så vi, hver i vår stand, kan innrette vårt daglige liv etter dette og slik i alt være en pryd for Guds, vår frelsers lære!

Dere er verdens lys

Livet vårt er en vandring, og evigheten er målet vi skynder oss mot. La oss derfor stanse en stund og for Herrens ansikt tenke over den dypere meningen med denne vandringen vår.

Det er så mye mer grunn til det fordi tiden vi lever i, på mange måter er en merkelig tid. Det er en tid med åndelig oppvåkning, der mange gransker og spør etter Guds rike. Vi kan stemme i med tonen i Høysangens ord: «*Nå er vinteren omme … Blomstene kommer til syne på marken … turtelduens røst har latt seg høre i vårt land*» (Høys 2,11–12). Fra så å si hver landsdel, hvert samfunnslag og hver aldersgruppe hører vi om åndelige vekkelser som er i gang.

Hvor viktig er det da ikke at de kristne ikke bare løfter hendene i bønn mot himmelen for at Herrens sak skal få enda mer framgang, men at de også – og særlig nå – gir akt på seg selv. Etter hvert som det lysner, vil alles øyne bli rettet mot dem som bekjenner Guds navn. De kristne er kalt til å være «*verdens lys*» med ord og med liv. Men de kan også, ved måten de lever på, komme til å skygge for den sannheten de bekjenner.

Blant de vakte og troende finnes det alltid, ved siden av Åndens frukt, en mengde mangler og feil som de som står utenfor, lett tar anstøt av. Der er en *Peter*, som det ene øyeblikket hogger øret av yppersteprestens tjener og det neste fornekter sin Herre og Mester. Der er en *Judas*, som rett og slett er en hykler, en tyv og en forræder. Der er en *Tomas*, som står så sta på sitt at han gjør alle de andre disiplene til løgnere.

Og hva gikk ikke senere for seg i menighetene apostlene hadde grunnlagt, for eksempel i Korint (1 Kor 3 og 5), i Tyatira (Åp 2) og andre steder!

Innenfor de kristnes flokk finnes det særlig *tre* slags mennesker som hver på sin måte står feil.

For det første hyklerne, Judas Iskariots brødre. For en tid kan de føre selv de troende bak lyset og bli regnet som brødre av dem.

For det andre de litt dorske og makelige, eller mer lettsindige og sorgløse, kristne. De er nok oppriktige, men kristendommen deres mangler salt (Mark 9,49–50).

For det tredje slike som ikke har færre brist i livet sitt enn de nevnte, men som likevel heller til den motsatte siden. De er svake i troen og har mer av trellens sinn enn av barnets. Riktignok er de troens barn, og deres eneste trøst

er i Kristus. Men de aner ikke hva de i virkeligheten eier i ham (1 Joh 5,13), og derfor er det smått med troens fred, glede og kraft.

Det er nettopp det lovbundne sinnet som gjør at kristenlivet deres er like ufullkomment som de lettsindige og sorgløse kristnes. For loven gir ingen kraft, den gjør bare elendigheten større.

Det er med dette som i naturen. Under samme sol og regn kan den ene åkeren lide av tørke fordi den ligger høyt, og den andre av for mye væte fordi den ligger lavt. Slik heller den ene kristne mot lettsinn og den andre mot trellesinn. Den rette likevekten er vanskelig å bevare.

Det finnes da heller ikke en eneste *sann* kristen som selv er fornøyd med sin gudsfrykt og sitt liv. Alle mistenker de seg selv – og med rette. Derfor trenger vi alle at noe blir forandret. Men ulik tilstand krever ulike midler.

De som i trellesinn ser på seg selv, blir ikke hjulpet av stadige formaninger. Nettopp for å kunne gå fram i helliggjørelse må de vende blikket bort fra seg selv og over på Kristus. De må se så lenge på ham at de opplever gleden og freden i den ufortjente nåden. For «*glede i Herren er deres styrke*» (Neh 8,10).

Formaningene til å gi bedre akt på seg selv, som vi kommer med i det følgende – delvis ut fra et engelsk skrift – gjelder derfor egentlig ikke dem som daglig dømmer og formaner seg selv. De er først og fremst rettet til de lettsindige og sorgløse kristne som ikke tenker over hvilken vekt og betydning det har å vandre helhjertet med Herren.

Slik din kunnskap om Gud er, slik er også din gudsfrykt. La oss derfor passe godt på at bildet vi har dannet oss av Gud, ikke er falskt. Å kjenne ham *fullkomment* kan vi nok ikke. Men måtte bildet vi har, likevel være *det rette*! Legg derfor nøye merke til dette:

Apostelen Johannes sier et sted i sitt første brev: «*Gud er lys, og det er ikke noe mørke i ham*» (1 Joh 1,5). Og to andre steder i samme brev forkynner han at *Gud er kjærlighet* (1 Joh 4,8.16). I disse to korte setningene er hele Guds vesen uttrykt. Lyset er et bilde på renhet, og ikke noe bilde kan bedre uttrykke Guds hellighet. Med denne helligheten er kjærligheten på det nærmeste forent. Gud hater synden, og samtidig elsker han synderen.

Skal en *synder* bli forvandlet til en *hellig*, må han derfor regne med og legge seg på hjertet begge disse sannhetene: at *Gud er lys*, og at *Gud er kjærlighet*. Men de må ses i sammenheng med hverandre. Ser og tar en til seg bare den ene, blir virkningen ikke den rette. Ser du bare Guds renhet og hellighet, men ikke hans kjærlighet, vil det føre deg til fortvilelsens rand. Og blir synet ditt på Guds kjærlighet så ensidig og skjevt at du ikke samtidig får øye på hans hellighet, er det like galt.

La dem derfor stå sammen som en enhet! La Guds Ånd vise deg med hvilket glødende hat han hater synden, og hvor høyt han samtidig elsker *deg*. Får lyset fra disse sannhetene trenge gjennom ditt innerste vesen, vil Guds kjærlighet bli den herskende makten i hjertet ditt, uansett hvordan det har stått til med det før.

«*Jeg er verdens lys*», sier Jesus (Joh 8,12). Mens han levde på jorden, var han «avglansen av hans herlighet og avbildet av hans vesen» (Hebr 1,3). Han kom for

å åpenbare de to store grunntrekkene i Faderens sinn: *helligheten* og *kjærligheten*. Og ingenting manglet i måten han viste dette på. Hele livet hans, og til slutt hans død, vitnet både om Faderens og Sønnens uendelige kjærlighet til syndere – og samtidig om deres uendelige avsky for synden.

«*Dere er verdens lys*», sier Jesus et annet sted til disiplene sine (Matt 5,14). Disse to utsagnene motsier ikke hverandre i det hele tatt. Jesu disipler er verdens lys like sikkert som han selv var det.

Som soning for verdens synd står han alene, uten noen hjelper ved sin side: «*Pressekaret har jeg tråkket, jeg alene*» (Jes 63,3). Men som et levende uttrykk for Guds vesen står han på linje med det hans troende venner skal være. Hver eneste frelst synder kan være – og *må* være – et speilbilde av Guds hellighet og kjærlighet, slik Jesus selv var det da han vandret her.

Mange av Guds egenskaper kan ses i skaperverket, og enda klarere er de lagt fram for oss i hans åpenbarte ord. Men naturens bok er det bare noen få særlig interesserte som studerer. Og Guds hellige ord er det også bare en forholdsvis liten del som virkelig gransker. De troendes daglige liv og ferd derimot – det er en bok som blir lest av alle. Den ligger åpen og tilgjengelig for enhver, og det trengs ingen særlig skarpsindighet for å studere den. Både lærde og ulærde gransker den nøye.

Utallige mennesker ville aldri ha drømt om å åpne en bibel hvis ikke oppmerksomheten deres var blitt vendt mot Gud fordi de så hans vesen åpenbart i livet til barna hans. Når verdslige mennesker ser hva troen på evangeliet har utrettet i de troendes liv, blir de ofte drevet til å undersøke dette evangeliet nærmere, og kanskje tar de til slutt imot det.

Den forpliktelsen som her hviler på Kristi kirke som helhet, hviler også på hver enkelt kristen menighet og på hvert enkelt medlem i den. Hver eneste kristen menighet er satt til å være et *verdens lys*, for å gjøre Guds hellighet og kjærlighet kjent og slik lokke og dra syndere til Frelseren. En menighet som ikke står fram som et lys i skarpeste motsetning til den onde og mørke verden omkring den, fortjener ikke navnet Kristi menighet.

Men slik hver menighet er satt sammen av enkelte medlemmer, avhenger også hele menighetens beskaffenhet av hvert enkelt av dem. Hvert eneste medlem er kalt til å være et *verdens lys*, et «Kristi brev», «kjent og lest av alle mennesker» (2 Kor 3,2–3). Er et medlem av Kristi menighet ikke et slikt lys, et slikt levende brev fra kjærlighetens og hellighetens Gud, da forspiller han retten til å høre menigheten til. Han fører vanære over den og gjør skade både på den og på verden omkring seg.

La oss bruke en ganske enkel lignelse for å belyse dette bedre:

Når noen vedkubber blir lagt til rette og tent på, gir de lys og varme. Og både lyset og varmen blir langt sterkere når kubbene ligger tett sammen, enn om de lå spredt hver for seg. Nå hjelper hver av dem til med å øke gløden i de andre.

Dette er et bilde på en menighet av levende kristne. Men tenk om vi la steiner blant vedkubbene, steiner med samme form og utseende som dem. Da ville vi riktignok få flere stykker, men ville lyset og varmen også bli større? Langt ifra!

Steinene ville ikke bare selv være uten lys og varme, men de ville også hindre resten av veden i å ta skikkelig fyr.

Nå vel, dette bildet halter. For sjeler som ennå ikke er tent av Ånden, kan likevel bli det. Derfor ligner de snarere rå ved enn stein. «Steinene» i lignelsen er mennesker som all formaning preller av på, mennesker som gir seg ut for å leve, men ikke bærer frukt, og som derfor fører skam over Kristi navn.

Medlemmene av Kristi sanne menighet er altså bestemt til å lyse og varme i den mørke, kalde verden omkring dem. Men den som gir seg ut for å høre til Kristi sanne disipler, uten å strebe etter å leve etter Kristi eksempel, han ligner en stein midt i ilden. Selv gir han ikke noe lys, og eksempelet og innflytelsen hans formørker det lyset som ellers skulle spre seg til omgivelsene gjennom andre.

Elskede brødre og søstre! Står det slik til med noen av oss? Når vi stiller et slikt spørsmål, er det ikke for at noen skal begynne å se kritisk rundt seg på de andre. Det er for at hver den som kaller seg en Jesu disippel, skal spørre seg selv: Står det slik til med *meg*?

Vi ber deg, du enkelte kristne, om oppriktig å undersøke hva det er hos *deg* – nettopp hos *deg* – i motivene dine, ordene dine og handlingene dine, som kan hindre Guds rike i å vokse og formørke hans navns ære. Vi ber deg spørre deg selv: Hva er det hos *meg* som kan gi motstanderne grunn til spott og stå i veien for at syndere blir omvendt? Gir *jeg* folk grunn til å forakte Ordet og se på all levende kristendom som skinnhellighet?

Søk klarhet over dette – og gjør det *nå*. Og vent ikke et øyeblikk med å søke hjelp mot det, så det som er skjevt, kan bli rettet. Det må gjøre vondt, ja, svi, men det er likevel bedre å lide det nå enn å ha det i vente. La oss ikke glemme at den greinen som ikke bærer frukt, tar han bort, og den blir kastet på ilden (Joh 15,2.6).

Som sagt: Dette er egentlig slett ikke sagt til dem som erkjenner sin skrøpelighet og daglig dømmer seg selv. De burde tvert imot se helt bort fra seg selv og regne så helt og fullt med det Kristus har gjort, at de finner den hvilen og kraften i det som trengs til helliggjørelse.

Det er derimot sagt til dem som bekjenner seg som kristne, men ikke tar kristendommen sin på alvor. Det kan være *falske* kristne, døde greiner som ikke bærer frukt og derfor skal tas bort. Eller det kan være *lettsindige og sorgløse* kristne, som til tider glemmer det hellige kallet de er kalt med, og som må renses for at de kan bære mer frukt.

Tenk over hvor alvorlig det er å bli årsak til at evangeliet blir ringeaktet. Mennesker som ser deres dårlige liv, skal da mene å ha et sikkert bevis for at kristendom bare er skinnhellighet, og at det derfor er helt unødvendig å omvende seg fra et alminnelig verdslig liv.

Til en slik slutning må jo et menneske nødvendigvis komme hvis han for eksempel har en håndverker blant naboene sine som skiller seg fra verden ved at han trofast holder sin daglige andakt og ellers gjerne hører og leser Guds ord, men er upålitelig med arbeidet og løftene sine og ikke særlig samvittighetsfull når han regner ut hva han har til gode.

Eller hvis mann og hustru i et hjem der Guds ord blir brukt hver dag, lever i uenighet, i krangel og strid fra morgen til kveld. Eller hvis den av de unge tjenestefolkene i huset som bekjenner seg som kristen, også er den mest uvillige og gretne. Eller hvis en husbond og en husmor som har sin plass blant de troende, er så krevende og urimelige mot dem som tjener hos dem, at de, selv om de har åndelig sans, likevel heller vil tjene i verdslige hjem.

Hvor forferdelig om du skulle komme til å gi et så forvrengt bilde av kristendommen! Da måtte du heller ønske at du lå begravet mange alen under jorden!

«*Dersom vi dømte oss selv, ble vi ikke dømt*», sier Paulus (1 Kor 11,31). Dette gjelder både overfor Gud og overfor mennesker. Den som selv, i anger og bønn, erkjenner sine skrøpeligheter og kjemper alvorlig for å bli kvitt dem, har dermed tatt brodden av det anstøtet de ellers ville vekke. Men den som ikke vil bryte med synden, men holder fast ved den, forsvarer den og bevisst og med vilje fortsetter i den, han skal møte apostelens alvorlige ord: «*Vil du vite det, du uforstandige menneske: Troen uten gjerninger er unyttig*» (Jak 2,20).

«Her er det ikke munnen deres det kommer an på, men livet deres», sier Luther. Om troen din er sann og oppriktig, skal vise seg ved om den skaper en ny, hellig ånd i ditt indre, som døder ditt gamle menneske og gjør deg ydmyk og kjærlig.

Fornøyd med helliggjørelsen din blir du riktignok ikke. Er du våken, vil du alltid kjenne synden din langt sterkere enn helligheten din. Men *andre* vil vitne, og du vil *selv* i lysere tider kunne se, at hans «*nåde mot deg ikke har vært forgjeves*» (jf. 1 Kor 15,10). Du vil se at de fremste av Åndens frukter likevel, tross alt, finnes i livet ditt som en følge av troen din, om enn ikke i det monn du kunne ønske.

Ingenting kan bedre lukke munnen på dem som mener at den sterke vekten på Kristus og troen på ham er et skalkeskjul for åndelig makelighet, enn dette: at du, som ikke vil vite av noe annet til frelse enn den rettferdigheten Kristus har vunnet, samtidig er den ivrigste og mest utrettelige når det gjelder kjærlighet i praksis, og den mest samvittighetsfulle og nøyeregnende med deg selv og ditt eget liv.

Hvis du ivrer for troens vei som den eneste rette veien til frelse, men ikke gjør noen gode gjerninger, er det ikke rart om noen tenker slik: Det var da en svært bekvem måte å bli salig på – bare å tro og slippe å gjøre noe godt!

Men hvis alle som kjenner deg, gir deg det vitnesbyrdet at ingen gjør godt mot andre gladere og villigere enn *du* – du som likevel så ivrig forkaster gjerningene som middel til å bli rettferdig for Gud – da må hvert redelig menneske nødvendigvis tenke: Nei, det er ikke for sin egen makelighets skyld han ivrer så sterkt mot gjerningenes verdi.

For en pryd for Guds kirke på jorden slike kristne er! Ingenting kan sterkere fremme Guds rike og overbevise mennesker om sannheten.

Vår oppgave som kristne er å føre syndere til Kristus. Dette er på én gang vår plikt og vår rett. Dette store og herlige målet kan fremmes på to måter: ved *ord* og ved *eksempel*. Disse to burde aldri skilles fra hverandre – og de lar seg for øvrig

heller ikke skille. Likevel er det viktig for oss å undersøke hvilken av dem som står svakest blant oss, og som derfor nå særlig krever vår oppmerksomhet.

Den første – forkynnelsen av Ordet og samtalen om det – blir som kjent brukt mange steder i vår tid, og med godt resultat. Mange har hørt oppfordringen til å «flykte fra den kommende vrede» (Matt 3,7), og ikke så få har fulgt den. Mange har hørt det kjærlig lokkende kallet til å komme til Kristus, og noen har tatt imot kallet. For dette kan vi aldri takke og prise vår Gud nok.

Men har vi grunn til å glede oss og takke, har vi kanskje også grunn til bekymring og ettertanke? Hører vi ikke ofte nok om kristne som faller i åpenbar synd, og om at Guds navn blir vanæret på grunn av hans feilende eller til og med helt falske bekjennere? For ikke å snakke om all den ugrunnede mistroen fra verdens side mot de virkelig levende kristne!

Men når vi må innrømme at det langt fra alltid er uten grunn at kristennavnet vårt blir spottet, melder spørsmålet seg av seg selv: Er ikke en forandring, en *forbedring*, nødvendig?

På dette spørsmålet må vi nok alle svare ja. Men hva skal en slik forandring bestå i?

Våpnene våre bytter vi i hvert fall ikke ut. Og enda mindre endrer vi det målet arbeidet vårt alltid har hatt. Det er nå som før «*Åndens sverd, som er Guds ord*» (Ef 6,17), vi vil svinge. Og målet er det gamle: å føre syndere til Jesus. Forandringen som må skje, gjelder de mangler og brist som finnes i vårt daglige liv.

Det finnes jo virkelig steder i landet vårt der verden i så stor grad har tatt anstøt – enten av den lettsindige, verdslige tonen blant dem som bekjenner seg som kristne, eller av en bestemt kristens svakhet og fall – at forkynnelsen av evangeliet så å si ikke utretter noe der. Det er vanskelig å overbevise de ugudelige ut fra Guds ord om at de må omvende seg, når de straks har svaret klart: Se bare på ham og ham – hvordan *han* lever, og hva *han* har gjort, enda han vil kalle seg en kristen!

La oss be Gud om nåde til å *leve* evangeliet. Da skal den hardeste motstanden bli brutt og den mest inngrodde fordommen bli overvunnet.

Måtte vi også i denne streben støtte og styrke hverandre ved godt eksempel. Vi ber, vi formaner, vi legger hver enkelt blant oss på hjertet å strebe mer alvorlig etter helliggjørelse, ja, å «*være hellige*», slik Gud selv er hellig (1 Pet 1,16), og å være «*fullkomne, likesom deres himmelske Far er fullkommen*» (Matt 5,48). Alt dette for at Gud skal bli æret, vi selv bli velsignet og sjeler bli frelst.

Det er vår overbevisning at syndernes omvendelse, og at de blir bevart på frelsens vei, avhenger like mye av ånden og tonen som preger livet vårt, som av forkynnelsen av Ordet og det personlige vitnesbyrdet – vel å merke der begge disse midlene blir brukt samtidig.

Dette viser seg tydeligst ved at der forholdsvis mange av dem som bekjenner seg som kristne, fornekter sin bekjennelse med livet sitt, har selv den mest utrettelige forkynnelsen av evangeliet bare liten og forbigående virkning. Ja, bare én kristen som lever uverdig sitt kall, kan gjøre grenseløs skade, og bare noen få som ikke tar det så nøye med livet sitt, kan hindre mange menneskers omvendelse.

Vi skal her peke på *tre* ting som hver for seg krever vår udelte oppmerksomhet.

For det første: Vil vi fortsatt være lys i verden, må vi fremfor alt passe på å bevare et barnlig og fortrolig troens forhold til Gud. Hvor mye vi enn gir akt på livet vårt og opptredenen vår utad, kan det aldri erstatte at vi våker over dette.

Hva ville en tenke om en mann som regnet med at et bål fortsatt skulle gi lys og varme selv om han slokket ilden i midten av det? Eller om han ventet at det skulle fortsette å brenne selv om han sluttet å legge på mer ved? En slik dåre ville snart oppdage at han hadde regnet grundig feil.

Men enda grundigere regner det mennesket feil som går så opp i helliggjørelse og gode gjerninger at han mister troens enfold og tilliten til Kristus. Bare *det* er helliggjørelse der Kristi kjærlighet er drivkraften. Alt som blir gjort av lovisk motiv, er ikke Åndens frukt, men lovgjerninger. Og «alle de som holder seg til lovgjerninger, er under forbannelse» (Gal 3,10).

Vokt deg derfor så ikke samvittigheten din blir spent inn under trelldommens åk på grunn av dine mange og store ufullkommenheter. Da må du heller sette inn all din kraft for å slite deg løs og si med apostelen: «Jeg forkaster ikke Guds nåde. For er rettferdighet å få ved loven, da er altså Kristus død uten grunn» (Gal 2,21). Og legg til: «Heller vil jeg ikke vite av en eneste god gjerning enn at den skulle bli min rettferdighet, min trøst og min skatt.»

For det andre: Lyset vi sprer, må være preget av Guds lov og vår Frelsers eksempel. Slik Frelserens kjærlighet er *grunnlaget* for enhver kristen gjerning, er Frelserens eksempel og bud *rettesnoren* for den. Gud krever av oss et høyere mål av helliggjørelse enn det vi har nå. Han har også vist oss tydelig hva det høyeste mål av hellighet er. Både Guds hellige lov og Jesu eksempel er fullkomne. *Fullkommenhet* – intet mindre – er derfor vårt mål. Et lavere mål våger vi ikke å sette, for noe lavere mål er ikke satt i Den hellige skrift.

Men her må vi ikke glemme at vår Frelser, hvis dyrebare eksempel vi skal følge, var hellig ikke bare i det ytre, men også i hjerte, tanker og motiver. Derfor er det ikke nok at vi våker over ordene og handlingene våre. Vi må også gi akt på hjertet vårt, tankene våre og våre mest skjulte motiver.

Dere har hørt, sier Jesus, at det er sagt til de gamle: «Du skal ikke slå i hjel», «Du skal ikke bryte ekteskapet». Men *jeg sier dere* at den som blir sint på sin bror, eller den som ser på en annens hustru for å begjære henne, har overtrådt disse budene (Matt 5,21–22.27–28).

Den som bare ser på det ytre, er en hykler. «Dere hyklere», sier Jesus, dere «gjør beger og fat rene utvendig, men innvendig er de fulle av rov og urenhet» (Matt 23,25). «*Vær da fullkomne, likesom deres himmelske Far er fullkommen*» (Matt 5,48).

Den som er fornøyd bare han kan hindre synden i å bryte ut, men dekker over at hjertet er fullt av onde tanker og regner det for ingenting, han er en hykler, en fariseer. Herren har sagt det. Og kan du lese eller høre slike ord fra Herrens munn og likevel bare ha sans for det ytre, da har du tydeligvis ikke stor respekt for din Herre. Pass på at den gudsfrykten du viser fram, ikke er hykleri!

Et spørsmål vi nå på det inderligste vil legge hver den som bekjenner seg som kristen, på hjertet, er dette: Er *du* fullkommen, slik din himmelske Far er fullkommen? Gjør du alt *som står i din makt*, for å bli fullkommen som han?

Se på dette spørsmålet i hele dets omfang, og svar på det for øynene til ham som ser alt. Er du stadig på vakt overfor tankene dine, lystene dine, motivene dine, gjerningene dine og ordene dine? Bruker du det soningsverket Kristus har fullført, både til din helliggjørelse og til din rettferdiggjørelse? Lar du det virke hellighet hos deg like fullt som du bygger din frelse på det?

Søker du med samme omhu å unngå de syndene du synes er små, som dem du synes er store? Vokter du deg like nøye for dem når du er alene, som når alle mennesker ser deg? Streber du stadig etter å oppfylle alt Guds lov krever av deg? Er det ønsket om å ære Gud som preger tankene dine og styrer handlingene dine?

Om Gud står det: «*Han gjør alt det han vil*» (Sal 115,3). *Du* har derfor ikke lov til å sette målet så lavt, av hensyn til din svakhet, at du lettere kan nå det. Du skal be Gud om alt det han selv har befalt. Og denne bønnen må du holde fram med til du har fått det du ba om, selv om det skulle vare helt til din dødsstund.

David så rett da han sa om de troende: «*De går fram fra kraft til kraft*» (Sal 84,8). Og slik må det være hvis du skal bli et verdens lys, og hvis mennesker skal kunne se i *deg* et bilde av *din dyrebare Frelser*. Du bør være som et helt klart og plettfritt speil. Bror og søster i Herren! Er det slik med deg? Les ikke videre før du har gitt et oppriktig svar på dette spørsmålet.

For det tredje: Lyset vårt må være synlig til enhver tid og på ethvert sted. Mange vil mene at de kristne godt kunne gå gjennom verden helt ubemerket, så ingen kunne se forskjell på dem og folk flest. Slike Jesu disipler (hvis en da kan kalle dem det) blir ofte trukket fram og rost. Men Jesus sier det stikk motsatte: «*Heller ikke tenner noen et lys og setter det under et kar, men i lysestaken. Da lyser det for alle som er i huset*» (Matt 5,15).

Riktignok sies det om Josef fra Arimatea at han var en av Jesu disipler, «men hemmelig, av frykt for judeerne» (Joh 19,38). Men slik fortsatte det ikke. Den store langfredagen trådte han åpent fram som en av den korsfestedes venner. Slik vil Herren at det også skal gå med oss. Han bærer over med vår svakhet, ikke for at vi skal fortsette å være svake, men for at vi skal få større kraft ved den nåden han viser oss på denne måten.

Det er *verdens lys* vi er kalt til å være. Hvordan kan *du* være verdens lys hvis du ennå er lik verden? Verden skulle jo ved å se på deg få et inntrykk av hva Guds nåde kan virke i et menneskes liv.

Og Guds nåde virker ikke bare en forandring i sed og skikk – noe som også verden setter pris på og kan etterligne. Den virker også en *hellig nidkjærhet* for Herrens ære og Herrens sak. Denne hellige nidkjærheten må ikke ligge skjult i hjertets innerste dyp, men vise seg i hele din ferd. Og hvordan kan det skje uten at verden kjenner deg som en som «har vært sammen med Jesus» (Apg 4,13)?

«*Dere er jordens salt! … Dere er verdens lys!*» (Matt 5,13–14). Disse ordene må vi aldri glemme.

Men som vi sa før: Lyset ditt må skinne *til enhver tid* og *på ethvert sted*. En kristen må ikke skifte drakt etter hvilket selskap han er i for øyeblikket, men søke nåde til alltid å være den samme.

Et bilde kan vise oss hvor viktig dette er. Mange steder langs kysten er det bygd fyrtårn for å lede skipene ute på det veiløse havet. Ved å gi akt på lyset fra fyret unngår de truende farer og kommer fram til havnen de vil til. Men tenk om lyset fra fyret i timevis, ja, kanskje flere netter på rad, lyste så svakt at det ikke kunne skilles fra mørket omkring – ville fyret da tjene sin hensikt?

La oss lære av dette. Den skaden en kristen gjør som ikke er verdens lys i alle forhold, kan bli større enn noen kan måle. Hvis fyrvokteren av en eller annen grunn lot lyset bli svakt og matt, så det ikke kunne skjelnes i natten, hvilke forferdelige følger kunne ikke en slik forsømmelse få! Skip ville knuses mot klippene – og på *hvem* ville ansvaret falle? Måtte ikke han som forsømte plikten sin, bære skylden for hvert eneste skip som gikk ned, og hvert eneste liv som gikk tapt?

Du som er en kristen – bruk dette på deg selv! Fra *deg* skulle hele den guddommelige sannhetens lys stråle fram og lede mennesker trygt over verdens stormfulle hav. Men lar du lyset bli formørket, vil sjeler komme ut av kurs og bli knust mot den evige fortapelsens klipper, og *skylden vil falle på deg*.

Hadde fyrvokteren gjort som nevnt ovenfor, ville den skarpeste fordømmelse av oppførselen hans ha lydt over hele landet. Folk ville harmfullt ha krevd at han straks ble fjernet fra stillingen sin. Men hva var vel hans forbrytelse sammenlignet med din? *Han* har *menneskers legemlige død* på samvittigheten, men *du* har *sjelers evige undergang* på *din*.

Når du skikker deg lik verden, ved din halvhet, din kjødelighet, ditt åndelige hovmod, din mangel på kjærlighet, din egennytte og andre synder, blir lyset ditt formørket. Og sjelers evige ulykke blir følgen av det mørket som da vil råde. Kanskje sto du i et slikt forhold til dem at Herren vil «kreve deres blod av din hånd» (jf. Esek 3,18).

Det emnet vi her har tatt opp, er så alvorlig og gripende at den som ikke har kjent seg drevet til heretter å gi nøyere akt på seg selv og hele sin ferd, utvilsomt fremdeles må ha et sløvt og forherdet hjerte. Men er du villig til å følge din Frelser helt og fullt, og ønsker du inderlig nåde til det, så mist ikke motet når du ser hvor dårlig det lykkes for deg. Det er *Gud* – og ikke du selv – som skal virke i deg «*både å ville og å virke til hans gode behag*» (Fil 2,13).

Og når vi har anstrengt oss til det ytterste for å leve verdig vårt kristennavn, til glede for Herren og til oppbyggelse for mennesker, så må Gud likevel bre sin Sønns rettferdighet over oss. Da vil han si: Fordi du tror på min Sønn, som ble gitt for deg, skal ingen synd bli tilregnet deg. Du skal ikke dø, du skal leve. Men elsker du meg, så *vokt mine får, fø mine lam!*

Å skille seg ut fra verden

Har Kristus av særlig barmhjertighet utvalgt deg av verden (Joh 15,19) og kalt deg til å være hans disippel og venn, kalt deg til å leve det salige, hellige og inderlige samlivet med ham – så følg ham med alvor, oppriktighet og troskap. Verken han selv, din sjels brudgom, eller ditt eget beste tillater at du lever et dobbeltliv og deler deg mellom Gud og verden, mellom Kristus og Belial.

«*Hvor lenge vil dere halte til begge sider*?» spurte Elia folket på Karmel. «*Dersom Herren er Gud, så følg ham! Og dersom Ba'al er det, så følg ham!*» (1 Kong 18,21).

«*Ingen kan tjene to herrer*», sa Jesus. «*For enten vil han hate den ene og elske den andre, eller han vil holde seg til den ene og forakte den andre*» (Matt 6,24). Og ved en annen anledning: «*Følg du meg, og la de døde begrave sine døde*» (Matt 8,22).

Altså: *Treff ditt valg!* Du kan umulig dele deg. Utskilt er utskilt, Kristus er Kristus, og verden er verden. Guds vennskap er én ting, verdens vennskap noe helt annet. De to kan aldri forenes. Derfor: Treff ditt valg!

Synes du det er for vanskelig å følge Jesus og miste verdens vennskap og gunst? Så bry deg for all del ikke med det, men slå følge med verden. Det er mye lettere og behageligere (for kjødet), og du vinner like mye, ja, *mer* på det enn om du ville dele deg mellom dem. For gjør du det, mister du begge deler: Det verden har å by på, kan du ikke nyte fullt ut, Guds vennskap får du heller ikke her i tiden, og himmelens glede går du glipp av.

Derfor: Gjør ikke noe forsøk på å dele deg. Si deg en gang for alle løs fra Kristus! La *dem* følge *ham* som har lyst til å bli sett på som dårer, som verdens utskudd og avskum, som vil høre til «nasareernes sekt» og ofre alt for en krone de ikke har sett. Hold du deg til verden. Da hører du verken til noe parti eller noen sekt, men gjelder for å være en god *kristen*.

Paulus skriver i 2 Kor 6: «*Dra ikke i fremmed åk med vantro! For hva delaktighet har rettferd med lovløshet? Eller hva samfunn har lys med mørke? Og hva samklang er det mellom Kristus og Belial? … Gå derfor ut fra dem og skill dere fra dem, sier Herren, og rør ikke noe urent! Da vil jeg ta imot dere. Jeg skal være deres far, og dere skal være mine sønner og døtre, sier Herren, Den Allmektige*» (2 Kor 6,14–18).

Skill dere fra dem! lyder befalingen fra Guds Ånd. Da kan det ikke være noe galt i å skille seg ut. Det er heller ikke noe en kan gjøre eller la være etter eget behag. Det er nødvendig for hver den som vil være en kristen.

Så langt er saken klar. Men straks melder det seg et ømtålig og overordentlig viktig spørsmål: Fra *hvem* skal en kristen skille seg ut, i *hva* og *hvordan*?

Paulus kaller dem vi skal skille oss ut fra, «*vantro*». Disse vantro er ikke bare de som frekt fornekter den kristne tro, eller de som lever i åpenbar synd og last. Til «de vantro» hører alle som ikke er omvendt og ikke er født på ny, og som derfor ikke er utvalgt av verden.

Innenfor menigheten av døpte er disse vantro alltid den største flokken. Var det derimot slik at de i den store flokken var de *sanne* kristne, og de i den lille flokken, som ved sitt alvor og sin nidkjærhet skiller seg ut fra mengden, var de *falske*, da hadde det uhørte, men svært ønskelige skjedd: at det er *mange* som går på den *smale* vei, og *få* som går på den *brede*. Om det – stikk imot Jesu ord – er slik, kan hver kristen lett dømme selv.

Men spør noen nå: *Hvordan* eller i *hva* skal vi skille oss fra de vantro? Da er svaret:

Så sant du er født på ny, er det allerede et indre, et *åndelig* skille mellom dem og deg. Dere tenker vidt forskjellig når det gjelder åndelige spørsmål. Dere har ikke de samme interessene. *Du* elsker det *de* forakter, og forakter og hater det *de* elsker. Et slikt indre skille er den nødvendige forutsetningen for at en kristen også i det ytre kan skille seg ut.

Er dette indre skillet til stede, må du derfor skille deg fra de vantro i alt som nødvendigvis følger av det. Du må skille deg fra deres syndige vesen i gjerning og ord. Du må skille deg fra dem i alt som gir anledning eller frister til synd: visse fornøyelser, selskapsliv eller hva det kan være. Du må skille deg fra dem i tale og opptreden, i handlemåte, i valg av fornøyelser og omgang og så videre.

Når andre er opptatt av og sysler med ting som er bare tomhet, bør *du, som er Jesu disippel* og *Den Hellige Ånds tempel*, bevisst ta avstand fra det og la hjertet ditt være som en lukket hage, åpen bare for ham som din sjel har kjær. Du må som Job «gjøre en pakt med dine øyne» (Job 31,1) at de ikke skal se etter tomme ting. Tungen din skal ikke ta del i tom og unyttig snakk. Heller må du tale om Herrens lov og Herrens velgjerninger der det er mulig, eller i stillhet tale med din Gud.

Når andre – som likevel vil kalles kristne – åpent setter seg ut over Guds bud, misbruker hans store og hellige navn eller vanhelliger den hvile- og helligdagen han har gitt oss, da bør *du* stå for deg selv også i dette. Du skal frykte og elske din Gud og derfor ikke ville handle mot hans bud.

Det er det å *skille seg ut* fra verden vi taler om her. Derfor nevner vi ikke i det hele tatt de syndene som også rettskafne verdslige mennesker regner for synd: ulydighet, vrede, hat, ukyskhet, uærlighet og så videre. Men når det gjelder ting som de regner for helt uskyldige og derfor forsvarer, så la det være *din* faste regel at du aldri dømmer om en handling er rett eller gal etter mengdens mening og praksis, men etter *Guds ord*.

Er det for eksempel et selskap eller en fornøyelse – la det se aldri så uskyldig og uskadelig ut – der du har en følelse av at *din Herre Jesus* ikke ville kunne være med deg, eller du merker at ditt indre menneske heller vil tape enn vinne på det, så flykt fra det! Her gjelder Paulus' ord: «*Ta ikke del i mørkets ufruktbare gjerninger, men refs dem heller!*» (Ef 5,11).

Eller vil *du*, som har fått et så høyt og hellig kall, gå til det selskapet og den fornøyelsen der din Mester ikke vil gå med? Vil *du*, som er Den Hellige Ånds tempel, bruke dette tempelet til noe som mishager *ham*? Glem aldri det Paulus sier i 1 Kor 3,16–17: «Vet dere ikke at dere er Guds tempel, og at Guds Ånd bor i dere? Dersom noen ødelegger Guds tempel, da skal Gud ødelegge ham.»

«*Gjør ikke Guds Hellige Ånd sorg!*» sier han et annet sted (Ef 4,30). Og: «*Utslokk ikke Ånden!*» (1 Tess 5,19). I et slikt tilfelle gjelder Hoseas ord: «*Ve dem når jeg forlater dem!*» (Hos 9,12).

Omgangskrets nevnte vi i sted. Her vil hver og en forstå at meningen ikke er at du skal skille deg ut fra dem du er bundet til gjennom ditt jordiske kall. Der gjelder det bare å flykte fra syndene deres. Spørsmålet gjelder den omgangskretsen du velger fritt. Der må du skille deg ut fra dem som er imot din Herre.

Men – vil kanskje noen tenke – blir ikke dette menneskehat? Skal en ikke elske alle mennesker?

Jo! Men elske dem slik Jesus gjorde. Han elsket dem så høyt at han ga sitt liv for dem. Men han omgikk aldri fortrolig med sin Fars og sitt rikes fiender.

Gjør det samme du også! Elsk dine medmennesker, ofre deg for dem, gjør godt mot alle. Men tro ikke at det er din plikt å omgås fortrolig og på like fot med din Herres fiender. For en slik fortrolighet får du bare på det vilkåret at du kaller «det onde godt og det gode ondt» (Jes 5,20).

Hvis Jesu disipler av og til hadde søkt sammen med sin Herres fiender, fariseerne og de skriftlærde, og knyttet fortrolig vennskap med dem – hadde det vært troskap mot Jesus? *Judas* gjorde det – og endte med å forråde sin mester.

Men det er da prektige, kjekke og hyggelige mennesker, sier du kanskje. Å kalle dem *Kristi fiender* må da være å gå for langt!

Så sett dem på prøve! Tåler ikke selskapet du er i, at du avlegger et hjertevarmt vitnesbyrd om den herren du tjener, så vit hvor du er – du er blant hans fiender. I den kretsen må du enten med hele ditt vesen bekjenne hvem du hører til og vil følge, og dermed støte resten av selskapet, eller fornekte din Herre og såre din samvittighet med forstillelse, tvetydig taushet og unnvikende svar. Dette må *den* tenke over som av fri vilje slår seg ned ved en kullild der Kristi fiender er samlet.

Men kanskje sier du: Hvordan skal jeg kunne ha en god innflytelse på verden hvis jeg ikke omgås verden? Luther sier jo også at en rett kristen ikke trekker seg tilbake fra verden. Han vil ikke gå inn i himmelen alene, men ha andre med, og derfor må han omgås mennesker.

Til det må vi svare: Tenk deg inn i følgende samtale, så vil du forstå hvordan det henger sammen.

Du går en kveld i et selskap der det bare er verdslige mennesker. Dagen etter møter du en venn som spør deg: Hvordan kan den troende ha lodd og del med den vantro? Hvilke tvingende grunner hadde du til å gå i et slikt selskap?

Jeg mener ikke det er rett at en kristen trekker seg tilbake fra verden, sier du. Hvordan skulle jeg da kunne gagne den?

Vennen spør igjen: Hva gjorde du da for å påvirke dem til det gode? Hvilke emner førte du samtalen inn på? Formante du dem til omvendelse, eller forkynte du dem Herrens dom over livet de lever?

Å begynne å preke eller i det hele tatt bringe åndelige spørsmål på bane i et slikt selskap mener jeg ikke er rett, svarer du nå. Det står jo skrevet: «Gi ikke hundene det hellige, og kast ikke deres perler for svin» (Matt 7,6).

Helt riktig, svarer vennen din. Men *på hvilken måte* gagnet du dem da? Kanskje ved at du riktignok ikke tok del i deres villeste moro og groveste synd, men likevel så på i taushet eller med et interessert smil? På den måten har du gagnet dem lite, og heller styrket dem i det de holder på med.

For å gagne dem måtte du nødvendigvis – om ikke med ord, så på en eller annen måte – ha gitt uttrykk for at du så på det tomme tidsfordrivet deres som synd, og på dem selv som mennesker i en høyst ulykkelig tilstand. Men da ville du ikke blitt tålt i kretsen deres særlig lenge. Du ville rett og slett ikke blitt invitert igjen. Og å komme ubedt – særlig til et sted der du på forhånd vet at en ikke bør tale Guds ord – det vil du vel neppe.

Av dette kan du se hvordan Luthers ord skal forstås. En bør ikke trekke seg unna menneskers selskap – slik det var vanlig særlig på Luthers tid – ved for eksempel å gå i kloster eller leve et ensomt liv avsondret fra andre mennesker. En skal bli i sitt kall og sin stand og der søke å påvirke alle en kommer i berøring med, til det gode.

Og blir du bedt til en krets av verdslige mennesker, så gå gjerne dit – vel å merke hvis du kan være til gagn for noen ved å være der. Men kan du ikke det, og du tvert imot styrker dem i det de holder på med, ved din taushet og din velvillig interesserte mine, så hold deg heller borte.

I alt dette vil Guds ord og Guds Ånd veilede oss, sammen med Jesu og apostlenes eksempel.

Men akk! Guds ords tale om å skille seg ut fra verden er en bitter tale for kjøtt og blod. Den fører inn i lidelse, og derfor er det så få som vil lytte til den og forstå den. På den ene siden hindres vi av verdens aktelse og vennskap, på den andre av verdens hån og forakt. Fordi vi frykter det siste, vil vi så nødig miste det første. Og nettopp denne trangen til å være alle til lags blir den sterkeste hindringen, særlig for dem som av naturen er følsomme for andre menneskers dom.

Ikke minst gjelder det når det er de nærmeste – kanskje den kjærlige faren, den ømme moren – som i beste mening beklager barnet som er kommet til tro, og ser på det som tapt, bare fordi det nå har fått interesser som er så helt annerledes enn deres egne. Når skiftende følelser da forvirrer det unge sinnet – de kjære menneskene vil jo bare mitt beste – kan prøvelsen ofte bli hard.

Men hva gjelder? Jesus sier: «Den som elsker far eller mor mer enn meg, er meg ikke verd. … Om noen vil komme etter meg, da må han fornekte seg selv, ta sitt kors opp og følge meg. … Ingen som legger hånden sin på plogen og ser seg tilbake, er skikket for Guds rike. … Jeg er kommet for å sette skille mellom en mann og hans far, mellom en datter og hennes mor, mellom en svigerdatter og hennes svigermor, og en manns husfolk skal bli hans fiender» (Matt 10,34–39; 16,24; Luk 9,62).

Vil du ikke bære den lidelsen dette fører med seg, men begynner å inngå kompromisser for å være mennesker til lags, vil det ikke vare lenge før du igjen vender hele ditt sinn mot verden. I Dalilas fang vil du miste den kraften som ved nåden var virksom i deg, og da er du hjelpeløst fanget i verdens garn.

Den som ikke vil *tro* dette, må – kanskje for sent – *erfare* at «vennskap med verden er fiendskap mot Gud» (Jak 4,4), og at den som tar del i verdens synder, også skal rammes av dens plager.

Men vil du at det skal være et skille mellom verden og deg, trenger du bare å være din Herre tro helt ut i ditt hjerte og ditt liv, og søke å bli lik ham. Da skal verden selv skille deg ut fra sitt selskap. Synes du at du selv mangler mot og kraft til å skille deg ut, så ta bare din gudsfrykt på alvor. Mer trengs ikke – du skal nok bli utskilt.

Men det er her vanskeligheten ligger. Det koster å vedkjenne seg overfor mennesker sin ytterst ømme samvittighet og sin nøye etterlevelse av Guds bud. Da vil en heller gi etter og bli lik verden for å være den til lags.

Merkelig nok: De troende ville vært mer hellige i liv og gjerning om de ikke var redde for å støte mennesker med det, og de vantro ville levd mer ugudelig om ikke også de skammet seg for mennesker. De troende hindres av menneskefrykt i det gode, og de vantro hindres av menneskefrykt i det onde. Så forskjellige som de er i sitt indre, hvordan skulle de kunne annet enn være skilt i tiden – og skilt i evigheten!

Ta på Guds fulle rustning (I)

Igjen har vi et år bak oss, med alt det brakte av både glede og sorg. Et nytt ligger foran oss, med sine ennå ukjente kamper og farer, seire og nederlag, gleder og sorger. La oss derfor stanse en stund og for Herrens ansikt tenke etter hvordan vi egentlig står som Guds folk på jorden, så vi ikke uten å merke det glemmer noe som vår evige fred avhenger av.

Ved Guds store barmhjertighet har vi i de senere årene opplevd en merkelig og nåderik tid i vårt land. En ånd har begynt å blåse fra Herrens ansikt og skape liv. Det merkes bevegelse blant de «tørre ben». Noen av dem har allerede fått ikke bare «sener» og «kjøtt», men også «ånd» og liv (Esek 37).

I bygder der en i manns minne ikke har hatt sans for annet enn livet her, og ikke har spurt om annet enn dette: «Hva skal vi ete? eller: Hva skal vi drikke? eller: Hva skal vi kle oss med?» (Matt 6,31), der er nå det store evighetsspørsmålet blitt levende for mennesker i alle samfunnslag og i alle aldre: «Hva skal jeg gjøre for å *bli frelst*?» (Apg 16,30).

I hjem og familier der den største enighet har rådet til nå – aldri hørtes så mye som den svakeste tone av noe annet enn det jordiske, som de alle hadde felles – der er det nå kommet det skillet Jesus sier han er kommet for å sette «mellom en mann og hans far, mellom en datter og hennes mor, mellom en svigerdatter og hennes svigermor» (Matt 10,35).

På steder der en før ikke hørte og så annet enn tomt prat, banning og sverging, skrål og slagsmål, hører en nå – så det fryder hjertet – sangen om Lammet, som med sitt blod har kjøpt oss til Gud (Åp 5,9), og brennende bønner som stiger opp til Gud.

Slik kan en til en viss grad se Guds rike med sine sanser. Men i sitt dypeste består det i det indre, rent guddommelige liv som er virket i sjelen og har sitt sete der.

Hvor herlig det ville være om en alltid fikk holde på med denne lyse siden av Guds folks liv her på jorden! Hvor herlig om en med sannhet kunne tro at denne herlige tilstanden ville vare og vokse til stadig større fullkommenhet!

Hvor nedslående og sørgelig er det derimot å måtte regne med – når en har Skriften, kirkehistorien og erfaringen for øye – at det snart vil vise seg torner og tistler midt i denne frodige plantningen av Herren.

I særlige vekkelsestider, når det gjærer og gror i menneskers sinn, går det nøyaktig som ute i naturen en forsommerdag, når sol og regn sammen gir rik

grøde: Ugresset vokser like frodig som hveten. Larver og skadeinsekter klekkes ut og ødelegger noe, og av det som blir igjen, vil mye visne når tørken senere setter inn. Bare en mindre del blir moden og kommer i hus.

Dette har Jesus sagt oss på forhånd. Han sier at tjenerne, når de ser «ugresset», undrende skal spørre husbonden hvor det kommer fra, når det jo var godt korn han sådde i åkeren sin. Husbonden skal svare at det har en fiende gjort. Og det skjedde «mens folkene sov», sier Jesus (Matt 13,25).

Et annet sted i samme kapittel sier han at når noe ble avsvidd av solen og visnet, var årsaken at det var sådd på steingrunn, der det ikke hadde dyp jord. At noe ble kvalt av tornene, kom av at tornene ikke ble holdt nede og ryddet bort, men fikk lov til å vokse opp sammen med det. Og tornene er i denne lignelsen et bilde på «tidens bekymring og rikdommens bedrag» (Matt 13,22).

Videre sier Skriften – med et annet bilde – at Kristi kirke skal hjemsøkes av «glupende ulver … som ikke skåner hjorden» (Apg 20,29), av «mange slags forskjellige og fremmede lærdommer» (Hebr 13,9), av «vranglære som fører til fortapelse» (2 Pet 2,1) og så videre. Og av de apostoliske brevene og kirkehistorien ser vi at djevelen drev sitt spill allerede i den første kristne menigheten. Det skjedde enda den hadde *apostlene* til hyrder og tilsynsmenn og daglig ble lutret i blodige forfølgelser.

De kristne i én by sto splittet i fire partier (1 Kor 1,11–12). Brødre førte rettssaker mot hverandre og lot sakene bli «pådømt av de urettferdige» (1 Kor 6,1). Det fantes laster blant dem som «ikke engang nevnes blant hedningene» (1 Kor 5,1). Herrens hellige nattverd ble misbrukt (1 Kor 11,21), og læren om Kristi oppstandelse ble fornektet av noen (1 Kor 15,12).

Når vi allerede på apostlenes tid og i en enkelt menighet finner så mange og grufulle spor etter djevelens virksomhet blant de kristne, har vi da lov å gå ut fra at han ikke vil gjøre noen skade blant oss, som lever i en langt mer søvnig og lunken tid? Har djevelen kanskje forbedret seg? Eller er han død? Eller på den andre siden av verdenshavet?

Gud bevare hver kristen fra falsk trygghet! Det var om natten, mens folkene sov, at «ugresset» ble sådd. La oss derfor ikke sove. Kjære brødre, la oss ikke sove! Vi vet hva Satan har i sinne. Vi ser allerede nå de sørgelige merkene av det i vårt land. De som burde være ett, står splittet. Falsk lære av forskjellig slag vinner fram. Hovmod og strid, ukristelig dømmesyke og mangel på kjærlighet rår. Noen farer vill fra sannheten, andre vekker anstøt ved åpenbar synd.

Skulle vi da føle oss trygge for djevelen? Skriften sier at det er «med nød og neppe den rettferdige blir frelst» (1 Pet 4,18). Djevelen «går omkring som en brølende løve» (1 Pet 5,8) eller skaper seg om til «en lysets engel» (2 Kor 11,14), for å «føre også de utvalgte vill, om det var mulig» (Matt 24,24).

Og Jesus gjentar sju ganger i bare to kapitler ordene: *Den som seirer* (Åp 2 og 3). Da ser det ikke godt ut for den som ikke tenker på å ta seg i vare, men lever som om det ikke fantes noen fiende og ingen fare truet.

Gud har vist mye nåde mot vårt land. Hvis vi ikke slumrer inn og blir fanget i djevelens snarer, vil mange blant oss bli frelst. Men hvordan vil det gå i fram-

tiden – for menigheten og for den enkelte kristne? Vil vi bli stående i sannheten eller falle i djevelens vold?

Det avsnittet av Skriften som vi nå skal se på, må sies å være «et ord i rette tid» (Ordsp 15,23). Der skildrer Guds Ånd hvordan de kristne står på jorden, og hva som skal til for at skatten som en gang er vunnet, kan bli bevart, og himmelen vunnet til sist.

Det er Paulus som i Ef 6,10–18 taler slik:

«*For øvrig: Bli sterke i Herren og i hans veldige kraft! Ta på dere Guds fulle rustning, så dere kan holde stand mot djevelens listige angrep. For vi har ikke kamp mot kjøtt og blod, men mot maktene, mot myndighetene, mot verdens herskere i dette mørket, mot ondskapens åndehær i himmelrommet.*

«*Ta derfor Guds fulle rustning på, så dere kan gjøre motstand på den onde dag og bli stående etter å ha overvunnet alt.*

«*Stå da ombundet med sannhetens belte om livet og vær iført rettferdighetens brynje. Ha som sko på føttene den beredskap som fredens evangelium gir. Grip fremfor alt troens skjold, som dere kan slokke alle den ondes brennende piler med. Ta frelsens hjelm og Åndens sverd, som er Guds ord.*

«*Be til enhver tid i Ånden med all bønn og påkallelse. Vær årvåkne i dette, med all utholdenhet i bønn for alle de hellige.*»

Av selve tonen i disse versene forstår vi straks at Guds folk står på jorden som soldater som ligger i leir i et fremmed og fiendtlig land. Aldri vet en kristen seg trygg for fiendens angrep. Alltid må han være forberedt og rede til kamp. Det tales om «djevelens listige angrep», om «maktene» og «myndighetene», om «ondskapens åndehær» og om den «rustning» vi må ta på oss.

Dette kunne nok fylle oss med frykt, ja, gjøre oss helt motløse og forsagte, hvis ikke apostelen også hadde talt om *ham* som gir oss kraft av sin veldige styrke til å seire i kampen. I alt dette seirer vi ene og alene «ved ham som elsket oss» (Rom 8,37). Ikke ved å sove og føle oss trygge, men ved å «ferdes i frykt» (1 Pet 1,17) og bruke våpnene våre.

I det følgende skal vi gjengi en del av Luthers preken over denne teksten (markert med anførselstegn). «*En feltpreken for de kristne*» kaller han den. Apostelen bærer seg at nøyaktig som en from feltherre når han har fått folkene sine stilt opp i slagorden: Han holder en feltpreken for dem og oppmuntrer dem til å holde stand og verge seg mandig og modig.

«*Bli sterke i Herren og i hans veldige kraft!*» Det er det første apostelen oppmuntrer til. I disse ordene ligger en svært viktig og dyrebar lærdom om *måten* vi skal få den kraften på som er nødvendig i en så hard og uavbrutt strid.

Hvordan får jeg kraft? Det spørsmålet trenger seg stadig på hos Guds barn. Jeg ser jo så godt hvordan jeg bør være og hva jeg bør gjøre, men jeg mangler kraften til det.

Merk deg da hvordan ordene lød: «*Bli sterke i Herren og i hans veldige kraft!*» Med det har apostelen latt oss forstå at vi ikke har kraften i oss selv. Vår egen kraft er ingenting verd i en slik strid.

Vi må hele tiden ha klart for oss at all vår egen møye er forgjeves, hvis ikke Herren forbarmer seg over oss og sender oss *sin* kraft. Gjør vi ikke det, vil vi

enten stole på vår egen styrke og fristes til hovmod, eller bli et bytte for motløshet og forsagthet, så vi i fortvilelse blindt gir oss over til fienden.

Når det gjelder det første, sier både Guds ord og erfaringen oss at bare den tanken at en nå er så godt utrustet med forstand og innsikt og med Guds kraft at en ikke trenger å frykte, med ufeilbarlig sikkerhet varsler den verste dårskap og de dypeste fall. Er du fanget i den tanken at *du* nok skal forstå å ta deg i vare, at *du* ikke kan bli forført eller falle, da hjelper ingen forsiktighet, ingen klokskap, ingen årvåkenhet.

Du må bli fanget i snaren, du må havne i en eller annen dårskap. For Gud selv skal stå deg imot og overlate deg til en som er for listig og mektig for deg. Gud gir «ikke noen annen» sin ære eller fremmede guder sin pris (Jes 42,8). Av alt ondt er det ingenting som egger ham mer enn at et menneske mener det selv er noe.

Dette er grunnen til at en ofte kan se de mest benådede og rikest utrustede kristne gjøre de groveste fall for en liten fristelses skyld, eller bli bytte for de mest uventede villfarelser. En kristen som ellers er ussel og skrøpelig, står derimot fast og slipper lykkelig gjennom selv de vanskeligste fristelser. Også i denne forstand går det som Jesus har sagt, at «de siste» blir «de første, og de første de siste» (Matt 20,16). Og hvorfor? Jo – «for Gud står de stolte imot, men de ydmyke gir han nåde» (1 Pet 5,5).

Men samtidig som ordene «Bli sterke i Herren og i hans veldige kraft» lærer oss ikke å stole på vår egen kraft, lærer de oss også at vi ikke behøver å miste motet fordi vi er svake. Så lenge vi i det minste regner med å seire over fristelsene i egen kraft, må vi lide det ene nederlaget etter det andre. Men i samme grad som vi gjennom det lærer vår egen avmakt og svakhet å kjenne, gir Herren oss del i sin veldige styrke. Han verner oss mot fristelsene eller fører oss gjennom dem på underfullt vis.

Så mye er sikkert: *Den* som frykter mest for seg selv og bare stoler på Herren, blir lettest bevart fra fall. Det spe barnet er minst utsatt for å falle – *det* blir jo båret på morens arm. Dette er hemmeligheten i Paulus' gåtefulle ord i 2 Kor 12,10: «*For når jeg er skrøpelig, da er jeg sterk!*» og i Herrens ord i vers 9: «*Min kraft fullendes i skrøpelighet*.»

«*Bli sterke i Herren og i hans veldige kraft!*» Med det har Paulus villet si at den kraften vi skal seire med, er hos Gud, og at han gir oss av den fra stund til stund så mye som han ser er nødvendig. Det er akkurat det samme som Moses sa til det forferdede folket ved Rødehavet: «*Herren skal stride for dere, og dere skal være stille*» (2 Mos 14,14).

Ja, sannelig – hvis ikke Herren selv strider for oss og frelser oss ved sin veldige styrke, er det ute med oss. Men bare vi erkjenner vår svakhet, vil han mer enn gjerne vise sin styrke ved å komme oss til hjelp.

Våre ynkelige nederlag og Guds ofte så underlige veier med sine i deres fristelser og svakhet har sin helt naturlige forklaring. Gud vil til livs den selvforgudelsen som slangen la inn i vår natur ved syndefallet da den sa: «*Dere vil bli slik som Gud til å kjenne godt og ondt*» (1 Mos 3,5). Han alene vil være vårt håp, vår eneste gud.

I Dom 7 har vi et merkelig eksempel på Herrens nidkjærhet for dette. Midianittene, som Gideon rustet seg til kamp mot, var trengt inn i landet «som gresshopper i mengde», og det «var ikke tall på dem og kamelene deres» (Dom 6,5). Gideon hadde imidlertid også fått samlet en ganske anselig hær: hele 32 000 mann. Da sa Herren til Gideon: «Du har for mye folk med deg til at jeg skulle gi midianittene i deres hånd. For da kunne Israel rose seg mot meg og si: *Min egen hånd har frelst meg*» (Dom 7,2).

Og Herren tok fra ham nesten alle folkene hans. Av de 32 000 var det til sist bare 300 han fikk beholde. Og disse skulle attpå til dra ut i kampen uten et eneste våpen. En tom krukke med en fakkel skjult inni og et horn var hele utrustningen deres. Og nå gjorde Herren det underet at fiendene i forvirringen slo hverandre i hjel.

Det samme sier Herren til oss i dag: Du har for mye kraft! Om jeg ga deg seier mens du selv er så sterk som du er, kunne du rose deg mot meg og si: Min egen hånd har frelst meg! Nei, nå skal du gå helt ribbet for kraft i deg selv, og så skal du se underet Herren vil gjøre: Ennå i dag lar han ofte fiendene selv gjøre det av med hverandre. Og da skal du i salig undring tilbe Herren og si: *Jeg*, arme synder, kunne ingenting gjøre. *Jeg* gjorde ingenting, *Gud* har gjort alt.

«Mennesket», sier Luther, «kan av seg selv ikke annet enn synde og fare vill.» Det er slangen som innbiller oss at vi av oss selv skulle kunne gjøre noe godt.

Men når *vi* ikke makter noe, og *Gud* må gjøre alt, vil kanskje noen si, hvorfor blir *vi* da oppfordret til å «ta på dere Guds fulle rustning» og «holde stand mot djevelens listige angrep»?

For det første er enhver slik oppfordring et middel Gud bruker for å vekke oss til å se at her er det noe vi må gi akt på. Og for det andre: Når vi gjennom strid og forgjeves forsøk snart erfarer hvor svake vi er, stiger det fra hjertet vårt opp et inderlig rop til Gud om hans nåde og hjelp. På den måten blir *han* kjent som vår eneste gud og hjelper. Herren selv virker i oss alt det han krever *av* oss.

Når han avslører fiendens makt og list, makter vi ikke av den grunn å ta oss i vare. Men vi lærer gjennom det å holde oss tettere inntil den trofaste og mektige hjelperen vi har. Bonden må pløye og legge kornet i jorden, men bare Gud har makt til å gi vekst. Soldaten må bruke våpnene sine, men seieren er det Herren som rår for. Men ville ikke bonden pløye og så, kunne Gud ikke gi ham noen avling. Hadde ikke Gideon dratt ut mot midianittene, hadde han ikke fått se Guds herlige makt og styrke.

Så forstår vi nå hva som ligger i dette ordet: *Bli sterke i Herren – i hans veldige kraft alene!* Vi skal ruste oss til strid, men samtidig vite at styrke og seier er hos Gud. Han må i sin barmhjertighet gi oss det vi trenger av det. Og så sant seieren hviler på Guds kraft, skal vi ikke fortvile når vi kjenner vår svakhet – så lenge ikke *Gud* er blitt svak. Er det Herren som skal stride for oss, er det ingen nød, så lenge han er både trofast og mektig.

Slik skal vi lære å si med *Augustin*: «*By meg, Herre, hva du vil, men gi selv alt det du byr.*»

Når du, Herre, gir meg vilje, styrke og kraft, da har jeg det. Men gir du det ikke, har jeg ingen av delene. Jeg har bare det du gir. Til deg alene setter jeg min lit!

Ta på Guds fulle rustning (II)

I artikkelen før denne tok vi for oss ordet i Ef 6,10: «Bli sterke i Herren og i hans veldige kraft!» Deretter fortsetter Paulus slik:

«*Ta på dere Guds fulle rustning, så dere kan holde stand mot djevelens listige angrep. For vi har ikke kamp mot kjøtt og blod, men mot maktene, mot myndighetene, mot verdens herskere i dette mørket, mot ondskapens åndehær i himmelrommet*» (Ef 6,11–12).

Ingenting skulle bedre enn disse to versene kunne vekke oss til å tenke alvorlig over hvordan det i det hele tatt skal lykkes oss å komme fram til himmelen. For det apostelen her beskriver, er de fiendene vi alltid må regne med motstand fra.

Hvem du enn er, så har du en udødelig sjel. Du er på vandring mot en evighet som aldri tar slutt, og hvert øyeblikk er du utsatt for mektige fienders grusomste og listigste anslag. Burde du ikke tenke alvorlig over dette? Med all sin grusomhet kan fienden ikke skade den som frykter for ham og holder seg nær til hyrden. Men på den andre siden kan han umulig la dem slippe uskadd forbi som er trygge og uten frykt.

Like sikkert som at djevelen ikke kan gjøre oss mer enn Gud vil (Job 1,12; Matt 8,31; 2 Kor 12,7–8), like visst er det at Gud Herren ikke kan vike fra den grunnloven han styrer sitt rike etter. Etter den må de som vil føres og vernes av *ham*, vandre i frykt og gi akt på hans røst. Men de som ikke vil bøye seg under hans Ånds tukt, skal overlates til fienden (Rom 1,21.24; 2 Tess 2,10–11; Sal 81,12–13).

Gud fører og verner oss ikke *direkte* på vår vei gjennom livet. Han kjemper ikke kampen som om den ikke angikk *oss*. Han leder oss som tenkende vesener ved å *tale* til oss. Han lærer oss å kjenne både fienden og stedet der hjelp og kraft er å finne, og slik setter han oss selv inn i striden.

Derfor advarer, vekker og opplyser Skriften oss stadig og kaller oss til årvåkenhet, bønn og kamp. Men like stadig understreker den at kraften og seieren ligger hos Gud og avhenger av hva han i sin barmhjertighet gir oss av den.

Og derfor er en eller annen djevelsk list og et fall like for hånden om vi bare én eneste dag føler oss trygge, glemmer å være på vakt og legger våpnene våre til side. Herren bevarer dem som frykter ham, men lar dem som forakter advarslene hans, falle i djevelens snarer. Derfor er det så nødvendig for oss å lære fienden å kjenne og virkelig bruke våpnene våre mot ham.

Dette blir særlig nødvendig når vi har levd med Herren en tid og har vokst i hans nåde og kunnskap. De små barna i Kristus blir ennå spart for kamper som krever et større mål av åndelig innsikt. De har ennå ikke smak for annet enn evangeliets melk, og i Frelserens kjærlighet får de stillet all sin trang. Dette er heller ikke ham imot. Det de mangler i innsikt, erstatter han med sin trofaste omsorg og pleie. På dem oppfyller han løftet i Sal 116,6: «Herren verner de enfoldige.»

Han handler med dem slik han i sin tid handlet med Israel. Den gangen førte han dem ikke den nærmeste veien til Kanaan, gjennom filistrenes land. «For», sa han, «folket kunne angre seg når de ser krig for seg, og så vende tilbake til Egypt» (2 Mos 13,17).

Men litt etter litt tar han dem med i kampen og lærer dem å bruke våpen. Etter hvert som de vokser i Jesu Kristi nåde og kunnskap, og av egen bitter erfaring lærer djevelens listige angrep å kjenne, blir de også mer årvåkne. De blir helt på det rene med at ingen kan komme vel igjennom et fiendeland som dette uten å kjenne fienden. Jo bedre en lærer fiendens taktikk å kjenne, desto lettere kan en oppdage når han forbereder et angrep, og skynde seg å gripe til våpen.

Bare de antydningene Paulus her gir om fienden, gir oss et skremmende bilde av ham. Han er mektig, uhyre listig og slu, og dessuten usynlig, så vi ofte ikke aner at han er nær.

Ved det siste vil vi stanse først.

Når apostelen sier: «*Vi har ikke kamp mot kjøtt og blod*», mener han slett ikke at vi ikke har noen strid mot vårt onde kjød eller den medfødte fordervelsen. Han vil si at vi ikke har synlige fiender å rette våpnene mot, slik som i en vanlig krig. Våre fiender er åndevesener som vi ikke har makt til å gjøre ende på – usynlige fiender som kan være tett innpå oss uten at vi ser dem, og uten at vi frykter dem. Bare dette maner til alvor.

Videre lar han oss forstå at fiendene våre ikke er svake, foraktelige vesener, men tvert imot store i anseelse og veldige i makt. «*Maktene*» og «*myndighetene*» kaller han dem. Med disse navnene antyder han at djevelen er overhode for et *rike*. Dette riket har sin egen ordning og sin egen grunnlov, og etter den er utvalgte onde overengler gitt makt til å herske over de andre djevlene.

Videre kaller han dem «*verdens herskere*». Også Jesus selv har kalt djevelen «*denne verdens fyrste*» (Joh 14,30; 16,11), og Paulus kaller ham til og med «*denne verdens gud*» (2 Kor 4,4). Disse navnene sier oss med all ønskelig tydelighet at hele den uomvendte menneskeheten blir behersket av djevelen. Det kan vi jo også til dels se med egne øyne. Konger og keisere står under hans velde og makt, enten som maktesløse treller eller som tro og lydige undersåtter.

Dessuten vet vi hvor høy *herkomst* vår fiende har. Han er en falt engel! Vi vet også at han er grenseløst overmodig. Han våger med fullt overlegg å stride mot selve den store Gud. Ja, i Kristi kjøds dager gikk han så langt at han dristet seg til å oppfordre Herren selv til å falle ned for ham og tilbe ham.

Og hvilken makt han har over et menneske, kan vi slutte av at Jesus sammenligner mennesket og djevelen med et hus og eieren av huset. «*Når den sterke med*

våpen vokter sin egen gård – –», sier han (Luk 11,21). Mennesket er altså ikke noe annet eller mer for djevelen enn et hus er for eieren sin.

Djevelens *styrke*, og den brennende iveren han søker å ødelegge oss med, kommer også fram i det bildet apostelen Peter bruker. Han kaller ham en *løve*, en «*brølende løve*» som «går omkring og søker noen han kan oppsluke» (1 Pet 5,8).

Så forferdelig er det bildet som disse ulike antydningene tegner av vår fiende, at et menneske godt kan grue seg for å leve på jorden. Og så mye er sikkert: Når vi tar alt dette i betraktning, må alle som ikke holder seg til Herren i gudsfrykt, allerede *være* i djevelens vold, eller før eller senere *havne* der. Sikkert er det også at slipper Gud oss, da er det ute med oss. Da kan djevelen når som helst kaste oss i de forferdeligste dyp av synd og dårskap, og deretter i helvetes avgrunn.

Men vi vet også at så sant vi er våkne for faren og ikke regner med vår egen styrke, skal kampens utfall ikke avhenge verken av *vår* styrke eller av *djevelens* makt. Herren selv skal stride for oss, ja, bære og bevare oss som lam i sin favn.

«Vår egen makt er bare svak,
lett kan oss fienden felle;
men én tar seg av vår sak,
omgjordet med Guds velde.»

Striden er altså en åndelig strid. Derfor er *listen* den egenskapen hos djevelen som i denne sammenhengen er den mest skjebnesvangre og forferdelige. Så fint kan han spinne sine renker, dåre og bedra oss, at vi ikke engang *søker* Guds kraft, men villig gir oss over i fiendens vold. Derfor er det også den egenskapen Skriften oftest omtaler, og den første apostelen nevner her når han sier: «*Ta på dere Guds fulle rustning, så dere kan holde stand mot djevelens listige angrep*.»

Det ordet apostelen bruker for *listige angrep*, er dannet av et ord som betyr å *følge etter* – følge etter en for å passe på sjansen til å slå ham ned. Det «brukes om den krigslisten der en fra siden søker å rette et plutselig og uventet angrep mot fienden» (Starcke). Dernest betyr ordet også lumske renker, slu planer, renkespill og ondskapsfull list.

Det er denne mangfoldige listen og sluheten hos djevelen som Bibelen viser når den framstiller ham som en *slange*. Selv våre første foreldre, med gudsbildets klare forstand og rene hjerte, var han i stand til å forføre. I Bibelens siste bok kalles han «*den gamle slangen*», «*han som forfører hele verden*» (Åp 12,9).

Men kanskje er det ingenting som med så uhyggelig tydelighet antyder hvor rik denne fienden er på renker og list, som når Jesus i Åp 2,24 taler om «*Satans dybder*», og når Paulus i 2 Kor 11,14 sier om ham at han «*skaper seg om til en lysets engel*».

Måtte Gud bevare oss alle! Mot «Satans dybder» strekker menneskelig forstand, årvåkenhet og opplysning ikke til, hvis ikke Gud selv ved sin varetekt «verner om vår ånd» (Job 10,12). Mot «Satans dybder» vil jeg bare sette «*dybdene i Gud*» (1 Kor 2,10) og Israels vokter, han som «*slumrer ikke og sover ikke*» (Sal 121,3–4).

Så forstår vi også hvorfor apostelen Peter ikke vet om noe annet vi kan stå djevelen imot med, enn *troen*. «Stå ham imot, *faste i troen!*» sier han (1 Pet 5,9).

For i troen ligger dette at mennesket har mistillit til seg selv og setter hele sin lit til Herren, til hans trofasthet, makt og bevarende nåde.

Det er i dette forholdet til ham Herren vil at vi skal stå. Dem som er små og svake i seg selv, vil han vokte og verne som en hyrde verner sin hjord. Hvem er det hyrden særlig tar seg av? Det er de minste og svakeste. «I sin arm skal han samle l*ammene*, og ved sin barm skal han bære dem» (Jes 40,11).

Derfor går Guds tale til oss og hans førelse *med* oss alltid ut på at vi skal lære å ikke regne med oss selv, men med *ham*. Møter vi «Satans dybder» med noe av vårt eget, med vår egen innsikt, kraft og årvåkenhet, slik Peter gjorde ved en bestemt anledning, da skal det snart vise seg at vi hører til de lette hvetekornene i Satans sold. Det vi skal være på vakt mot, er *tillit* til vår egen styrke, årvåkenhet og troskap og *mistillit* til Guds trofasthet, omsorg og makt.

Som sagt er det overmåte viktig at vi lærer Satans taktikk grundig å kjenne, så vi så tidlig som mulig kan kjenne ham igjen og gjennomskue ham. Vi vil derfor se på noen av Skriftens eksempler og undersøke hva som særlig kjennetegner de angrepene han retter mot oss. Og da begynner vi der en ond ånd, en fiende av menneskene, for første gang trer fram på scenen, nemlig da slangen i paradiset bedro de to første menneskene på jorden (1 Mos 3,1–5).

Her har vi en høyst merkverdig beskrivelse av Satan. Det korte ordet i v. 15 om kvinnens ætt som skulle knuse slangens hode, er som et frø som alt evangelium i Skriften spirer fram av. På samme måte er beskrivelsen av Satan i v. 1–5 å regne som grunnlaget for alt Skriften ellers forteller om hvordan denne fienden går fram.

«*Men slangen var listigere enn alle dyr på marken*», heter det, «og den sa til kvinnen: *Har Gud virkelig sagt: Dere skal ikke ete av noe tre i hagen*?» Eva svarte at de hadde lov til å ete av frukten på trærne i hagen, med bare ett eneste unntak. Om det treet hadde Gud sagt: «*Dere skal ikke ete av den …, for da dør dere*.»

Da svarte slangen: «*Dere kommer slett ikke til å dø! Men Gud vet at den dagen dere eter av det, vil øynene deres åpnes, dere vil bli slik som Gud til å kjenne godt og ondt*.»

Legg merke til hva slangen her er ute etter! Den vil rokke ved Evas tillit til Herrens ord. Den vil få henne til å bruke sin sunne fornuft og selv tenke etter om det nå også kan være noen rimelighet i det Herren har sagt.

Til å begynne med uttrykker han seg forsiktig og tvetydig. Han sier ingenting bestemt, men kaster bare fram et spørsmål som ikke engang direkte gjelder dette bestemte treet. Men så snart Eva har innlatt seg i samtale med ham og har begynt å tenke over saken, vokser frekkheten hans straks. Nå drister han seg til rett ut å påstå det motsatte av det Gud har sagt. «*Dere kommer slett ikke til å dø*», sier han.

Det er på dette spørsmålet stridens utfall beror: Skal vi holde fast ved *Guds ord* slik det lyder, eller skal vi ved hjelp av vår sunne fornuft finne en utvei til å tro noe annet? Gid en kunne rope denne sannheten inn i ørene og hjertene til alle Guds barn, rope så fjellene skalv! Satans makt over deg avhenger av om han får vendt blikket ditt bort fra *Guds ord*. Og din seier over Satan avhenger av om du *holder fast* ved Guds ord.

Alt er dårskap, alt er falskhet som vil regnes for åndelig, men ikke har sin grunn i Guds ord. Bare *det* er godt og hellig som Gud har befalt. Bare *det* er synd som Gud har forbudt. Det Gud kaller synd og forbyr, er synd, selv om ditt hjerte tusen ganger sier nei til det, og hele verden – både hellige og lærde medregnet – ser på det som en helt uskyldig ting. Det Gud kaller godt, er hellig og godt, selv om det for deg og hele verden synes vanhellig.

Og hvor Gud ikke særskilt har sagt noe, må hensynet til kjærlighetsbudet alltid avgjøre hvordan vi stiller oss. Da må vi ta det med eller gi avkall på det, alt etter om det i hvert enkelt tilfelle kan skade eller gagne deg selv eller din neste. Alt beror på *Guds ord*. Holder du ikke fast ved det, vil du alltid være et rør som svaier hit og dit for vinden, og djevelen kan føre deg til hvilken side han vil.

Dette kommer så tydelig fram i den merkverdige striden mellom Jesus og Satan som blir skildret i fjerde kapittel hos Matteus og Lukas. Jesus svarer ikke Satan med egne ord, men med Skriftens, enda han ellers godt kunne ha talt de helligste og reneste Guds ord selv. «*Det står skrevet*», sa han gang på gang. Og dette virket så sterkt og avvæpnende på Satan at han selv tok til å bruke det samme skarpe sverdet. Han møtte Jesus med et «Det står skrevet» – men han utelot med overlegg det som kunne brukes mot ham selv.

Riktignok kan djevelen også volde oss forferdelige kvaler ved å vekke vårt syndige begjær. Hvor kan det ikke pine og utmatte oss når han uten stans blåser til ilden under det. Og likevel er dette bare nådige fristelser sammenlignet med at han går til angrep på din forståelse av Guds ord. Han vil at du ikke uten videre skal ta det som det står, men tenke deg fram til om det ikke kunne forstås slik at synden ikke lenger blir syndig, og at du derfor fritt kan fortsette i den.

Da bevare deg Gud! Flykt så langt du kan, bort fra Satan. Flykt så fort du kan, til Gud og hans ord. Gjem deg der med ditt øye, ditt hode og ditt hjerte, så skal Gud frelse deg fra faren og gi deg sin kraft, og ved den skal all Satans list bli gjort til skamme.

Hadde Eva straks med gru vendt seg bort fra ham som ville rokke ved troen hennes på Guds ord, så hadde det ikke gått som det gikk. Men hun innlot seg med fristeren. Tankene hennes begynte å gå i de banene han viste, og slik ble hun revet løs fra det Gud hadde sagt. Den forbudne fruktens lokkende ynde dro blikket hennes – og hun falt.

Det neste vi må prøve å gjøre klart for oss når det gjelder Satans taktikk, blir ganske naturlig spørsmålet om hvor han egentlig har tenkt å føre oss hen når han søker å føre oss bort fra det Gud har sagt. Når det gjelder dette, vil han alltid selv sørge for å få oss til å tro noe annet enn sannheten.

Da han forførte Eva, lot han som han bare ville hjelpe menneskene til nytelse og vinning. Treets frukt skulle ikke bare være utsøkt herlig å nyte. Ved å ete av den skulle de også få en klarere og mer opplyst forstand, ja, de skulle «bli slik som Gud».

I det han sier om dette, ligger det noe som er høyst typisk for djevelen. Han fletter løgn og sannhet sammen på en så slu måte at det forfører enda mer. For det var sant at menneskenes øyne ble åpnet da de spiste av frukten på det treet de hadde forbud mot å ete av. De kom til å «kjenne godt og ondt». At *Gud* kjenner

godt og ondt, nemlig hos oss, var også sant. Men om de for øvrig «ble slik som Gud» – det får hver enkelt selv dømme om.

Dette er hva som kommer ut når djevelen åpner munnen: et vev av løgn, lumskt uttenkt og slu satt opp.

Men hva er det djevelen egentlig har i sinne med menneskene?

Det er to mål han alltid har for øye: først å forføre oss til *synd mot Gud*, og dernest å føre oss i *evig død og fordømmelse*.

Det er to ting han arbeider for: først å få oss til å *synde*, og dernest å få oss til å *bli i synden* – eller havne i fortvilelse – og slik bli hans bytte for evig. For ham er livet å *stride mot Gud* og føre sjeler i ulykke. Nå forstår vi hvorfor Jesus sier om djevelen at han er «en drapsmann fra begynnelsen», og at han er «en løgner og løgnens far» (Joh 8,44).

Men ved siden av sin egen løgn bruker djevelen også med stor dyktighet alt han kan dra fordel av hos mennesket selv. Det gjelder særlig de lidenskapene og begjærene som har ligget i vår syndige natur siden syndefallet. Samtidig som han undergravde Evas tillit til det Gud hadde sagt, begynte han å pirre hennes kroppslige sanser og vekke overdrevne forestillinger hos henne om hvor godt den forbudne frukten ville smake. Dermed ble det plantet inn det veldet av lidenskaper og begjær som nå hersker over hele slekten.

Å være noe, å eie noe og finne nytelse i det – det er noe alle mennesker er opptatt av. Så kommer djevelen og skaffer en utvei for hver enkelts lyst og begjær. Den som av naturen heller mot hovmod, søker han å fange med tom ære og utmerkelser av forskjellig slag. Den som er hengitt til vellyst, vet han å skaffe midler til å tilfredsstille dette begjæret. Den som har anlegg for gjerrighet, vinner han med jordisk framgang og jordiske skatter.

Han kiler det arme hjertet med lokkende forestillinger om den sødmen eller lykken som skal ligge i å få tilfredsstilt det begjæret som rår i hvert enkelt tilfelle. Og fordi det i virkeligheten er langt mer galle og bitterhet enn honning i synden, vet han på mesterlig vis å skjule det bitre som synden fører med seg. Derimot maler han den fornøyelsen eller fordelen han sier synden skal gi, i så lokkende og levende farger at mennesket blir fullstendig fratatt sin sunne sans og føres mot døden som med bind for øynene.

Framfor alt skal vi merke oss dette at Satan langt fra legger hele hensikten sin fram i dagen. I begynnelsen stiller han seg uhyre beskjeden an, som om det bare var en liten ting han krevde. Men får han det, varer det ikke lenge før han våger å si om en stor og åpenbar synd: «Det er da bare en liten ting, hva skulle vel det kunne skade?»

Og slik han forførte Eva med forestillingen om at øynene deres skulle åpnes, slik kan han fremdeles pynte synden med den åndelige nytten du skal kunne ha av den. Du vil for eksempel kunne bli mer ydmyk og sønderknust – enda ingen blir sønderknust over sin synd når han først har lært å unnskylde den.

Og får han deg dit at du unnskylder synden, eller kanskje blir en lovtrell, da kan han frarøve deg friheten din så fullstendig at du like lite kan holde opp med å synde som en stein som har begynt å rulle ned en skråning, av seg selv kan stanse i farten.

Men vi vender tilbake til de mer tilfeldige fristelsene. Så snart djevelen har nådd sin hensikt, at mennesket har syndet mot Gud, slår han om og begynner å fylle sjelen med fortvilelse og redsel. Han truer med Guds vrede og hevn og drar fram de forferdeligste ordene i Bibelen, for eksempel at «Gud lar seg ikke spotte», «det er forferdelig å falle i den levende Guds hender», «det er ikke lenger tilbake noe offer for synder» og så videre. Alt sammen er ord som er talt til mennesker som har forherdet hjertet sitt mot Gud.

Vi ser det ved de første menneskenes syndefall: Så snart synden var fullført, var det ingen trøst mer å vente. Da flykter de arme menneskene og gjemmer seg for Gud.

Og vi ser det i historien om Judas Iskariot. Det var djevelen som hadde gitt Judas den tanken i hjertet at han skulle forråde Jesus, sier Johannes.

Av hvordan det gikk videre, ser vi at det var med to ting djevelen oppmuntret Judas til den forferdelige handlingen. Først lokket han med de tretti sølvpengene og bilte ham inn hvilken veldig sum det i virkeligheten var. Det ser vi av at Judas i fortvilelsen ble så lei av disse pengene at han rett og slett «kastet» dem fra seg. Den handlingen viser både at han var forbitret på dem, og at han innrømmet at det var de som hadde forført ham.

Dernest har djevelen foreholdt Judas at ingenting ondt ville kunne skje Jesus. Det heter nemlig i Matteusevangeliet: «*Da Judas, som forrådte ham, så at Jesus var blitt domfelt, angret han*.» Djevelen har altså sagt noe slikt som: «Det er ingen fare i det hele tatt. Jesus vil ikke bli dømt. For det første er han jo uskyldig, og vi har da lov og rett i landet. Og for det andre vil han alltid ha makt til å gjøre seg fri igjen om det verste virkelig skulle skje. Det kan aldri komme til å gjelde livet hans.»

Men så snart gjerningen var gjort, trøstet og beroliget Satan ikke lenger. Da fantes det ingen unnskyldning for synden lenger. Da ble den arme Judas' hjerte fylt med den forferdeligste redsel og det dypeste fortvilelsens mørke. Verken hos Gud eller mennesker var det barmhjertighet å finne. «Hva kommer det oss ved?» er det eneste svaret han får når han bekjenner sin synd for ypperstepresteene.

Satan trøster bare når han finner det nødvendig for å fremme planene sine. Her var det ikke nødvendig lenger. Alt hadde gått som det skulle. Nå manglet det bare at Judas skulle gå og ta livet sitt og «gå til sitt eget sted». Slik er Satan.

Gid dette kunne preges så dypt i sinnet vårt at vi aldri klarte å glemme det igjen: Når Satan vil fange og dåre et menneske, er det to ting han maler ut for det i de herligste farger. For det første syndens overmåte store *ynde*, eller den *vinningen* vi kan oppnå ved å synde. For det andre at den er helt *ufarlig*. Det er de to fargene djevelen alltid framstiller synden med i fristelsens stund.

Kunne vi bare fjerne disse to fargene med sterk lut fra det bildet av synden han maler for øynene våre, hvor skulle vi da ikke grue for å innlate oss i forhandlinger med ham! Kunne vi se hvor han har tenkt å føre oss hen, da ville selv den mektigste fristelse miste sin dårende makt.

Den farligste, mest forvirrende og mest oppslitende av alle djevelens kampmåter er likevel den som ligger i ordet *listige angrep* i den mest egentlige

betydningen, nemlig hans *forvandlingstaktikk*. Den består i at han i det skjulte og uventet slår om og tar på seg en skikkelse som er helt fremmed for hans egentlige vesen, eller angriper fra en kant som er motsatt av det en kunne vente etter de tidligere angrepene hans.

Et merkelig eksempel på dette har vi i beretningen om Jesu fristelse i ørkenen (Matt 4,1–11). Satan begynner her med den helt naturlige fristelsen som omstendighetene innbyr til og kan tenkes å støtte.

Han taler om brød til en som lenge har sultet. Og han legger fram spørsmålet om hvordan en som tilsynelatende er latt alene i ørkenen, virkelig kan være Guds Sønn. «*Er du Guds Sønn*», sier Satan, «*så si at disse steinene skal bli til brød!*» Denne fristelsen går ut på å vekke mistro og mistillit til Faderen i himmelen, og slik er den svært betegnende for djevelens vesen og hensikt.

Men se nå hvordan djevelen skifter taktikk. Hos Jesus møter han en urokkelig tillit til Faderen og en sterk fastholden ved Skriftens ord, og han forstår at han ikke oppnår noe den veien. Da slår han om.

Nå vil han friste Jesus til overmot – friste ham til å regne så blindt og bokstavelig med Skriftens ord at det ville være å «friste Gud». Han tar Jesus med seg til den hellige byen og stiller ham på templets øverste hjørne. Fordi Jesus regner så fast med Skriftens ord, vil han at han skal styrte seg ned fra denne høyden i tillit til at englene skal bære ham på hendene, så han ikke skal støte foten sin mot noen stein.

Den samme fienden skyter altså inn fristelser i sinnet som er hverandre stikk motsatt. Den ene gangen frister han til mistro, den andre til overdreven tillit til Guds forsyn. Den ene gangen til motløshet, den andre til overmot.

Åndelig talt spiller han alltid det samme farlige spillet som med den månesyke, som han lot falle snart i ilden og snart i vannet (Matt 17,15). Snart frister han oss til falsk trygghet og snart til fortvilelse, snart til synd og snart til selvrettferdighet. Og kan han ikke få oss til å regne et eller annet som åpenbart er synd, for en helt uskyldig ting, så forvirrer han i stedet samvittigheten vår, så den kaller *det* synd som ikke er synd.

Da djevelen nå ser at han ikke har utrettet noe med de to første fristelsene, skifter han taktikk enda en gang. Han forlater disse rent åndelige spørsmålene og søker å vekke lysten til verdens herlighet hos Jesus. Han forstår at det Jesus vil, er å være *en lydig tjener under Faderens vilje og velbehag*, for å frelse menneskene ved sin lydighet og sin lidelse. Derfor søker han å dra ham bort fra denne lidelsens vei – på samme måte som han senere la Peter disse ordene i munnen: «*Gud fri deg, Herre! Dette må aldri skje deg!*»

«*Og han viste ham* (antakelig i et syn) *alle verdens riker og deres herlighet*.» Også dette er betegnende for djevelen. Det er slu uttenkt og godt beregnet. Etter en tid i ørkenen, preget av lidelse og mangel, søker han å dåre sinnet ved å lokke med overflod og rikdom.

Slik skifter Satan stadig taktikk. Og det er nettopp denne skiftende taktikken som mer enn noe annet virker utmattende og forvirrende på et menneske. – –

Vi har nå ut fra apostelens ord sett hva som særlig kjennetegner fienden. Vi har også fått klart for oss hvordan vår stilling her på jorden må bli etter dette. Vi

må alltid ligge i krig. En kristen som ikke vil la seg frarøve sine dyrebare skatter, må ruste seg til en daglig kamp.

«Har han ikke partivesen og falsk lære å kjempe mot, så har han alltid en slagmark i sitt hjerte, der kampen står mot alle djevelens listige angrep. Hver dag og hver time må vi være forberedt på nye angrep, innenfra eller utenfra, for en fiende som denne kan umulig holde seg i ro. Han er Guds og sjelenes svorne fiende. Derfor søker han stadig å overliste oss for å røve fra oss – ikke penger og jordisk gods, men sjelens salighet og det evige liv.» Derfor må vi gi nøye akt på apostelens videre formaning. Han sier:

«*Ta derfor Guds fulle rustning på, så dere kan gjøre motstand på den onde dag og bli stående etter å ha overvunnet alt*» (Ef 6,13).

Ta *derfor* – altså fordi vi har en så fryktelig fiende, usynlig og mektig, listig og ond.

Ta *Guds fulle rustning på* – ikke vår egen, men *Guds*, ikke bare en enkelt del, men den *fulle*. Mindre strekker ikke til. Ordet i grunnteksten betegner den komplette rustningen som en fullt utrustet kriger bar, og som apostelen regner opp delene av i det som følger.

Den onde dag er et uttrykk som godt kan vekke frykt i sinnet vårt. Riktignok kan en si med Luther at hele dette livet er den onde dagen, sammenlignet med evighetens salige, fredfylte dag. Men Paulus mener nok noe annet her, nemlig det Jesus kaller «prøvelsens time» (Åp 3,10), eller tider da fristelsen setter inn med særlig styrke (Luk 8,13; Job 1,13–20; Sal 32,6; Matt 7,25–27).

Ikke alle dager er like her på jorden. Fristelser møter vi hver dag, men det er tider da fienden – med Guds tillatelse – liksom stormer mot oss med en eller annen særlig fristelse, eller med flere på én gang. Da står vi der og føler oss fullstendig prisgitt fienden. Det er slike tider apostelen her kaller «*den onde dag*».

Selv om du altså for øyeblikket er inne i en roligere tid, så vær ikke trygg av den grunn! *Den onde dag* kan bryte inn når som helst. Vær forberedt på at den kommer. La deg ikke formane forgjeves til å ta på deg rustningen.

Er det «med nød og neppe den rettferdige blir frelst», hvordan skal det da gå med dem som omgås Gud og hans ord på den falske måten at de overlater til *andre* å ta ordet til hjertet og leve etter det, å ruste seg til striden og være på vakt, mens de selv lever et sorgløst og makelig liv? Vil det likevel gå like godt for dem? Nei – både Guds ord og erfaringen sier noe annet.

Derfor: Ta på dere rustningen, om dere vil gjøre motstand på *den onde dag* og bli stående etter å ha overvunnet alt. Ta på dere rustningen, om dere vil ta imot seierskransen av Herrens hånd når han kommer for å gi enhver sin lønn.

I neste artikkel vil vi ut fra versene som følger, se på de enkelte delene av rustningen.

Ta på Guds fulle rustning (III)

«Stå da ombundet med sannhetens belte om livet» (Ef 6,14).

Av rustningens forskjellige deler er beltet det første apostelen nevner. Bildet er hentet fra forholdene på den tiden. Krigeren måtte spenne beltet om hoftene. Det holdt sammen den lange, foldete kjortelen man brukte den gangen, som ellers ville ha hindret ham når han løp, og det ga dessuten kroppen et visst feste og en god holdning. Ofte var stridsbeltet beslått med metallplater og ga slik også vern mot sverdhogg og piler.

Å *spenne beltet om seg* vil derfor si å *gjøre seg klar* til kamp (Luk 12,35–36; 1 Pet 1,13). Derfor er det dette som nevnes først.

Beltet vi skal spenne om oss, er sannheten, sier apostelen. For en guddommelig visdom som taler ut av dette! Vår fiendes egentlige kraft og vesen er *løgnen* – falskhet, løgn og forstillelse. Derfor skal vårt *første* våpen mot ham være *sannheten*.

Men ordet *sannhet* har to betydninger i Skriften. For det første betyr det *lærens sannhet* eller *Guds ord*. Her skulle det da bety at vi bør ruste oss med kunnskap og innsikt i Guds ord, så vi ikke lar oss rive med av alle slags fremmede lærdommer.

For det andre betyr ordet *sannhet i vårt indre*, det vil si oppriktighet og alvor, så vi i alle ting ønsker å kjenne Guds vilje for å handle etter den. Det er i denne betydningen beltet også tillegges *Kristus*. Om ham heter det: «Rettferdighet skal være beltet han har om livet, og trofasthet beltet om hans hofter» (Jes 11,5).

Fordi ordet sannhet har denne dobbelte betydningen, har bibelfortolkerne strevd mye med å avgjøre hvilken av de to Paulus har ment. Men det er nok ikke uten grunn at Guds Ånd har uttrykt seg slik at det kan tas på begge måter. Vi bør uten tvil spenne sannhetens belte om oss i begge betydningene.

Som vi har sagt før, finnes det ikke noe sterkere middel mot djevelens angrep enn å holde urokkelig fast ved *det Gud har sagt i sitt ord* – straks å kunne møte ham med et: *Det står skrevet!* Slik beltet holdt krigerens flagrende klær på plass, skal Guds ord holde våre flagrende tanker fast. Vi har sett hvordan det gikk med Eva da hun ble revet løs fra det Gud hadde sagt. Og vi har sett at selv Jesus ikke visste om noe annet våpen mot fristeren enn dette: *Det står skrevet!*

Men hva hjelper krigerens våpen hvis det ikke er livskraft igjen i lemmene hans? Da faller sverdet uvegerlig ut av hånden hans. Slik er det med oss også.

Hva hjelper ordets sannhet hvis den ikke forenes med et sant hjerte og et oppriktig sinn?

Hvert menneskes hjerte er av naturen hyklersk og falskt. «Hvert menneske er en løgner,» sier salmisten (Sal 116,11). Det er først i den nye fødsel at Guds Ånd skaper i oss det hellige alvoret som sier: Koste hva det vil, bare jeg får klarhet over hva Gud har ment og hva Gud vil. Hans vilje skal være min rettesnor.

Når jeg gjør det gode fordi hjertet driver meg og ikke fordi jeg må, da er det alvor i min gudsfrykt. Da vandrer jeg for Guds åsyn med både mitt indre og mitt ytre menneske, og blir stadig mer renset, oppriktig og sann i tanker, i ord og i hele mitt vesen.

Fordi sannheten i vårt indre er et verk av Guds Ånd, kalles han også *sannhetens* Ånd. Og det den nye fødsel har virket i oss, kalles å «være av sannheten» (Joh 18,37) og å «vandre i sannheten» (3 Joh 4).

Men alt som er virket av Gud, vil djevelen ødelegge. Han arbeider hele tiden på å føre oss tilbake til den gamle falskheten og slappheten, så vi ikke skal ta det så nøye med hva Gud har villet og ment. Derfor må vi – ved den nåden vi har fått – frykte hans snikangrep og våke nøye over at vi ikke gir rom i hjertet for noe som minner om falskhet i ånden. Merker vi det minste tegn til det, må vi rope til Gud og be ham om for enhver pris å bevare oss for det.

Dette er å stå ombundet med sannhetens belte om livet. Falskhet gjør et menneske maktesløst, sky for Gud, feigt i kampen og ustø i hele sin ferd. Oppriktighet derimot gjør djevelen maktesløs. Hos den som er av sannheten, fører hver fristelse bare til mer bønn og gudsfrykt.

Men slik Guds Ånd er den eneste som kan gi oss et sant og oppriktig sinn, er han også den eneste som kan bevare det i oss. Begynner vi å stole på oss selv i dette, vil det snart være ute med oss. Den sanne oppriktigheten kjennes på at den frykter seg selv. Derfor: «Ta ikke din Hellige Ånd fra oss!»

«Vær iført *rettferdighetens brynje*» er det neste apostelen nevner. Brynjen som krigerne bar på den tiden, gikk fra halsen ned til beltestedet. Den var laget av metallplater som delvis dekket hverandre, og ga slik fullt vern uten å hindre bevegelsene. En slik brynje, sier Paulus, skal også Kristi stridsmenn være iført – en åndelig brynje som verner det indre menneske.

Men hva skal denne åndelige brynjen bestå av? Av *rettferdighet*, sier Paulus. *Rettferdigheten* skal være vår brynje.

Nå taler Skriften om en kristens rettferdighet i to forskjellige betydninger. For det første er det *Kristi rettferdighet*, som blir tilregnet oss, og som også kalles troens rettferdighet. For det andre er det *livets rettferdighet*, som består i den nye lydigheten Ånden virker i oss – et helliget sinn og en hellig ferd. Derfor kan vi spørre: Hvilken rettferdighet taler Paulus om her – *Kristi* rettferdighet eller *livets* rettferdighet?

Ut fra 1 Tess 5,8, der Paulus bruker et par av de samme bildene som her, kunne det se ut som om han med «brynjen» mener rettferdighet i *begge* betydninger av ordet. Der sier han nemlig: «… iført *troens og kjærlighetens brynje* med håpet om frelse som hjelm.»

Men ser vi nærmere etter, finner vi at apostelen der bare ville peke på de tre viktigste fruktene av Åndens verk i oss – de samme som han knytter sammen i 1 Kor 13,13, nemlig *tro, håp og kjærlighet*. På dette stedet står «*brynjen*» for troen og kjærligheten, og «*hjelmen*» for håpet.

I vår tekst regner han derimot opp alle rustningens forskjellige deler, og her nevner han troen, som griper Kristi rettferdighet, for seg. «Grip fremfor alt *troens skjold*,» sier han. Derfor har nok *de* fortolkerne truffet apostelens mening best som i likhet med Luther lar brynjen være et bilde på *livets rettferdighet*.

Denne forståelsen støttes også av et skriftsted som Jes 59,17, der det heter om *Kristus*: «Han kledde seg i rettferdighet som en brynje, og frelsens hjelm satte han på sitt hode.» Her må «rettferdighet som en brynje» nødvendigvis bety den rettferdigheten som bor i ham og blir utøvd i en hellig vandel.

Det er klart at en kristen først må være iført Kristi rettferdighet, som blir tilregnet ham, før han kan bære den troens frukt som livets rettferdighet er. Men om troen skal vi tale senere, i en annen sammenheng.

Spørsmålet nå er dette: Hvordan kan livets rettferdighet ha en slik betydning i den åndelige striden at den rett og slett er en kristens brynje?

Det skal vi snart få se.

Djevelen går løs på de kristne med all sin makt for om mulig å slokke hver gnist av gudsfrykt og tro – alt som Gud har virket i vår sjel. Til dette bruker han først og sist synden.

Han lokker deg ved å vise deg hvor deilig og samtidig hvor fullstendig ufarlig synden er. Får han deg på den måten til bare å la det skure, så du lar noe bli en vane som du godt vet er synd mot Gud, kan han litt etter litt forherde hjertet ditt, til Åndens røst til slutt ikke rører deg i det hele tatt.

Tegnene på en slik forherdelse er at du gir synden stadig mindre vekt og får stadig mindre bruk for nåden. Samtidig blir du, jo mer du synder, stadig sterkere i din tro, mer modig, sikker og selvklok.

Helt motsatt virker djevelens fristelser og synden på dem som blir i gudsfrykten. De får stadig større skrekk og avsky for synden, stadig større lede ved seg selv og stadig større bruk for Guds nåde. Jo mer de har å kjempe med, desto mer gudfryktige blir de.

Men også for dem lurer det en fare – faren for at de skal miste den barnlige tilliten til Gud og havne i vantroens mørke og fortvilelse.

I begge tilfeller oppnås altså det ulykkelige utfallet av kampen med ett og samme middel, nemlig *synden*. Mot begge disse dødsårsakene, forherdelse og fortvilelse, hadde det derfor vært på sin plass med større årvåkenhet overfor synden og større lydhørhet for Herrens advarsler. Jo nøyere vi tar det med det Gud har sagt, selv i de minste ting, desto mer blir sinnet preget av gudsfrykt, og desto klarere blir Åndens vitnesbyrd om at vi er Guds barn.

Den faren et likegyldig liv er for vår barnlige tillit til Gud, skal vi stanse litt ved.

Vi kjenner det alle av daglig erfaring: Jo større synder samvittigheten kan dra fram, desto vanskeligere er det for oss å tro at nåden strekker til, og desto større frykt for Guds vrede kan djevelen inngi oss. Men mot fristelser av denne typen

har vi alltid Guds klare og tydelige ord til hjelp – det ordet som sier at om våre synder så var røde som blod eller mange som sandkornene ved havet, veier de likevel ikke på langt nær opp mot den soningen for synd som har skjedd i Jesus Kristus.

Nesten håpløst tung blir fristelsen derimot når det ser ut som om selve ordet vitner mot oss. Det skjer når vi en tid ikke har tatt det så nøye med livet vårt, og det ser ut som om troen ikke har vist seg i praksis på noen særlig måte. Da kan vi bli urolige over spørsmålet om *vår tro er ekte*, og hvilke *beviser* vi har for det. Hver den som har opplevd dette, vet hvor forferdelig djevelen da kan anfekte et menneske.

Det er nok sant, sier han, at Kristi fullbrakte verk strekker til for alle menneskers synder. Men derfor blir likevel ikke alle mennesker salige. Og om *du* skal bli salig, kommer jo til syvende og sist an på om din tro er av det rette slaget. Med en død tro kommer ingen til himmelen.

Hvordan vil du nå bevise at din tro er en levende tro? Tro uten gjerninger er død. Hvert tre som ikke bærer god frukt, blir hogd ned og kastet på ilden. Hvor er de gjerningene og den gode frukten i *ditt* liv som beviser at din tro er ekte og sann?

Men hvordan skal et kristent liv bli et vern mot et slikt angrep? Og skal vi leve et kristent liv for å kunne bevise vår tro? Er det ikke allerede noe falskt i en slik beveggrunn?

Dette siste må vi se litt nærmere på. De som gjør gode gjerninger bare for å bevise at troen deres er ekte, bedrar seg selv. Beveggrunnen til gjerningene må være selve troen, nåden og kjærligheten til Gud og hans vilje. Bare de fruktene som virkelig vokser på treet, kan vise hva slags tre det er. Mennesker som ikke står i et virkelig levende fellesskap med Gud, men gjør gode gjerninger bare for å *vise* at de er kristne, henger kunstige frukter på et tre som ikke bærer frukt av seg selv.

Vi taler altså her bare om en livets rettferdighet som følger av troen. Vi taler her bare om *Åndens frukt*.

Men nå sier Jesus om de grenene på ham som bærer frukt, at vingårdsmannen «renser» dem, «for at de skal bære *mer frukt*» (Joh 15,2). Denne rensingen – ved indre eller ytre tukt – kan gi mer frukt, selv om frukten egentlig kommer av saften fra stammen. På samme måte kan en kristens alvorlige strev, hans årvåkenhet og bønn, bidra til at de gode fruktene blir flere. Derfor oppfordrer Jesus og apostlene stadig til å våke og be og kjempe, og til å «gi akt på hverandre, så vi oppgløder hverandre til kjærlighet og gode gjerninger» (Hebr 10,24).

Når Åndens frukter slik blir flere og vokser, blir de også mer synlige, både for oss selv og for andre. Det vil fremdeles komme tider med indre mørke, da vi ikke kan se annet enn synd og utroskap hos oss selv. Men i lysere tider vil vi likevel alltid kunne skjelne noe av det Gud har virket i oss, og si med Paulus: «Av Guds nåde er jeg det jeg er, og hans nåde mot meg har ikke vært forgjeves» (1 Kor 15,10).

Vi har nå sett hva det betyr i kampen å være iført «rettferdighetens brynje». Brynjen verner mot de dødelige hoggene som rettes mot selve hjertet når vi har

tatt lett på kristenlivet vårt, og djevelen ut fra *det* vil bevise at vi ikke har del i Kristus.

Og vi har sett at livets rettferdighet bare har betydning som bevis på at troen er ekte og sann. Gjelder det vår uverdighet for Gud og lovens anklage i samvittigheten, trengs det intet mindre enn en *fullkommen* rettferdighet – *hans* rettferdighet, han som Gud har «gjort til synd for oss, for at vi i ham skal bli rettferdige for Gud» (2 Kor 5,21).

Endelig er en ulastelig vandel også en brynje i kampen for Kristi ord og Kristi sak overfor mennesker som står fiendtlig mot dette. Tenk hvor forlegen og motløs, ja, helt stum du ville stå overfor dem hvis de kunne slå deg på munnen med ditt eget dårlige liv! Ingenting styrker verden så mye i dens ubotferdighet og forakt for sannheten som når en som forsvarer sannheten, på et eller annet punkt lever i strid med det han bekjenner.

Og omvendt: Ingenting er bedre egnet til å overbevise mennesker om sannheten enn når de som ivrer mest for troens og den ufortjente nådens vei i motsetning til gjerningenes, selv er de første til å vise kjærlighet og gjøre gode gjerninger, og ellers lever et liv som alle må respektere. «De troendes *ord* er som spikere,» har noen sagt, «men deres *gjerninger* er som hammerslagene på dem.»

Det neste teksten oppfordrer til, er dette:

«Ha som sko på føttene villighet til å forkynne fredens evangelium.»

Hver av Kristi stridsmenn er kalt til også å arbeide for det som ligger hans Herre særlig på hjertet: at Kristi evangelium må bli spredt på jorden. «Den som ikke er med meg, er mot meg, og den som ikke samler med meg, han sprer,» sier Jesus (Matt 12,30). Og apostelen Peter skriver – ikke til prester, men til kristne i sin alminnelighet: Dere skal «forkynne hans storhet, han som kalte dere fra mørket til sitt underfulle lys» (1 Pet 2,9).

Men vitner du nidkjært og trofast om din Frelser, utsetter du deg for mye ubehag og mye strev. Du får hele djevelens rike mot deg – i ditt indre et utall av hans brennende piler, og utenfra fiendskapet fra verden, hans trofaste tjenerinne. Det blir som å trenge seg fram gjennom et tornekratt, fullt av stikkende torner, skarpe steiner og giftig kryp. Sko på føttene kan du derfor ikke være foruten.

Kanskje dyrker du bare din Gud i stillhet, vokter deg for synden og legger vinn på det gode, men har ingen hellig iver for Kristi ære og menneskers frelse, og tier derfor med den talen som for verden er en dårskap: *evangeliet om den korsfestede*. Da får du være i fred. Men går du ut til mennesker med evangeliet om *ufortjent nåde*, må du være forberedt på «korsets anstøt» (Gal 5,11). Dette evangeliet er i seg selv en dom over alt som riktignok er fromt og vakkert, men ikke springer ut av en levende tro.

Alt som er hellig og fromt i egne øyne, vil knurre, bli forferdet og forbitret, kalle det en løs og farlig lære og mene at det gjør en god gjerning når det «lyver allslags ondt» på deg – men dette rammer deg «for Kristi skyld».

Evangeliet du forkynner, vil bli utlagt slik at du skal ha frihet til å synde. Evangeliet – og dermed du selv – vil få skylden for hver skrøpelighet blant de

troende. På alt dette må du være forberedt. Det er den samme lønnen som Kristus og Paulus og alle trofaste forkynnere av evangeliet har fått for sitt arbeid.

Ja, motstanden vil komme selv fra religiøse mennesker. Det var de skriftlærde og fariseerne som særlig talte ondt om Jesus. Også *din* ferd vil slike mennesker vokte på, drevet av et uutgrunnelig, dypt rotfestet fiendskap som har sitt opphav i slangens fiendskap mot «kvinnens ætt».

Og finner en av dem bare det minste å laste deg for, vil han straks tyde det på verste måte. «Sammen med sine likesinnede hekler han de helliges svakheter, laster og håner dem, taler nedsettende om dem og fordømmer dem på det forferdeligste,» sier Prætorius. «Og når en from kristen får vite dette, volder det ham ubeskrivelig pine. Hjertet hans smelter som voks, så han ofte glemmer å spise sitt brød.»

Og vi sier det igjen: Alt dette vil først og fremst ramme deg fordi det er *evangeliet* du forkynner. Riktignok kan man også bli forfulgt når man for alvor går i rette med menneskers yndlingssynder (Matt 14,3–4), eller av misunnelse (Matt 27,18). Men loven vet de fleste likevel å verdsette og har en viss forståelse for, fordi den gir gjenklang i menneskers samvittighet. Evangeliet derimot er en dårskap for all fornuft. Bare noen få fattige syndere har sin glede i det.

Det fariseerne tok anstøt av hos Jesus, var ikke hans hellige nidkjærhet. Den manglet det tvert imot ganske mye på, mente de. Det var hans nåde mot syndere de knurret over.

Slik var det med Paulus også. De kunne ikke finne noen urett å bebreide ham for, men, sa de, «han opphever loven ved troen» (jf. Rom 3,31). Ja, det gikk så langt, forteller han selv, at noen sa at læren hans gikk ut på dette: «La oss gjøre det onde for at det gode kan komme av det» (Rom 3,8).

Hvem ønsker vel å bli hånet hele tiden og ha alle til fiender? Hvem vil ikke heller leve i fred og forståelse med andre mennesker og nyte alminnelig aktelse blant dem? Men vil du være en venn og disippel av Jesus, som oppriktig vil vandre med ham gjennom livet, så vær forberedt på at det vil gå deg slik det er beskrevet her.

«Ha som sko på føttene villighet til å forkynne fredens evangelium.» Nå har vi forstått hvor viktig en del av rustningen dette er. Krigeren må ha føttene beskyttet når han skal rykke fram i ulendt terreng. Slik må også vi være godt rustet mot alle de bitre erfaringene og fristelsene til utålmodighet som vil hope seg opp på veien vår, om vi nidkjært og helhjertet går inn for evangeliets sak.

Den *villigheten* det tales om, består i en indre, hjertelig lyst og kjærlighet, og den blir vakt nettopp av fredens evangelium. Dette kan modne kristne bekrefte av erfaring. Ingen formaninger, oppfordringer, tilskyndelser eller trøstegrunner har makt til å vekke fram en levende forkynnelse av evangeliet hvis vi ikke selv først har fått liv og varme og det villige sinnet ved det samme evangeliet.

Så lenge hjertet ennå er kaldt og dødt, finner man alltid en unnskyldning for at man tier i åndelige ting. Eller man fatter det ene gode forsettet etter det andre, men får aldri gjort noe av dem, så sant man ikke blir tvunget til det av et ytre kall.

Men når Herren har forsikret meg om sin nåde og godhet og slik gledet og varmet hjertet mitt, da er det en indre drift i meg som gjør at jeg ikke kan tie. Da går det meg slik David uttrykker det: «Dine buds vei vil jeg løpe. For du frir mitt hjerte fra angst» (Sal 119,32).

Det vi her må væpne oss med, er et sinn som er innstilt på og villig til å lide med Kristus. «Da nå Kristus har lidd i kjødet, så må også dere væpne dere med den samme tanken,» sier Peter (1 Pet 4,1). Har vi ikke et slikt sinn, vil det gå med oss som det har gått med så mange i denne striden: I begynnelsen gikk de frimodig og ivrig fram, men da kampen for alvor ble hard, bøyde de plutselig av for å slippe den lidelsen det ellers ville koste.

I en slik strid er slike stridsmenn til liten nytte. Den som i kampen vil stå på den korsfestedes og foraktedes side, må, som Luther sier, «vente seg all slags motstand: onde renker, vold og forakt, utakk, skam og hån, enda han selv bare gjør godt mot alle». Derfor trenger vi et sinn som med tålmodighet kan bære selv det bitreste og mest ufortjente som måtte ramme oss.

Men da må du kjenne Gud som din kjære, forsonte Far og vite at han i alle ting vil sørge for deg og våke over alt som skjer med deg, så ikke et hår på hodet ditt skal gå tapt uten at han er med i det.

Mange bekjenner nok dette med munnen, men få tror det for alvor. Vi burde dessuten ta helt annerledes til hjertet enn vi gjør, disse gamle, kjente ordene av vår Herre: «Salige er dere når de spotter og forfølger dere og lyver allslags ondt på dere for min skyld. Gled og fryd dere, for stor er den lønn dere har i himmelen. For slik forfulgte de profetene før dere» (Matt 5,11–12).

Skal også vi uverdige da få den æren profetene fikk, og få del i den lønnen profetene fikk!

Videre heter det:

«Grip fremfor alt troens skjold, som dere kan slokke alle den ondes brennende piler med.»

Her nevnes den *fjerde* av rustningens deler. Og dette troens skjold betyr så mye at uten *det* ville alle de andre delene av rustningen være til ingen nytte.

Skjoldet, som hørte med til utstyret for krigerne i gammel tid, ble båret på venstre hånd og arm. Bak skjoldet kunne krigeren dekke seg helt, og var da beskyttet mot piler og kastespyd.

Slik er det med troens skjold også. Troen regner bare med Gud og hans ord, og mot alle djevelens anfektelser stiller den opp Guds egen Sønn som dekning og vern. Den er et skjold som verner oss helt og fullt, hvor mange og store synder og feil det så enn henger ved oss.

Troens skjold er nødvendigere å ha enn noen annen del av rustningen. Hvor alvorlig og oppriktig en kristen du enn er ved Guds nåde, vil det alltid være forhold der ikke noe annet enn dette strekker til.

Ta et eksempel: Hvor fast du enn har spent sannhetens belte om livet, vil du ofte bli helt forferdet over den falskheten du synes å finne hos deg selv – om ikke annet, så i at du ikke er ivrig nok i det gode du gjør, og ikke helhjertet nok i kampen mot det onde. Det er typisk, i hvert fall for den oppriktige, å kalle dette falskhet. Og så spør du: Skal også falskheten dekkes av syndenes forlatelse?

Se her hvor du havner hvis du ikke med alt som er i deg, søker dekning bak troens skjold. Djevelen kan gjennombore selv sannhetens belte med sine brennende piler, bare fordi du på ett eneste punkt vil stå rettferdig i deg selv.

På samme måte kan han også gjennombore rettferdighetens brynje. For når – om vi får spørre – har du levd så fullkomment at djevelen ikke kan finne en brist og bruke den til å bevise at din tro er falsk, at den er en *død* tro? Han forstår så godt å dra syndene dine fram og dekke over det Gud har virket i deg, at du må bli forferdet og fortvile, hvis du ikke straks slutter å regne med din egen fromhet og dekker deg bak Kristus som din eneste rettferdighet og trøst.

Det samme gjelder «sko på føttene». Når var vel din villighet til å forkynne fredens evangelium så oppriktig at du ikke behøvde å frykte for å bli truffet av en av Satans brennende piler?

At du for eksempel har spart deg selv altfor mye. At du ofte tidde der du burde ha talt. At du heller har sittet i lag med gode venner når du i stedet burde ha gått ut til de uvitende og ugudelige med frelsens budskap. Ja, at hensynet til din egen bekvemmelighet har betydd mer for deg enn tanken på menneskers evige skjebne. Å, Herre, forbarm deg! «Gå ikke i rette med meg, din tjener! For ingen som lever, er rettferdig for ditt åsyn» (Sal 143,2).

Det er med god grunn apostelen sier: «Grip *fremfor alt* troens skjold.» For i tillegg til at bevisstheten om virkelig synd og utroskap kan skremme oss dypt, er vi utsatt for Satans pinefulle og lammende innskytelser – det Paulus her kaller «den ondes brennende piler».

De som har erfart noe av dette, vet hvor treffende dette bildet er. Med øvet og sikker hånd sender Satan sine brennende piler mot hjertet vårt. Det kan være fristelser av verste slag, som setter oss i en pinefull, feberaktig tilstand av lidenskaper og begjær. Det kan være onde, opprørske tanker mot Gud, eller gnagende tvil som vi ikke kan bli fri fra med all vår bønn og alt vårt strev.

Og endelig kan det være en så brennende følelse av Guds vrede nettopp over disse syndene, at vi glemmer alt evangeliet har av trøst, og bare har tanke for lovens dom.

Når djevelen slik går løs på ditt hjerte og din samvittighet og vil gjøre alt til synd, da gjelder det at du har et sterkt og godt skjold å dekke deg bak, og svarer ham slik: Er jeg en synder, og er det mangler og brist i livet mitt, så kjenner jeg en som er hellig og ren, en som Faderen har gitt meg, for at hans hellighet og rettferdighet skal være min. Ham får du nok la være å rette noen anklage mot. Dette holder jeg fast ved.

Med mitt liv og min vandel får det være som det kan. Jeg vil gjerne, så godt jeg kan, gjøre det som er rett, og det jeg skylder min neste. Men kommer *jeg* til kort – og det vil jeg uvegerlig gjøre – da strekker *Kristus* til. På dette stoler jeg. Det er mitt skjold, og det skal nok holde stand mot all helvetes makt.

Med et slikt skjold, sier Paulus, skal vi kunne slokke alle den ondes brennende piler. Det er ikke troen i seg selv, som en dyd hos oss, som verner oss. Det er det troen holder seg til, *Kristus*. Med sin lydighet og sin blodige død for oss er han det skjoldet som alle Satans brennende piler preller av mot.

«Den som vil bestå for Guds dom,» sier Luther, «for ham er det ikke nok å si: Jeg tror og har nådens verk i hjertet. For ingenting av det som er i ham selv, kan verne og skjerme ham. Men han skal sette Kristi rettferdighet opp mot denne dommen og la det bli en sak mellom *den* og Guds dom. For denne Kristi rettferdighet kan med ære bestå for Gud i all evighet, som også Sal 111 sier: ‹*Hans rettferdighet står fast til evig tid.*› Under denne rettferdigheten skjuler han seg og tror fullt og fast at den skal skjerme og verne ham, og det skjer også. Ved denne troen blir han vernet og skjermet, ikke for sin egen skyld, heller ikke for troens egen skyld, men for Kristi rettferdighets skyld, som han skjuler seg under. Den tro som ikke gjør dette, er ingen rett tro.»

«*Den som sitter i Den Høyestes ly, som bor i Den Allmektiges skygge, han sier til Herren: Min tilflukt og min borg, min Gud som jeg setter min lit til! … Med sine vingefjær dekker han deg, og under hans vinger finner du ly. Hans trofasthet er skjold og vern. … Om tusen faller ved din side og ti tusen ved din høyre hånd – til deg skal det ikke nå*» (Sal 91,1–2.4.7).

Så godt skjermet er du bak dette skjoldet. Lov og pris, takk og ære være Gud og Lammet, som ble slaktet og med sitt blod har kjøpt oss til Gud!

Gud hjelpe oss da til i all vår ferd å løfte troens skjold, så vi med det kan slokke alle den ondes brennende piler!

Den *femte* delen av rustningen vår kalles «*frelsens hjelm*». Hva som menes med «frelsens hjelm», ser vi av parallellstedet i 1 Tess 5,8, der det står: «La oss stå iført … *håpet om frelse* som hjelm!» Det er altså *frelseshåpet*, et fast og levende håp om den evige salighet i himmelen, som er hjelmen vår.

Hjelmen som krigerne bar i gamle dager, var av metall. Den ga godt vern for en svært viktig del av kroppen. Ett eneste sverdhugg mot hodet kunne ellers føre til døden eller gjøre krigeren ute av stand til å kjempe videre.

Like viktig er hjelmen i åndelig forstand. Ta bort frelseshåpet, og all åndelig kraft er borte. Guds ord har mistet sin vekt og betydning. Mennesket regner bare med «det synlige», og mangler da både kraft til å tjene og kraft til å lide.

Hjelmen på krigerens hode gjorde at han kunne slå seg gjennom kampen dobbelt dristig og uten frykt. Slik virker også et fast og levende frelseshåp: Vi fester oss ikke så mye ved det som kan møte oss på veien gjennom livet, men legger ganske enkelt vekt på å være til behag for Gud. For vi vet at når striden en gang er slutt, venter det oss så herlige ting at all lidelse er som ingenting å regne mot det.

Men skal frelseshåpet bli en slik hjelm for oss, kreves det mer enn vakre tanker og ord. Det kreves sann og virkelig tro. Så lenge solen skinner og alt er lyst og vakkert på veien, er det lett å tale og synge, også om himmelens salighet – men da trenger vi minst av alt den trøsten som ligger i det. Vær forberedt på at andre tider vil komme: onde og mørke dager, da hele verden blir for trang for deg og all lykke i livet ditt er tapt.

Undersøk derfor nøye om vi har noen virkelig, sikker grunn for håpet vårt, og be Gud om hans Hellige Ånd, så håpet kan bli ett med ditt innerste vesen og bestemme hele livet ditt. Et fast og sikkert frelseshåp skal i din sjel være grunn-

laget for den rette livsvisdom under alle livets skiftende kår, en dyp og urokkelig trøst i all smerte og sorg, en guddommelig fred og kraft i all livets strid.

Men dette er ikke et emne for hvem som helst. Det må nødvendigvis smake som lunkent vann for dem som vil ha sitt gode her mens de lever – dem som svært treffende kalles «denne verdens barn».

Himmelen, sa du? Himmelen? Nei, si oss noe om livskraft og lykke her! Si oss noe om mat og klær, ære og fornøyelser. Himmelen kan være god nok når den tid kommer. Vi har ingen bruk for den nå.

Men også blant dem som virkelig lever med Gud og har begynt å søke det som er der oppe, er det mange som ennå ikke har forutsetninger for å fatte hvilken kraft og verdi frelseshåpet har. Det er de som ennå ikke har følt seg sviktet av livet på jorden, men legger alle slags vakre planer for framtiden og har store forhåpninger til den.

Men vær forberedt på at det kommer andre tider hvis du skal modnes for himmelen. Det kommer tider da du i hele Den hellige skrift ikke finner kjærere ord enn de som taler om å få gå salig herfra. Så sant du «hører Kristus Jesus til», skal ditt gamle menneske med dets lidenskaper og lyster være korsfestet (Gal 5,24). Og hvilken glede kan vel *den* regne med som er hengt på et kors? I høyden en kort lindring og hvile, som snart igjen blir avløst av angst og smerte, tårer og klage på ny.

Jo lenger vi lever som kristne, desto mer må vi gi Paulus rett når han sier: «*Har vi bare i dette livet satt vårt håp til Kristus, da er vi de ynkverdigste av alle mennesker*» (1 Kor 15,19).

Og desto mer må vi sanne det Skriften sier om livet vårt her: «*Dets stolthet er strev og tomhet*» (Sal 90,10). Og: «*Stor uro er skapt for hvert menneske, og et tungt åk ligger på Adams barn fra den dag de kommer ut av sin mors liv, til den dag de vender tilbake til alles mor. Med tankene følger hjertets frykt, og det som volder dem bekymring, er dødens dag*» (Sir 40,1–3).

Det vil styrke ditt salighetshåp mektig om du gjør det klart for deg at menneskets evige lengsel, dets lyst etter lykke, aldri kan bli tilfredsstilt her på jorden – at hele livet egentlig bare er et stort bedrag. Den rikeste og lykkeligste kongen i Israel hadde gjennom et langt liv søkt lykken i alt denne jorden har å by på. Til slutt stod han igjen med den nedslående erfaringen at alt var tomhet, alt var bedrag.

Jorden har ikke det som kan mette den udødelige sjel. Den som får mest av dens glede og lykke, får alltid ved siden av et hjerte som ikke er i stand til å nyte det gode han har. Og til dette kommer den ubehagelige bevisstheten om at det snart er slutt med det hele. «Alt *er tomhet*,» sier Forkynneren. «Alt *det som ble gjort under solen, var tomhet og jag etter vind*» (Fork 1,2.14).

Det er underlig å høre Salomo, den rike og mektige kongen, fortelle hva han endte med. Han har flittig søkt lykken i alt som fantes på jorden, men er gang på gang blitt skuffet av lykkens bedrag.

Han sier: «Jeg talte med meg selv i mitt indre og sa: Se, jeg er blitt større og rikere i visdom enn alle som har hersket over Jerusalem før meg. Mitt hjerte har skuet stor visdom og kunnskap. Jeg vendte mitt hjerte til å kjenne visdommen

… Da så jeg at visdommen har samme fortrinn fremfor dårskapen som lyset har fremfor mørket. Den vise har øyne i hodet, men dåren vandrer i mørket … Jeg sa: Jeg vil vinne visdom. Men jeg skjønte at også dette var jag etter vind. For med stor visdom følger stor gremmelse. Den som øker kunnskap, øker smerte.

«Jeg sa til mitt hjerte: Vel, jeg vil prøve deg med glede! Nyt det som godt er! – Men se, også det var tomhet. Til latteren sa jeg: Du er gal! Og til gleden: Hva gagn gjør du? Jeg tenkte i mitt indre på å la legemet forfriske seg med vin, mens jeg likevel lot hjertet lede meg med visdom – jeg tenkte på å holde fast på dårskap til jeg fikk se hva som var godt for menneskenes barn å gjøre under himmelen alle deres levedager. Jeg utførte store arbeider. Jeg bygde meg hus, jeg plantet meg vingårder, jeg gjorde meg hager og parker og plantet i dem alle slags frukttrær, jeg gjorde meg vanndammer til å vanne en skog av voksende trær. Jeg kjøpte meg treller og trellkvinner. Jeg hadde tjenestefolk som var født i mitt hus. Jeg fikk meg også stor buskap, både stort og smått, mer enn alle som hadde vært før meg i Jerusalem. Jeg samlet meg også sølv og gull og kostbare skatter som kom fra fremmede konger og land. Jeg fikk meg sangere og sangerinner og det som er menneskenes lyst: en hustru og flere. Alt øynene mine hadde lyst til, lot jeg dem få. Jeg nektet ikke mitt hjerte noen glede. Hjertet hadde glede av alt mitt strev, dette var det jeg hadde igjen for alt mitt strev.

«Men når jeg så på alt det som mine hender hadde gjort, og på den plage det hadde kostet meg, da så jeg at *alt sammen var tomhet og jag etter vind. Det er ikke noen vinning å nå under solen*. Da sa jeg i mitt hjerte: Slik som det går dåren, slik vil det også gå meg. Hva skal da all min visdom tjene til? Og jeg sa i mitt hjerte: Også dette er tomhet. Da fikk jeg avsky for livet. Det var ondt i mine øyne, alt det som skjer under solen. *For alt sammen er tomhet og jag etter vind.* Hva har mennesket igjen for all sin plage og for sitt hjertes streben, som han har gjort seg umak med under solen? Alle hans dager er jo fulle av smerte, og alt hans strev er bare gremmelse. Selv om natten har hans hjerte ikke ro. Hva vinning har den som arbeider, av det strevet han har med det? Jeg forstod at alt det Gud gjør, det varer evig. Ingen kan legge noe til, og ingen kan ta noe fra. *Slik har Gud gjort for at vi skal frykte ham*» (Fork 1–3).

I disse siste ordene ligger hovedlærdommen som det hele munner ut i: «*Slik har Gud gjort for at vi skal frykte ham*.» Det er Gud som sørger for at vi ikke skal finne lykken vår her. Og det gjør han for at vi skal bli nødt til å søke den i ham. Dette er den viktigste grunnen til at ingen – i det minste ingen som skal modnes for himmelen – kan finne den gleden han ønsker seg, på jorden. Dessuten er menneskehjertet slik at jo mer et menneske får av det han ønsker seg, desto større blir lysten etter enda mer.

Av dette følger at de som får mest av det hjertet begjærer, også blir de mest utakknemlige, misfornøyde og krevende. De som får mindre av jordisk lykke, er derfor faktisk de lykkeligste. Men tusen ganger lykkeligere er *de* som har søkt det evige gode og har «frelseshåpet» igjen når alt her er forbi.

For den som ser alt han har hatt sin glede i her, forsvinne, og vet at det ikke er noe godt mer i vente for ham, vil det en gang bli en navnløs kval.

Hvor lykkelige er derimot ikke de som er tatt ut av verden og nå søker det evige! Om du så var den ulykkeligste på denne jord, du som har himmelen som mål, er du likevel den lykkeligste av alle. Om du var den fattigste, er du likevel den rikeste. Om du var foraktet og forlatt av alle, står du likevel uendelig høyt i rang, du som er Guds og englenes yndling.

For snart er det slutt med dette livet, og da skal det vise seg at bare én ting var lykke: å stå i forening med Gud. Vend derfor blikket ditt bare mot evighetens salige mål. Snart, snart kommer han som skal komme. Kristus, Herren, skal åpenbares, og vi skal se ham som han er (1 Joh 3,2). Da er troens vandring slutt, da er alle gåter løst. Og da skal alle Guds dyrebare løfter om «den sabbatshvile som står tilbake for Guds folk», bli oppfylt (Hebr 4,9).

Hva er ellers mennesket bestemt til? «*Gud skapte mennesket til uforgjengelighet*,» står det i Visdommens bok (Visd 2,23). Og alt han skapte på jorden, skapte han for menneskets skyld. Av dette burde vi forstå hvor stor plass vi har i Guds hjerte og tanker. Allerede Guds *alminnelige* kjærlighet gjør meg viss på at han vil gi sine barn, sine venner, en evig salighet hisset. Om Gud ikke holdt sine løfter og gav oss det evige liv når vi har trodd på det og lengtet etter det, så var han ikke Gud, den evige trofasthet og kjærlighet.

Vi som er onde, har likevel så mye kjærlighet at vi, om vi var allmektige, ville sørge for evige himler fylt av usigelig salighet for dem vi har kjær. Bare det kommer en revne i vantroens mørke skydekke, er det ingenting jeg er så overbevist om som dette: I evighet vil Gud glede sitt hjerte, som brenner av kjærlighet, med å la sine barn og venner nyte salighetens sødme. Han er så lykkelig at han kan skape alt han vil – skape en salighet like overstrømmende rik som de veldige havene han har skapt.

Herre, åpne du våre øyne! Da skulle vi ikke trenge så mange ord om hvor visst vårt salige frelseshåp er. Vi ser jo allerede himmelriket bli til her nede.

Eller hva betyr alt det åndelige Gud har gjort på jorden? Hvorfor skulle han gi oss sitt hellige ord og la sin enbårne Sønn lide og dø, om ikke for vår evige salighets skyld? Kristi soningsdød trengte vi ikke for å kunne spise og drikke, kle oss, bygge og bo – og til slutt bli til støv. Gud gav oss ikke sin Sønn som et blodig offer bare for å skaffe oss noe timelig godt.

Da han ved tidenes begynnelse skilte ut den sjuende dagen fra de andre som hviledag og helligdag, da han gav oss sitt ord og sine hellige sakramenter, da han sendte oss sin Hellige Ånd, som grunnlegger et åndelig rike på jorden i menneskenes hjerter, så sier det oss at det finnes et *åndelig* rike her, som peker fram mot og varsler om et *evig*.

Gled deg derfor, du som er borger i dette riket – eller i hvert fall ønsker å bli det. Du går mot en verden av usigelig salighet. Jesus har sagt at han på den ytterste dag vil si til dem ved sin høyre side: «*Kom hit, dere som er velsignet av min Far! Arv det riket som er beredt for dere fra verdens grunnvoll ble lagt*» (Matt 25,34). «*Da skal de rettferdige skinne som solen i sin Fars rike*,» sier han et annet sted (Matt 13,43), og legger til: «*Den som har ører, han høre!*»

Jesus har sagt det – er ikke *det* sikkerhet nok? Eller skulle han kunne svikte sitt ord? Stemmer det kanskje ikke når han sier: «Den som seirer, ham vil jeg gi

å ete av livets tre, som er i Guds Paradis!» «Den som seirer, skal på samme vis bli kledd i hvite klær … og jeg vil kjennes ved hans navn for min Far og for hans engler.» «Den som seirer, ham vil jeg gjøre til en støtte i min Guds tempel, og han skal aldri mer gå ut derfra. Og jeg vil skrive på ham min Guds navn, og navnet på min Guds by – det nye Jerusalem … – og mitt eget navn, det nye» (Åp 2,7; 3,5.12). Og: «Vær tro inntil døden, så vil jeg gi deg livets krone» (Åp 2,10).

Disse dyrebare ordene fra Jesus må vel også være guddommelig sannhet. Alt de lover, må vel før eller senere skje. Eller er det mulig at Gud skulle kunne lyve? Skal det ikke en gang bli virkelighet, det synet Gud lot Johannes se: «En stor skare som ingen kunne telle, av alle folkeslag og stammer og folk og tungemål. De stod for tronen og for Lammet, kledd i lange, hvite kapper, og med palmegreiner i sine hender» (Åp 7,9)?

Og disse som er kledd i de lange, hvite kappene, «er de som kommer ut av den store trengsel, og de har vasket sine kapper og gjort dem hvite i Lammets blod. Derfor er de for Guds trone og tjener ham dag og natt i hans tempel, og han som sitter på tronen, skal reise sin bolig over dem. De skal ikke hungre mer, heller ikke tørste mer. Solen skal ikke falle på dem, eller noen hete. For Lammet, som er midt for tronen, skal vokte dem og føre dem til livets vannkilder. Og Gud skal tørke bort hver tåre fra deres øyne» (Åp 7,14–17).

Skal ikke dette en gang gå i oppfyllelse? Gud forbarme seg over det forferdelige vantroens mørke som fyller sinnet vårt! Alt dette skal gå i oppfyllelse, så sant som Gud ikke kan lyve. Himmel og jord skal forgå, men hans ord skal slett ikke forgå.

Og videre står det:

«Gud selv skal være hos dem … Han skal tørke bort hver tåre fra deres øyne. Og døden skal ikke være mer, og ikke sorg, og ikke skrik, og ikke pine skal være mer. For de første ting er veket bort» (Åp 21,3–4).

De første ting er veket bort. Jeg skal aldri mer gråte og engste meg, aldri mer lide under syndens makt i hjertet mitt, under djevelens fristelser og anfektelser eller verdens løgn og ondskap, hån og forakt. Tenk hva dette vil si: Jeg skal aldri mer lide under syndige tanker og syndig lyst, men alltid være hellig og ren og fri. Jeg skal ha et hjerte som av natur elsker Gud – et hjerte som ikke kjenner noen større salighet enn å nyte det salige og underfulle jeg ser omkring meg.

For en salig tid, når synden ikke lenger henger ved oss! Når vi ikke lenger skal kjempe mot vårt opprørske hjerte, som her i tiden stadig vil føre oss bort fra Gud! Når vi aldri mer skal snuble på veien, aldri mer bedrøve Guds Ånd! Når aldri mer et syndig ord eller en syndig handling skal krenke samvittigheten vår, ingen fristelse plage oss mer og ingen tvil om Guds kjærlighet lenger finne rom i hjertet vårt!

Alt dette hører til *de første ting*, til livet på jorden. Nå skal det byttes ut med lovsang til Herren.

Og likevel er dette bare «talt som et barn» (1 Kor 13,11). Hittil har vi bare talt om *det onde* vi skal bli fri for. Det kjenner vi av erfaring. Men hvem kan tale rett om *det gode* vi skal få? Det er jo «*det som intet øye har sett og intet øre hørt, og det som ikke kom opp i noe menneskes hjerte*» (1 Kor 2,9).

Men tenk bare på dette ene: Hva kan ikke den allmektige Gud gjøre når han for alvor vil glede sine barn som nå er kommet hjem! Han kan skape usigelig lykke og salighet. Om det var nødvendig, kunne han gjøre det slik at hjertene våre av seg selv ble fylt av usigelig glede og fryd.

Hvor ofte har vi ikke erfart at glede og sorg bare beror på hvilken stemning vi er i? Et glad hjerte fryder seg også når det ikke er noen særlig grunn til det. Hva blir det da ikke når for det første de ytre forholdene er de saligste og herligste, og for det andre hjertet er så glad og friskt, ja, så mettet av fryd som den allmektige Skaperen kan gjøre det?

Å Gud, jag vantroens tette mørke på flukt fra hjertene våre! Vi har jo usigelige ting i vente, så sant som du selv har sagt det.

Måtte vi nå, slik Paulus oppfordrer til, ta imot og alltid bære «*frelsens hjelm*». Om du virkelig trodde og tok med i beregningen hva Gud har lovet oss hisset, ville ikke det væpne hjertet ditt med en fred og en kraft uten like i hver strid og prøvelse her? Om du en eneste time kunne smake og se hva himmelens salighet er, ville du gjerne leve et martyrliv i tusen år for til slutt å nå fram til en slik salighets sødme.

Den *sjette* og siste delen av rustningen vår er *sverdet*: «*Ta … Åndens sverd, som er Guds ord*» (Ef 6,17).

Om dette kan vi fatte oss i korthet. Vi har allerede sett hvordan Jesus, da han ble fristet av Satan, bare med et «*Det står skrevet*» rammet fienden så eftertrykkelig at han tapte hver gang og til slutt måtte flykte.

Flere andre steder i Skriften kalles Guds ord et *sverd – et tveegget sverd*, som det heter så malende i Åp 1,16: «*Av munnen hans gikk det ut et tveegget, skarpt sverd.*» Det er et svært treffende bilde. Slik sverdet er laget av et sterkt og hardt materiale, er også Guds ord det mest faste og uforanderlige som finnes. Himmel og jord skal forgå, men ikke den minste bokstav eller en eneste tøddel av Guds ord skal forgå. Det vil si: Det Gud har sagt, skal bli oppfylt til punkt og prikke.

Og slik sverdet er skarpt og trenger dypt inn der det rammer, er også Guds ord «levende og virksomt og skarpere enn noe tveegget sverd. Det trenger igjennom helt til det kløver sjel og ånd, ledd og marg, og dømmer hjertets tanker og råd» (Hebr 4,12).

«*Åndens* sverd» kalte apostelen det. Det er ikke bare fordi ordet er det middelet Ånden meddeler seg til oss gjennom, men særlig fordi det er det eneste våpenet som duger i en åndelig kamp. «*For våre våpen er ikke kjødelige, men de er mektige for Gud til å bryte ned festningsverker,*» sier Paulus i 2 Kor 10,4.

Dette kan også lære oss ikke å bruke våre egne tanker og ord som våpen mot Satan. Mot *hans* angrep utretter de ingenting. Men det finnes ikke noe våpen så virkningsfullt som når jeg kan si: Slik og slik har Gud sagt. Og det Gud har sagt, må stå fast til evig tid, selv om tusen verdener prøvde å rokke ved det.

For en seierskraft det ligger i Guds grunnfaste ord! Kommer djevelen og vil for eksempel rokke ved frelseshåpet mitt, så møter jeg ham med Guds klare ord og løfter og sier: Ja, hvis Gud kan lyve, kan håpet mitt bli til skamme. Men da vil jeg også være bedratt.

Kommer fienden og vil innbille meg at denne eller hin synden ikke kan være så farlig, så svinger jeg det samme sverdet igjen og sier til ham: «*Den som gjør synd, er av djevelen*» (1 Joh 3,8). Har Gud til alle tider advart mot synd, kan det aldri være ufarlig for oss å gi oss over til den.

Kommer han og vil drive meg til fortvilelse for syndene mine, så vil jeg møte ham med dette kraftige sverdhugget: «*Så sant jeg lever, sier Herren Herren: Jeg har ikke behag i den ugudeliges død, men i at den ugudelige vender om fra sin ferd og lever*» (Esek 33,11). «*Dersom vi bekjenner våre synder, er han trofast og rettferdig, så han forlater oss syndene og renser oss fra all urettferdighet*» (1 Joh 1,9).

Slik skal vi alltid slå fienden tilbake med Guds ord. Men vi skal ikke bare bruke sverdet til å verge oss selv mot Satan. Vi skal også bruke det til å forsvare sannheten og kjempe ned enhver villfarelse. Og endelig skal vi bruke Åndens sverd til *erobring*: til å utbre Kristi rike, storme hver festning og hogge over hvert bånd som Satan holder sjeler fanget i.

Gud gi hver kristen nåde til å bruke dette våpenet med troskap og flid! – – –

Nå har vi forstått hvilken fryktelig fiende vi har, og hvor farlig vår stilling på jorden er. Men vi har også sett hvilken fortreffelig rustning og hvilken mektig fører i striden vi har.

Nå gjelder det bare at vi i lydighet tar på oss rustningen og bruker sverdet. Da skal vi til slutt gå frelst ut av kampen, trass i mye svakhet og mye frykt. Det står Guds faste, bestemte løfte oss inne for. For vi må aldri glemme det apostelen sa innledningsvis: Det er fra Herren og hans veldige styrke vi skal hente kraften vår. Det er ikke *vår* styrke seieren beror på, men *Guds*.

Derfor slutter Paulus også med å vise oss til Gud når han sier:

«*Be til enhver tid i Ånden med all bønn og påkallelse*» (Ef 6,18).

Legg merke til at bønnen ikke blir nevnt som et eget våpen. Bønnen er luften som hele kampen skal føres i. Bønnen er de stridendes åndedrett, og uten den finnes verken kraft eller liv. Til syvende og sist lar apostelen alt bero på Gud. Han begynner med å tale om Herrens veldige styrke og slutter med å oppfordre til bønn og påkallelse. Og slik er det: Den beste rustning hjelper deg ingenting hvis Herren tar sin Ånd fra deg.

Vil du stå *ombundet med sannhetens belte om livet*, må du tigge og be om «sannhetens Ånd» (Joh 14,17). Vil du være *iført rettferdighetens brynje*, må du be til ham som virker «både å ville og å virke til hans gode behag» (Fil 2,13). Skal du være *villig til å forkynne fredens evangelium* og i all din ferd kunne *løfte troens skjold* – hvor må du da ikke be igjen! Likedan for å få noen virkelig hjelp av *frelsens hjelm* og av *Åndens sverd*.

Både til det ene og det andre kreves bønn, og all slags bønn, slik apostelens ord antyder: bønn i enrom og bønn i fellesskap, stille sukk og bønn med høy røst, men alltid med påkallelse av det dyrebare navnet som er det eneste som gjelder for Gud, det eneste som bønnene våre blir hørt i.

«*Vær årvåkne i dette, med all utholdenhet i bønn for alle de hellige*» (Ef 6,18).

Har vi forstått hvilken fiende vi har, vil vi ikke føle oss trygge, verken dag eller natt. Vi vil alltid være forberedt på djevelens snikangrep, og derfor til enhver tid påkalle Herren og være rustet til strid. Og når vi ser hele Guds

menighet utsatt for de samme farene og den samme kampen, så la oss ikke glemme apostelens oppfordring til å *be for alle de hellige*, og særlig for dem som forkynner evangeliet. «Be også for meg», legger han til (Ef 6,19). Når en mann som *Paulus* trengte forbønn, hvor mye mer trenger ikke *vi* den!

Måtte vi da trofast *våke* og *be* og *stå rustet til strid!*

Om Carl Olof Rosenius

1816–1868

Carl Olof Rosenius (1816–1868) var en svensk lekpredikant og forfatter, og en av de viktigste skikkelsene i den nyevangeliske vekkelsen i Norden. Han var prestesønn fra Västerbotten og begynte å studere teologi i Uppsala, men ble i stedet predikant i Stockholm.

Fra 1842 og resten av livet redigerte han bladet *Pietisten*. Der skrev han artikler og betraktninger om lov og evangelium, om rettferdiggjørelsen ved tro og om livet i Guds nåde. Han var også med på å grunnlegge Evangeliska Fosterlands-Stiftelsen i 1856.

Skriftene hans ble lest i hjem og bedehus over hele Skandinavia, og de fikk stor betydning for lekmannsbevegelsen i Norge. Artiklene her er oversatt fra den danske utgaven av hans samlede skrifter.